

FINANCOVÁNÍ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU: PŘEHLED EU

DOKUMENT SYNDEX

ŘÍJEN 2021

ÚVOD

Zrychlující se změna klimatu více než kdy jindy zdůrazňuje potřebu přechodu našich výrobních odvětví na uhlíkově neutrální ekonomiku. Takový přechod, který je nutný během několika málo desetiletí, se však neobejde bez socioekonomických rizik. Přechod na zelenější ekonomiku vyžaduje velké investice, ale také obrovské změny v jednotlivých odvětvích. To platí zejména pro energetiku, dopravu a energeticky náročná odvětví. Takové otřesy by mohly vést k tomu, že by mohla být ohrožena pracovní místa v odvětvích, v nichž dochází k rychlým změnám, pokud by se nic neudělalo.

Mezinárodní a evropské odborové hnutí proto několikrát zdůraznilo potřebu „spravedlivého přechodu“. Je třeba řešit socioekonomická rizika spojená s přechodem na uhlíkově neutrální ekonomiku a zabránit tomu, aby se tak stalo na úkor pracovníků. Proto odborové organizace iniciovaly vytvoření akčního rámce v Mezinárodní organizaci práce a v Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu. V roce 2015 Pařížská dohoda uznala, že zavádění politiky by mělo zohledňovat „požadavky na spravedlivý přechod pracovní síly a vytváření důstojné práce a kvalitních pracovních míst“. Mezinárodní odborová konfederace definuje spravedlivý přechod jako přechod, který *„zajišťuje budoucnost a živobytí pracovníků a jejich komunit při přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku. Je založen na sociálním dialogu mezi pracovníky a jejich odbory, zaměstnavateli a vládou a na konzultacích s komunitami a občanskou společností.“* Na základě těchto požadavků přijala MOP Pokyny pro spravedlivý přechod, aby nabídla rámec, který mohou země využít a který byl přijat na základě tripartitního konsensu, aby se jím řídil přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Na úrovni EU se v posledních několika letech objevily nové legislativní balíčky, které byly prezentovány jako odpověď na výzvy, jež vneslo hnutí pracovníků. Mechanismus spravedlivého přechodu se zdá být nejzřetelnějším nástrojem, který EU zavedla pro kontrolu a regulaci sociálních rizik spojených s přechodem. Tento mechanismus se skládá ze tří pilířů pro financování přechodu: Fondu spravedlivého přechodu, specializovaného programu v rámci programu InvestEU a Úvěrového nástroje pro veřejný sektor, který poskytuje Evropská investiční banka.

Tyto tři pilíře však nejsou jediné, které jsou k dispozici pro financování přechodu. Strukturální fondy a další programy (Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond+ (ESF+), Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci pro vysídlené pracovníky (EGF), Evropský modernizační fond atd.) se mohou zaměřit na pracovníky, zejména s ohledem na zvyšování jejich kvalifikace. Členské státy rovněž vyčlenily zvláštní finanční prostředky prostřednictvím plánu EU na obnovu, pokud nevytvářejí vlastní iniciativy. Někteří aktéři mimo EU, jako například Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), mají navíc zvláštní programy zaměřené na podporu spravedlivého přechodu. V Evropě se tak setkáváme s „mozaikou“ iniciativ, u nichž je na první pohled obtížné posoudit jejich konzistentnost a relevanci přidané hodnoty.

Cílem této zprávy je poskytnout ucelený přehled a „současný stav“ různých zdrojů financování, které se na úrovni EU vytvářejí za účelem financování spravedlivého přechodu.

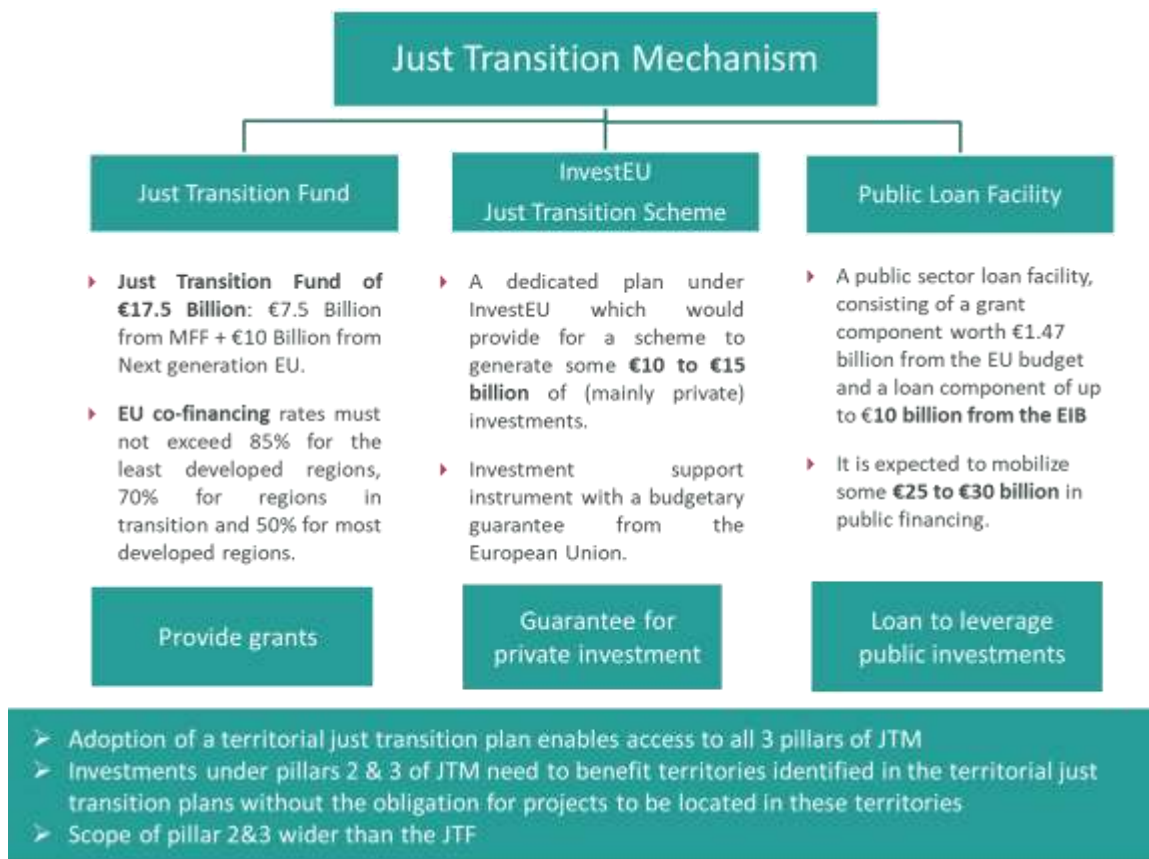
>>1 MECHANISMUS SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

„**Mechanismus spravedlivého přechodu**“ (Just Transition Mechanism, JTM) je součástí „Evropského plánu udržitelných investic“, který si před návrhem evropského plánu obnovy kladl za cíl mobilizovat do roku 2029 celkem 1 000 miliard eur na financování zelené ekonomiky, a to především prostřednictvím víceletého rozpočtu a programu „InvestEU“. Jedná se tedy o jeden z nástrojů zavedených v rámci evropské Zelené dohody.

Jeho **cílem je** prostřednictvím financování a technické pomoci podpořit regiony nejvíce postižené energetickým a ekologickým přechodem: na jedné straně se snaží zajistit rekvalifikaci pracovníků přímo dotčených předpokládaným ukončením činností spojených s vysokými emisemi uhlíku a na druhé straně umožnit hospodářskou revitalizaci a obnovu území na celém kontinentu, se zaměřením na střední a východní Evropu.

Mnoho **dotčených odvětví se týká** fosilních paliv, tj. uhlí, ropy, zemního plynu, rašeliny, břidlice a hnědého uhlí.

Hlavním smyslem JTM je, aby Komise schválila „územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“ (National Energy and Climate Plans, NECP), které stanoví cíle v této oblasti do roku 2030. Po schválení bude financování uvolňováno ze tří hlavních zdrojů po dobu trvání příštího Víceletého finančního rámce (Multiannual Financial Framework, MFF). Tento rozsáhlý mechanismus je založen na třech pilířích, které kombinují evropské, vnitrostátní, místní a soukromé a veřejné financování, jak je podrobně popsáno níže.

1.1. FOND SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU (JUST TRANSITION FUND, JTF)

Myšlenku vytvoření „Fondy spravedlivého přechodu“ předložil Evropský parlament v roce 2016 a znovu v roce 2018, než ji v prosinci 2019 podpořila Evropská rada při přijímání „Evropské zelené dohody“.

CÍL FONDU SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

Cílem JTF je zmírnit negativní dopady změny klimatu podporou nejvíce postižených území a dotčených pracovníků. Podporovaná opatření tak mají přímo přispět ke zmírnění dopadů přechodu financováním diverzifikace a modernizace místních ekonomik a zmírněním negativního dopadu na zaměstnanost.

JTF byl schválen 7. června 2021, kdy Evropská rada přijala nařízení¹.

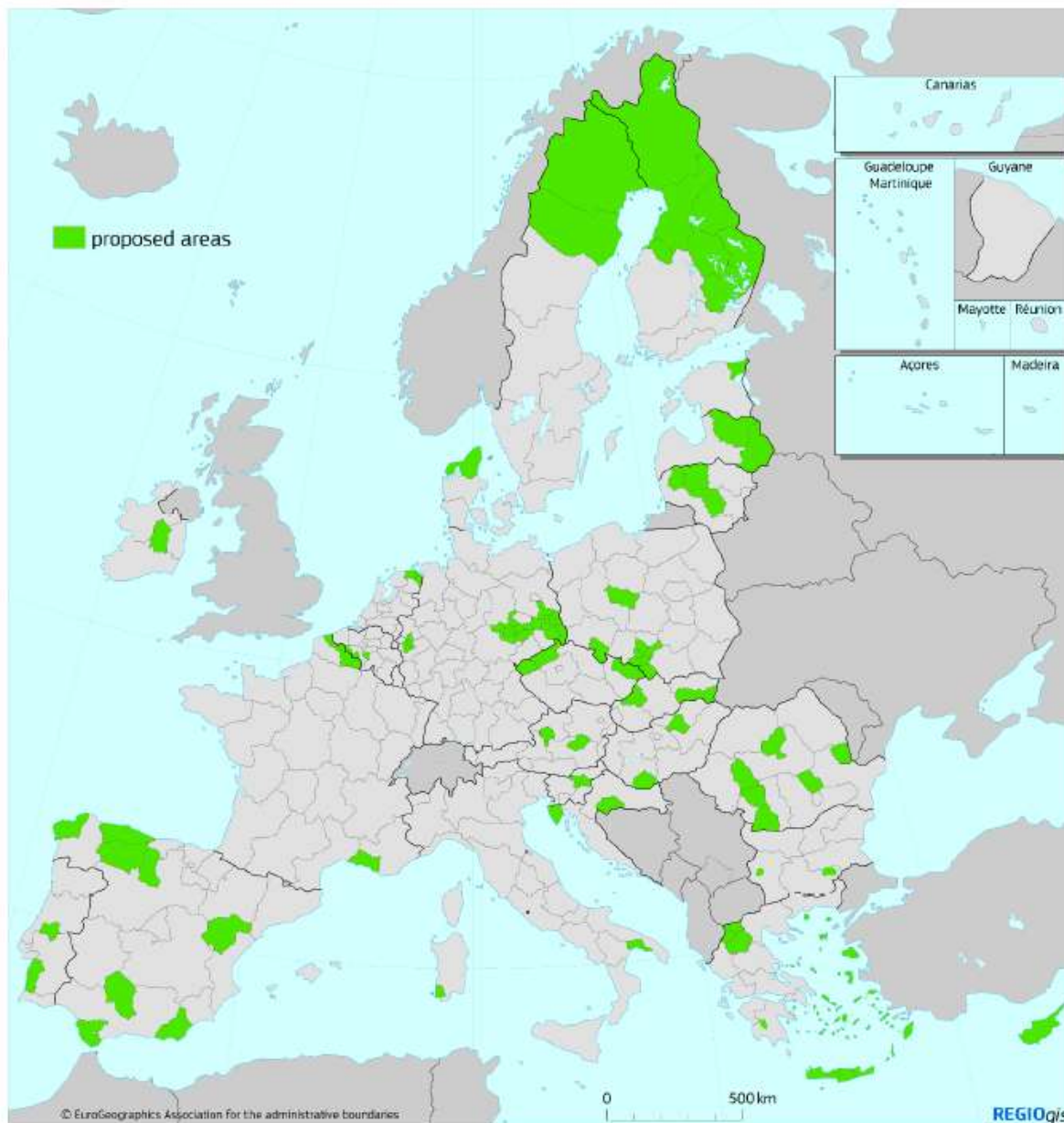
PLÁNOVÁNÍ A ÚZEMNÍ PLÁNY SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

Na základě analýzy provedené Evropskou komisí mají členské státy vypracovat jeden nebo více „územních plánů spravedlivého přechodu“ (Territorial Just Transition Plans, TJTP) mapujících proces přechodu do roku 2030 v souladu s Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu (National Energy and Climate Plans, NECP) a přechod na klimaticky neutrální hospodářství. Určí tak území, která jsou nejvíce postižena a potřebují podporu.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021 kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci.

V únoru 2020 Komise zveřejnila dokument o „přijetí investičních pokynů pro Fond spravedlivého přechodu na období 2021-2027“ (označovaný také jako „příloha D“). Tato první analýza, založená na studiích TJTP předložených členskými státy Komisi, stanoví seznam území způsobilých pro financování z JTF. Předběžně bylo vybráno 100 regionů na úrovni „NUTS 3“ (viz mapa regionů níže a seznam regionů v příloze 1).

Just Transition Fund territorial eligibility – Preliminary Commission analysis

Zdroj: Příloha D – Evropská komise

NUTS: Klasifikace územních statistických jednotek

Klasifikace NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) je hierarchický systém rozdělení území EU a Spojeného království z ekonomického hlediska. Používá se jako referenční materiál pro sběr, vývoj a harmonizaci regionálních statistik, pro socioekonomické analýzy regionů a pro definování regionálních politik EU.

- NUTS 1: hlavní socioekonomické regiony
- NUTS 2: základní regiony pro provádění regionálních politik
- NUTS 3: malé regiony pro specifické diagnózy

Aktuální klasifikace NUTS 2021 uvádí:

- 92 regionů na úrovni NUTS 1,
- 242 na úrovni NUTS 2,
- 1166 na úrovni NUTS 3.

Útvary Evropské komise zveřejnily 23. září 2021 pracovní dokument o územních plánech spravedlivého přechodu (TJTP).

Tento dokument připomíná kontext evropské zelené dohody a mechanismu spravedlivého přechodu a upřesňuje způsob (s příklady kritérií) přijetí nebo zamítnutí územních plánů spravedlivého přechodu (TJTP) Komisí.

V první části dokumentu jsou podrobně popsány podmínky způsobilosti území členských států. Stanoví, že „pokud členský stát požaduje (v návrhu územního plánu spravedlivého přechodu, v návrhu programu nebo v návrhu na změnu stávajícího programu) zahrnutí dalších území (ve srovnání s dříve navrženým geografickým rozsahem nebo s územním plánem spravedlivého přechodu dříve přijatým Komisí), bude jeho použití posouzeno na základě výše popsaných prvků s přihlédnutím k vymezení regionu a obyvatelstva, na které se vztahuje, k upadajícím nebo transformujícím se odvětvím, jichž se přechod týká, k negativním socioekonomickým dopadům a k souladu s geografickými prioritami stanovenými Komisí (včetně implicitní míry podpory). Komise k těmto žádostem zaujme formální stanovisko přijetím nebo změnou příslušných programů.“

Za druhé dokument upřesňuje, jak by členské státy měly podrobně popsat proces přechodu, který bude prováděn, včetně harmonogramu hlavních kroků při přechodu k cílům v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a k cíli klimatické neutrality do roku 2050. Uvádí se v něm, že: „Měla by být zohledněna poslední aktualizace NECP a posouzení konečných NECP Komisí, včetně případných vyšších cílů.“ Proces přechodu by se měl týkat načasování ukončení nebo významného omezení těžby, výroby nebo používání fosilních paliv nebo načasování transformace činností, procesů a výsledků v odvětvích náročných na emise skleníkových plynů.

Uvádí se, že „na územích, kde existují pochybnosti o realizaci procesu přechodu z důvodu pokračování nebo otevření činností v oblasti fosilních paliv, by mělo být provedeno individuální posouzení odůvodnění uvedeného v návrhu územních plánů přechodu, přičemž by měly být zohledněny dvě podmínky“ (nevýznamnost cílů snižování emisí skleníkových plynů; plán na otevření nového zařízení na těžbu nebo výrobu fosilních paliv).

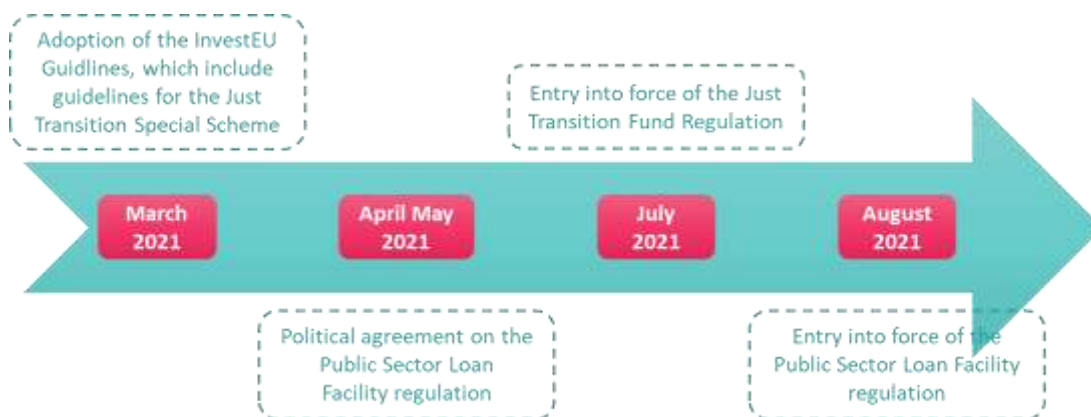
Dokument dále představuje hlavní témata, na která by se měly investice JTF zaměřit, a to diverzifikaci hospodářství a dovednosti pracovníků/uchazečů o zaměstnání. Další způsobilé činnosti (uvedené v nařízení o JTF), které mají být považovány za prioritní, musí být odůvodněny svým přínosem ke zmírnění důsledků přechodu a souvislostí s úkoly přechodu stanovenými v územním plánu spravedlivého přechodu.

Tři závěrečné oddíly se snaží objasnit otázky programování, partnerství a doplňkovosti.

Připomínáme, že JTF je fond se sdíleným řízením, tj. Komise a každý členský stát musí přijmout dohodu o partnerství a program (programy), v jehož rámci bude předložen územní plán (plány) spravedlivého přechodu. Územní plán spravedlivého přechodu bude poté vyhodnocen v rámci standardního postupu hodnocení programu.

V otázce partnerství útvary Komise připomínají, že „účast a zapojení veřejnosti a všech zúčastněných stran je pro úspěch JTF zásadní“. Dodávají, že „do diskuse o budoucnosti jejich území by měly být systematicky zapojeny místní zainteresované strany, zejména hospodářští a sociální partneři (např. odbory, včetně těch, které zastupují horníky), a subjekty zastupující občanskou společnost (včetně mládežnických organizací, nevládních organizací zabývajících se ochranou životního prostředí atd.).“ Tito různí aktéři by měli být zapojeni do různých fází: přípravy, realizace i hodnocení JTF a TJTP. V této souvislosti je v pracovním dokumentu zmíněna úloha Platformy pro spravedlivý přechod.

V neposlední řadě se dokument zabývá dalšími dvěma pilíři společného mechanismu dohledu: programem InvestEU a Úvěrovým nástrojem pro veřejný sektor.

FINANČNÍ ZDROJE

Původně byl fond JTF vybaven částkou 7,5 miliardy eur, poté byl navýšen na 40 miliard eur, když byl na konci května 2020 vypracován evropský plán obnovy „NextGenerationEU“, a nakonec byl po jednáních mezi evropskými institucemi stanoven na 17,5 miliardy eur: 7,5 miliardy eur pochází ze zdrojů Víceletého finančního rámce (Multiannual Financial Framework, MFF) na období 2021 – 2027 a 10 miliard eur z nástroje Evropské unie pro obnovu (2 miliardy eur v roce 2021, 4 miliardy eur v roce 2022 a 4 miliardy eur v roce 2023).

ROZSAH POUŽITÍ

Oproti původnímu návrhu Evropské komise byl rozsah použití Fondu během debat v Evropském parlamentu rozšířen. Rozsah použití JTF zahrnuje udržitelné investice do:

<ul style="list-style-type: none"> - malých a středních podniků, včetně mikropodniků a začínajících podniků; - výzkumné a inovační činnosti, včetně činností prováděných univerzitami a veřejnými výzkumnými subjekty; - obnovitelných energií a energetické účinnosti; - inteligentní a udržitelné místní mobility, včetně dekarbonizace odvětví místní dopravy a její infrastruktury; - modernizace sítí dálkového vytápění; - digitální inovace; 	<ul style="list-style-type: none"> - regenerace a dekontaminace brownfieldů, včetně zelené infrastruktury, s přihlédnutím k zásadě „znečišťovatel platí“; - posílení oběhového hospodářství (předcházení vzniku odpadů a snižování jejich množství, účinné využívání zdrojů, opětovné použití, opravy, recyklace); - zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků a uchazečů o zaměstnání, jakož i pomoc při hledání zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání a jejich aktivní začlenění; - vzdělávání a sociální inkluze, včetně investic do infrastruktury vzdělávacích středisek a zařízení péče o děti a seniory.
---	---

KRITÉRIA ZPŮSOBILOSTI / VYLOUČENÍ PRO INVESTICE

Investice budou způsobilé pouze v případě, že splňují následující kritéria:

- Jsou nezbytné pro realizaci Územního plánu spravedlivého přechodu.
- Přispívají k přechodu na klimaticky neutrální hospodářství EU do roku 2050 a k dosažení souvisejících environmentálních cílů.
- Jejich podpora je nezbytná pro vytváření pracovních míst na vymezeném území.
- Nevedou k přemístění průmyslových odvětví.

V průběhu legislativního procesu nařízení byla rovněž doplněna kritéria pro vyloučení:

V prvním návrhu Evropského parlamentu byly z JTF vyloučeny „investice do jiných společností než malých a středních podniků“, tj. fond nebyl zaměřen na střední a velké podniky. Toto doporučení bylo nyní odstraněno, což znamená, že od nyní je JTF otevřen všem společnostem s výjimkou těch, které se nacházejí v obtížích (s výjimkou těch, které mají „povolení podle dočasných pravidel státní podpory stanovených pro řešení výjimečných okolností“).

Zatímco návrh Evropského parlamentu vylučoval z JTF „operace v regionu NUTS 2, kde je během trvání programu plánováno otevření nebo znovuotevření nového uhelného, lignitového nebo břidlicového dolu nebo nového ložiska těžby rašeliny“, tato formulace byla nahrazena něčím, co bychom mohli považovat za širší, ale také méně přesné vylučovací kritérium, a to: „investice související s výrobou, zpracováním, dopravou, distribucí, skladováním nebo spalováním fosilních paliv“.

Kromě toho poslanci původně navrhli „výjimku pro činnosti v oblasti zemního plynu“ (za určitých podmínek). Možnost financovat investice související s plynem byla nakonec vyloučena, ale zůstala zachována v nařízení o zřízení EFRR a Fondu soudržnosti.

Nakonec byla na seznam přidána další dvě vylučovací kritéria:

- Vyřazování z provozu nebo výstavba jaderných elektráren
- Činnosti související s tabákovými výrobky

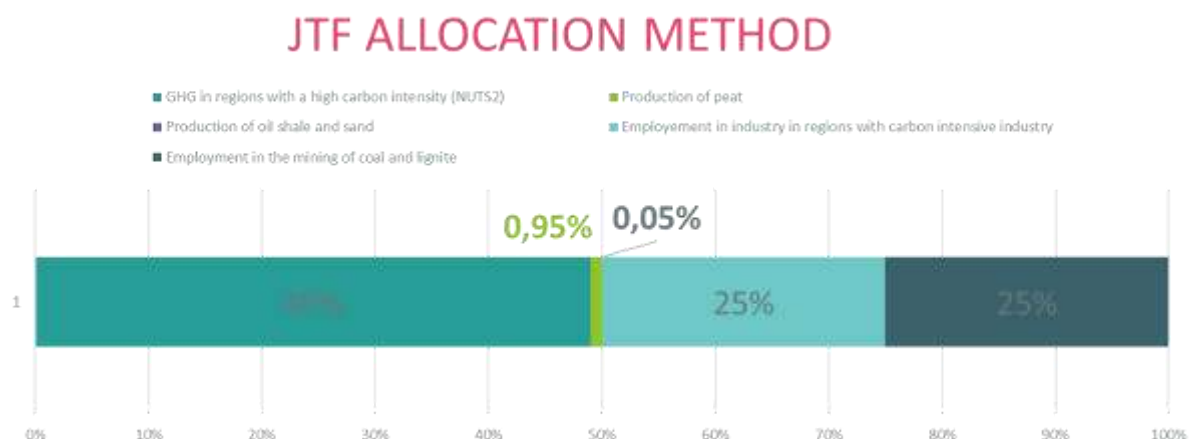
Během interinstitucionálních jednání bylo rovněž rozhodnuto, že přístup k fondu bude podmíněn přijetím národního cíle pro dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Členské státy, které se dosud nezavázaly k národnímu cíli klimatické neutrality do roku 2050, tak budou mít k dispozici pouze 50 % národního přidělu, dokud takový cíl nebude přijat.

UJEDNÁNÍ O PŘIDĚLOVÁNÍ ZDROJŮ

► Metoda přidělování

Metoda předběžného přidělování prostředků je definována takto:

- Emise skleníkových plynů v regionech NUTS 2 považovaných za uhlíkově náročné (váha 49 %),
- Zaměstnanost v odvětví těžby uhlí a lignitu (váha 25 %),
- Zaměstnanost v odvětví v regionech NUTS 2, které jsou považovány za uhlíkově náročné (váha 25 %),
- Produkce rašeliny (váha 0,95 %),
- Produkce ropných břidlic (váha 0,05 %).

Ekonomická kritéria (emise skleníkových plynů, produkce rašeliny, produkce ropných břidlic) a sociální kritéria (zaměstnanost v uhelných a uhlíkově náročných regionech) mají ve výpočtech odpovídající váhu 50 %.

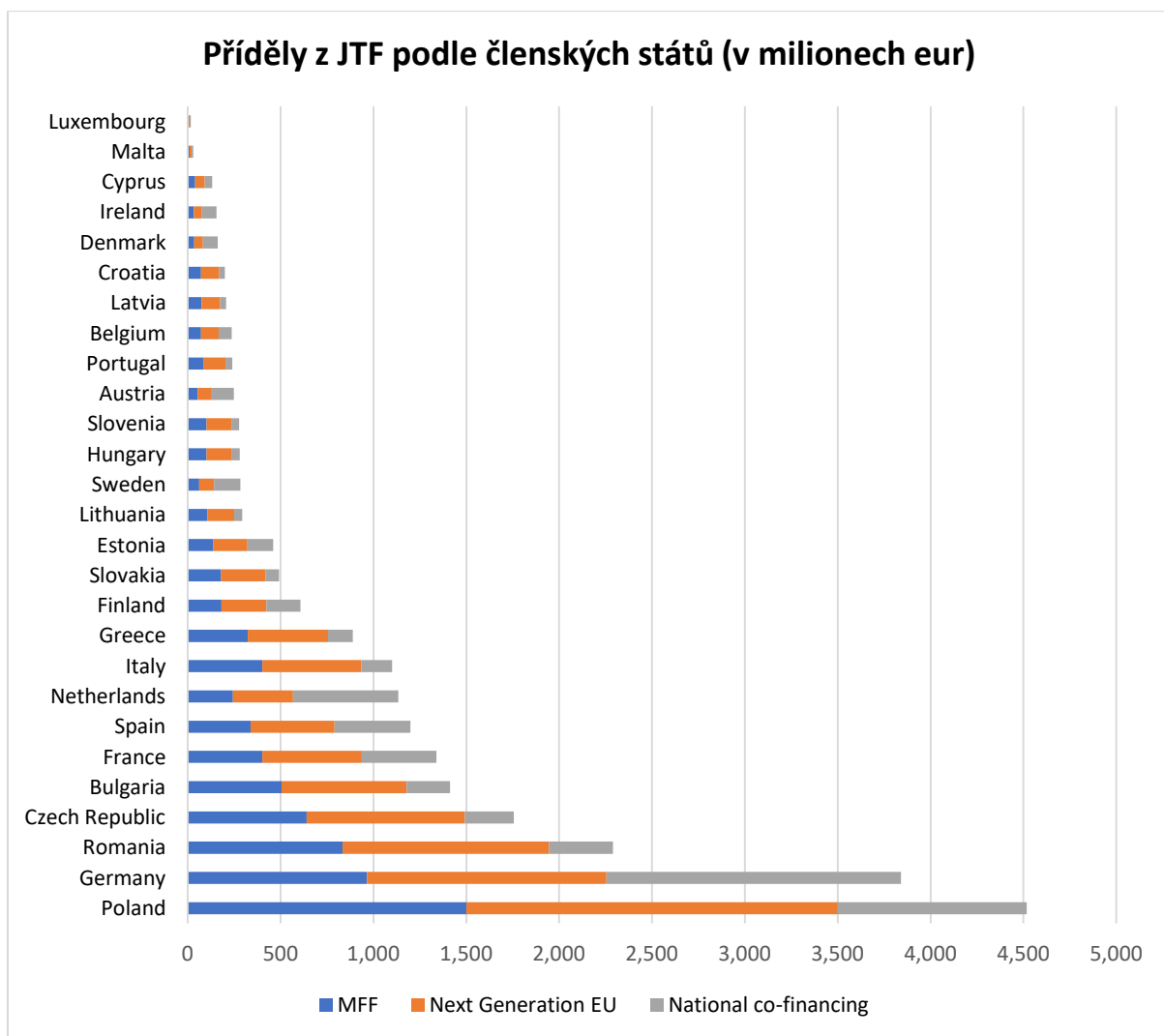
Ekonomická kritéria (emise skleníkových plynů, produkce rašeliny, produkce ropných břidlic) a sociální kritéria (zaměstnanost v uhelných a uhlíkově náročných regionech) mají ve

výpočtech odpovídající váhu 50 %. Váha 25 % v kalkulaci však dává jasnou „prémii“ zaměstnanosti v odvětví těžby uhlí a lignitu.

Metoda přidělování má také systém omezení a úprav. Každá země má horní hranici, která představuje 20 % celkového rozpočtu JTF (této hranice dosahuje pouze Polsko). Rovněž byla zohledněna úprava podle hrubého národního příjmu (HNP) na obyvatele. A konečně, každá země si může nárokovat minimální míru podpory ve výši 14 EUR na obyvatele. Níže je uveden příděl, na kterém se členské státy dohodly.

Výše spolufinancování EU je stanovena podle kategorie regionu, v němž se identifikovaná území nacházejí: míra spolufinancování nesmí překročit 85 % pro nejméně rozvinuté regiony, 70 % pro regiony v přechodné fázi rozvoje a 50 % pro nejrozvinutější regiony.

Celkové přídělky z Fondu spravedlivého přechodu podle členských států jsou uvedeny v následujícím grafu.

V původním návrhu Evropské komise se předpokládalo, že členské státy doplní svůj příděl z JTF o prostředky z EFRR a ESF+ prostřednictvím mechanismu zvláštního a konečného převodu a také o vnitrostátní zdroje (viz kapitola 2). Poslanci Evropského parlamentu navrhli

oddělit JTF od strukturálních fondů, a učinit tak tuto povinnost dobrovolnou: toto řešení bylo zachováno v konečném znění, které stanoví, že „zdroje JTF mohou být dobrovolně posíleny dodatečným financováním z EFRR a ESF+“.

MECHANISMUS ZELENÉHO ODMĚŇOVÁNÍ

V článku 5 nařízení je konečně stanoven „mechanismus zeleného odměňování“. To znamená, že pokud budou po 31. prosinci 2024 navýšeny zdroje přidělené na JTF, budou dodatečné zdroje rozděleny na základě změny emisí skleníkových plynů vyprodukovaných jejich průmyslovými zařízeními (s rokem 2018 jako základním rokem). Jinými slovy, každý členský stát, kterému se podaří snížit emise v porovnání s ostatními členskými státy, bude mít po roce 2024 větší podíl z nových zdrojů přidělených do fondu.

NĚKOLIK POZNÁMEK K PRVNÍMU PILÍŘI

- **Míra podpory se liší v závislosti na tom, zda se jedná o celkovou populaci, nebo pouze o pracovníky, kterých se fond týká.**

Evropská komise zveřejňuje míru podpory (tj. částku v eurech na obyvatele pro každou zemi) pokaždé, když je přijato rozhodnutí o zdroji financování, aby prokázala jeho spravedlnost. Nicméně při použití stejných údajů, které byly použity pro metodu přidělování (zaměstnanost v uhelném a lignitovém průmyslu + zaměstnanost v regionech s vysokou uhlíkovou náročností, ale bez jakýchkoli vah), získáváme jiný obrázek.

- **Skromné finanční prostředky ve vztahu k širšímu rozsahu použití**

První výhrada se týká „skromných finančních prostředků“ vyčleněných na dosažení cílů Fondu spravedlivého přechodu. Jak uvedla Evropská odborová konfederace v lednu 2020, *„existuje riziko, že většina prostředků, které budou k dispozici, bude vynaložena na výzkum a inovace, a nikoliv na přímý benefit pro dotčené pracovníky. Mnozí by mohli být znevýhodněni, protože členské státy by nebyly povinny vypracovat plány spravedlivého přechodu, což by samozřejmě byla chyba.“*

Tato výhrada byla částečně rozptýlena, když Evropská komise návrh revidovala a k 7,5 miliardám eur přidala 10 miliard eur z evropského plánu obnovy „NextGenerationEU“. Jednak proto, že návrh Evropského parlamentu počítal s přidělením téměř 40 miliard eur na JTF, a jednak proto, že rozsah navrhovaný v nařízení zůstává velmi široký a přesahuje prostou sociální podporu pracovníkům, kteří by mohli v důsledku přechodu přijít o práci.

Bruegelova zpráva² vypracovaná pro rozpočtový výbor Evropského parlamentu navrhla omezení rozsahu způsobilých činností se zaměřením na sociální podporu a rekvalifikaci:

- V případě „sociální podpory, dalšího vzdělávání a rekvalifikací“ studie navrhla, aby přidělení prostředků bylo podmíněno prokázáním, že poskytovaná rekvalifikace je v souladu s potřebami regionálního trhu práce.
- Kromě toho by JTF mohl podpořit činnosti, kterými se buduje schopnost regionu shromažďovat, harmonizovat a šířit údaje o pracovních silách, zejména údaje o potřebných dovednostech a o tom, kde by pracovníci mohli najít zaměstnání. Takové údaje by pracovníkům umožnily získat lepší představu o tom, jaké vzdělávací programy by pro ně mohly být užitečné nebo kde zaměstnavatelé hledají dovednosti, které již mají.
- V neposlední řadě by JTF mohl také poskytovat podporu příjmu pracovníkům v přechodném období, tj. podporu při předčasném odchodu do důchodu nebo podporu mobility pro pracovníky, kteří se musí přestěhovat kvůli novému zaměstnání.

► **Nezbytné zapojení místních aktérů a různých zúčastněných stran**

Územní plány spravedlivého přechodu JTF připravují společně členské státy a jejich území, aby identifikovaly potřeby a strategie přechodu, a poté je předkládají Komisi ke schválení. Angažovanost místních a regionálních orgánů bude záviset na ochotě členských států zapojit je do procesu a na síle hodnocení Komise v tomto ohledu.

Ne všichni územní aktéři (regiony, obce, kompetenční centra, země) mají totiž stejný názor na transformaci průmyslových odvětví, která se mají rozvíjet v rámci spravedlivého přechodu.

Kromě toho je zřejmé, že odbory musí hrát zásadní roli při vypracování a provádění spravedlivého přechodu v tom smyslu, že mají podrobné znalosti o hospodářských odvětvích na daných územích a o otázkách pracovníků.

² *Fond spravedlivého přechodu – Jak může rozpočet EU nejlépe pomoci při nezbytném přechodu od fosilních paliv k udržitelné energii*

1.2. PROGRAM „InvestEU“

CÍL PROGRAMU „InvestEU“

Program InvestEU je jedinečný nástroj investiční podpory s rozpočtovou zárukou Evropské unie. Jeho cílem, který je významným prvkem plánu obnovy Evropské unie, je vytvořit jednotný fond sdružující čtrnáct finančních nástrojů na podporu investic v Evropě. Jinými slovy, je omezen na evropské rozpočtové zdroje, které mohou být použity k upisování vysoce rizikového financování EIB s cílem mobilizovat velký objem veřejného a soukromého financování. V tomto programu však bude skupina EIB soutěžit s ostatními veřejnými, multilaterálními a národními finančními institucemi o evropskou záruku, přičemž si ponechá její lví podíl (75 %).

V návaznosti na úspěch Junckerova plánu podpoří v příštím víceletém finančním rámci EU na období 2021 – 2027 soukromé a veřejné investice v Evropě složka „udržitelná infrastruktura“ programu investiční podpory „InvestEU“.

Komise předložila svůj původní návrh v květnu 2018. V návaznosti na pandemii covidu-19 považovala za nezbytné navrhnout posílený investiční program EU, který by poskytl větší podporu podnikům a zajistil silné zaměření soukromých investorů na střednědobé a dlouhodobé priority Unie, včetně Zelené dohody pro Evropu a přechodu na digitální technologie, jakož i na zvýšení odolnosti.

Tento nový návrh:

- reviduje původně navrženou výši finančního rozpočtu směrem nahoru;
- mění oblast působnosti návrhu s ohledem na potřeby evropského hospodářství po pandemii covidu-19.

Jeho cílem je navázat na zkušenosti získané při hodnocení Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) a předchozích finančních nástrojů (Evropský nástroj pro propojení, Horizont 2020, COSME, Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace atd.).

NÁSTROJ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU V RÁMCI PROGRAMU InvestEU

Nástroj spravedlivého přechodu by byl zaveden horizontálně ve všech oblastech politiky. Zahrnoval by investice, které řeší sociální, hospodářské nebo environmentální problémy vyplývající z procesu přechodu k cíli Unie v oblasti klimatu do roku 2030 a k cíli klimatické neutrality do roku 2050.

FINANČNÍ ZDROJE

Kritéria financování režimu JT by se v zásadě neměla lišit od kritérií standardního financování InvestEU, pokud jsou ostatní podmínky stejné.

EU vyčlenila 26,2 miliardy eur jako finanční záruku na program InvestEU, který by měl přinést investice ve výši 372 miliard eur. V rámci programu InvestEU ani programu JT nejsou pro

jednotlivé země vyčleněny žádné prostředky. Projekty budou posuzovány podle pořadí došlých žádostí.

TYPY PODPOROVANÉHO FINANCOVÁNÍ

Záruku EU lze použít ke krytí rizik u následujících typů financování poskytovaných prováděcími partnery: půjčky, záruky, protizáruky, nástroje kapitálového trhu, jakákoli jiná forma financování nebo úvěrového posílení, včetně podřízeného dluhu, nebo kapitálové či kvazikapitálové investice, poskytované přímo nebo nepřímo finančními zprostředkovateli, fondy, investičními platformami nebo jinými nástroji pro směrování finančních prostředků konečným příjemcům, financování nebo záruky poskytované prováděcím partnerem jiné finanční institucí, které jí umožňují provádět financování.

II. pilíř JTM lze využít ve spojení s ostatními strukturálními fondy EU, ať už jde o granty nebo finanční nástroje, bez zvláštních omezení. Jinými slovy, program InvestEU lze využít jako jednoduché komerční financování.

PŘÍJEMCI REŽIMU

Způsobilými příjemci jsou fyzické nebo právnické osoby, včetně:

- Soukromé subjekty,
- Smíšené subjekty,
- Subjekty veřejného sektoru,
- Neziskové organizace.

Ačkoli je záruka dostupná všem, tento pilíř JTM řeší především finanční potřeby soukromých subjektů.

POŽADAVKY NA ZPŮSOBILOST

Z geografického hlediska jsou způsobilé regiony JTF (tj. vybrané v rámci územních plánů spravedlivého přechodu).

Kromě toho jsou způsobilé i projekty na jiných územích, pokud by tyto projekty byly přínosem pro způsobilé regiony (např. mohou být zahrnuty infrastrukturní projekty zlepšující propojení regionů JTF).

ROZSAH POUŽITÍ

Způsobilé jsou investice do řešení sociálních, hospodářských a environmentálních problémů vyplývajících z procesu transformace ve čtyřech hlavních tématech programu:

a. Udržitelná infrastruktura: - Odvětví energetiky,- Udržitelná dopravní infrastruktura,- Životní prostředí a zdroje,- Infrastruktura digitálního připojení,- Udržitelná vesmírná infrastruktura,- Udržitelná infrastruktura cestovního	c. Malé a střední podniky: - Investice do řešení selhání trhu,- Podpora nedostatečně podporovaných hospodářských odvětví,- Urychlené přizpůsobení se strukturálním změnám,

- ruchu,
- Vývoj na moři pro dekarbonizaci,
- Strategické investice do kritické infrastruktury.
- b. Výzkum a vývoj a digitalizace:
- Průmyslové využití,
- Recyklační a výrobní zařízení pro výrobu ICT,
- Zdravotní péče,
- Obrana.
- Řešení financování pro dosažení cílů,
- Přenos osvědčených postupů.
- d. Sociální investice a dovednosti:
- Vzdělání,
- Školení.

HARMONOGRAM PROVÁDĚNÍ

Harmonogram InvestEU má dva různé časové rámce:

- U zdrojů z evropského plánu obnovy (přibližně 57 % zdrojů, které má InvestEU k dispozici) končí investiční období 31. prosince 2023. Protistrany musí schválit 60 % transakcí do konce roku 2022 a 100 % do konce roku 2023;
- Pro rozpočtové zdroje z Víceletého finančního rámce, investiční období končí 31. prosince 2027.

Pokud jde o výzvu k vyjádření zájmu pro jiné prováděcí partnery než skupinu EIB, je záměrem přidělit 70 % globální záruky InvestEU v první výzvě vyhlášené 30. dubna 2021 (se dvěma daty ukončení) a zbývajících 30 % ve druhé a případně třetí výzvě, předběžně naplánované na rok 2023, resp. 2024.

1.3. ÚVĚROVÝ NÁSTROJ PRO VEŘEJNÝ SEKTOR

CÍL ÚVĚROVÉHO NÁSTROJE PRO VEŘEJNÝ SEKTOR

Cílem tohoto úvěrového nástroje, který je třetím pilířem mechanismu spravedlivého přechodu, je poskytovat finanční podporu subjektům veřejného sektoru pro realizaci projektů, které přispívají k pomoci těm územím EU, která jsou nejvíce postižena přechodem ke změně klimatu.

Specifickým cílem tohoto nástroje je podpořit investice veřejného sektoru, které odpovídají rozvojovým potřebám území uvedeným v územních plánech spravedlivého přechodu, a usnadnit financování projektů, které nevytvářejí dostatečné toky příjmů k pokrytí investičních nákladů. Cílem je zamezit jakémukoli substitučnímu efektu pro případnou podporu a investice z jiných zdrojů.

FINANČNÍ ZDROJE

Tento nástroj kombinuje granty financované z rozpočtu EU (1,525 miliardy eur, prováděné pod přímým řízením Komise) a půjčky poskytované za zvýhodněných podmínek finančními partnery, jako je Evropská investiční banka (10 miliard eur).

Rozpočet původně navržený Komisí – a zachovaný v návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady – činil 1 525 milionů eur na grantovou složku, financovanou zejména z účelově vázaných příjmů (1 275 milionů eur) a částečně z prostředků ve výši 250 milionů eur z Víceletého finančního rámce na období 2021 – 2027.

V nejméně rozvinutých regionech může grantová složka činit až 25 % úvěrové složky, zatímco v ostatních regionech je to maximálně 15 %.

Pokud budou v budoucnu přiděleny nové zdroje, může být nástroj otevřen i jiným finančním partnerům než EIB. Tito partneři budou muset mít úvěrovou politiku, která bude v souladu s environmentálními a sociálními normami EU, požadavky EU na řádnou správu veřejných financí, boj proti praní špinavých peněz a transparentnost financovaných projektů.

Komise doufá, že v příštích sedmi letech uvolní celkem 25 až 30 miliard eur veřejných investic.

PORADENSKÁ PLATFORMA

Dohoda rovněž předpokládá, že podpora na přípravu, rozvoj a realizaci způsobilých projektů bude příjemcům poskytována prostřednictvím poradenské platformy zřízené v rámci InvestEU. Na tyto poradenské služby se počítá s maximální částkou 35 milionů eur (oproti 25 milionům eur v původním návrhu), z čehož nejméně 10 milionů eur bude přiděleno na podporu administrativní kapacity příjemců, zejména v méně rozvinutých regionech.

PŘÍJEMCI REŽIMU

Způsobilými příjemci jsou právnické osoby ve veřejném sektoru, včetně veřejnoprávních nebo soukromoprávních subjektů, které plní úkoly veřejné služby.

Způsobilé subjekty mohou mimo jiné zahrnovat:

- Místní úřady,
- Veřejné instituce,
- Městské společnosti,
- Soukromoprávní subjekty ve veřejném vlastnictví, jako jsou vodárenské nebo energetické společnosti.

ROZSAH POUŽITÍ

Nástroj je určen pro širokou škálu investic, jako jsou:

- obnovitelné energie a zelené a udržitelné mobility, včetně podpory
- regenerace měst,
- přechod na oběhové hospodářství,

- zeleného vodíku a účinných sítí dálkového vytápění,
- udržitelná energie,
- energeticky účinná opatření a opatření na renovaci budov,
- biologická rozmanitost,
- sociální infrastruktura, včetně zdravotnických zařízení a sociálního bydlení.

KRITÉRIA ZPŮSOBILOSTI / VYLOUČENÍ

Mezi prvním návrhem Komise a návrhem nařízení Evropského parlamentu a Rady byly z tohoto seznamu vyřazeny některé investice, včetně: energetické a dopravní infrastruktury, inteligentního nakládání s odpady, dekontaminace a sanace půdy a infrastruktury pro modernizaci, rekvalifikaci a odbornou přípravu.

Aby byly projekty způsobilé, musí mít kvantifikovatelný dopad a případně zahrnovat ukazatele výkonnosti, které řeší sociální, hospodářské a environmentální výzvy vyplývající z přechodu na cíl Unie v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a cíl klimatické neutrality do roku 2050.

Pro tento třetí pilíř mechanismu spravedlivého přechodu platí stejná kritéria pro vyloučení jako pro Fond spravedlivého přechodu, včetně investic souvisejících s výrobou, zpracováním, přenosem, distribucí, skladováním nebo spalováním fosilních paliv.

Kromě toho mají být upřednostňovány projekty v méně rozvinutých regionech, projekty přispívající k dosažení cílů v oblasti klimatu a veřejné subjekty s plánem dekarbonizace.

Zařízení bude muset rovněž „dodržovat“ zásadu „nepůsobit významnou újmu“ (Parlament chtěl silnější formulaci, aby tato zásada byla jedním z kritérií způsobilosti projektů).

PŘIDĚLOVÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ

Podle předběžné dohody budou granty přidělovány způsobilým členským státům podle metody přidělování prostředků z Fondu spravedlivého přechodu do konce roku 2025. Od roku 2026 budou přidělovány na základě soutěže až do vyčerpání zdrojů, přičemž přednost dostanou nejméně rozvinuté regiony (regiony s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU).

EIB bude s největší pravděpodobností poskytovat financování formou investičních úvěrů (velké individuální operace) nebo rámcových úvěrů (seskupení malých projektů).

- V rámci investičního úvěru bude poskytnuto financování na jeden předem definovaný projekt nebo na předem definovaný investiční program sestávající z několika projektů dostatečně velkých na to, aby ospravedlnily jednotlivou operaci (obvykle se objem úvěru pohybuje kolem 25 milionů eur).
- V rámci rámcového úvěru bude EIB financovat skupinu menších investic podporovaných jedním místním orgánem.

Grantová část nástroje bude schválena Evropskou komisí, přičemž posouzením a schválením grantu bude pověřena nezávislá třetí strana. Podmínkou poskytnutí grantu je získání úvěru od EIB na tento projekt.

Dohoda mezi Evropskou komisí a EIB o tomto programu je stále předmětem jednání, což znamená, že prováděcí pravidla se mohou ještě změnit.

HARMONOGRAM PROVÁDĚNÍ

Úvěrový nástroj pro veřejný sektor je v zásadě zřízen na dobu sedmi let, což je v souladu s dobou trvání Víceletého finančního rámce (2021 – 2027). Národní přídělky jsou k dispozici pouze do roku 2025.

Granty budou udělovány prostřednictvím výzev k předkládání návrhů, přičemž každá výzva má vlastní lhůtu pro podání. Termín realizace projektu bude stanoven v grantové dohodě podepsané mezi příjemcem a EK, přičemž grantová dohoda bude obsahovat určité podmínky pro vyplacení prostředků na základě etap realizace.

Připomínáme, že tento mechanismus je v současné době schvalován v evropských institucích: v době psaní tohoto textu se čeká na postoj Rady v prvním čtení. Komise očekává, že první výzvy k předkládání návrhů v rámci tohoto nástroje budou vyhlášeny v druhé polovině roku 2021.

1.4. DALŠÍ AKTUÁLNÍ TÉMATA

V polovině prosince 2021 Evropská komise předložila **doporučení k zajištění spravedlivého a rovného přechodu na klimatickou neutralitu v souvislosti se „Zelenou dohodou“ a Evropským rámcem sociálních práv.**

Podle Evropské komise by zelená transformace mohla v EU do roku 2030 vytvořit přibližně 1 milion pracovních míst a do roku 2050 celkem 2 miliony pracovních míst, zejména středně kvalifikovaných a středně placených, avšak s různým dopadem na jednotlivé země a odvětví.

Toto doporučení poskytuje **návod, jak provádět politiku zaměstnanosti a sociální politiku, aby bylo možné čelit různým výzvám zelené transformace.** Tento návrh Komise bude projednán členskými státy a po jeho přijetí budou vyzvány k provádění doporučených opatření a politik. Následná opatření v návaznosti na doporučení provede Evropská komise v rámci rozpočtového procesu „evropského semestru“.

Čtyři hlavní oblasti činnosti jsou:

- **Aktivní podpora kvalitního zaměstnání:** pomoc při hledání zaměstnání na míru, školení pro rozvoj „zelených a digitálních dovedností“, programy zaměstnanosti pro osoby ve zranitelných situacích. Členské státy se vyzývají, aby rovněž využívaly pobídky pro zaměstnanost a přechod na novou ekonomiku, které by doprovázely přechody na trhu práce a podporovaly vytváření pracovních míst a podnikání. Ta by měla kombinovat finanční opatření s poradenskými službami a měla by být navržena tak, aby byla stejně přístupná i znevýhodněným skupinám.

- **Rovný přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání, odborné přípravě a celoživotnímu učení:** rozvíjet aktuální informace o potřebách trhu práce v oblasti dovedností a posílit podporu vzdělávání v odvětvích, která se potýkají s nedostatkem dovedností. Součástí navrhovaných doporučení je také rozvoj inkluzivního a kvalitního vzdělávání a odborné přípravy, které umožní studentům získat dovednosti a kompetence důležité pro zelenou transformaci. V rámci Paktu pro dovednosti³ se dosud 450 organizací zavázalo poskytnout správné dovednosti 1,5 milionu lidí. Byla vytvořena partnerství v oblasti dovedností mezi průmyslovými, sociálními, regionálními a vzdělávacími partnery, například v oblasti obnovitelných zdrojů energie na moři. Členské státy by měly pokračovat v rozvíjení těchto partnerství se zúčastněnými stranami.
- **Spravedlivé zdanění a systémy sociální ochrany:** navrhnout politiky, které zajistí, že daňové systémy, systémy sociálních dávek a sociální ochrany zůstanou v kontextu ekologického přechodu spravedlivé. Tato opatření by měla podpořit jednotlivce a domácnosti, kterých se zelená transformace dotkne nejvíce, včetně těch, kteří se nacházejí ve zranitelné situaci. Členské státy se například vyzývají, aby přesunuly daňové zatížení z práce na jiné zdroje přispívající k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí a aby snížily daňové zatížení nízko a středně příjmových skupin.
- **Přístup k základním službám a cenově dostupnému bydlení:** mobilizace veřejné a soukromé finanční podpory pro obnovitelné zdroje energie a energetickou účinnost. Členské státy se vyzývají, aby zajistily, že tato opatření budou doprovázena poradenstvím pro spotřebitele, aby mohli lépe řídit svou spotřebu energie a činit informovaná rozhodnutí o úsporách energie, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat zranitelným domácnostem a komunitám. Prioritou by měly být investice do renovace budov, včetně sociálního bydlení. Podporována jsou rovněž opatření k prevenci a řešení problémů s mobilitou zranitelných domácností v odlehlých, venkovských a nízkopříjmových regionech a městech, včetně rozvoje potřebné infrastruktury.

Toto doporučení doplňuje návrh Evropské komise z července 2021 na zřízení Sociálního fondu pro klimatická opatření. Kromě toho vychází z předchozích pokynů EU pro členské státy, včetně doporučení Komise o účinné aktivní podpoře zaměstnanosti (EASE) a hlavních směrů zaměstnanosti z roku 2022, integruje je a doplňuje, stejně jako stávající finanční a investiční nástroje EU.

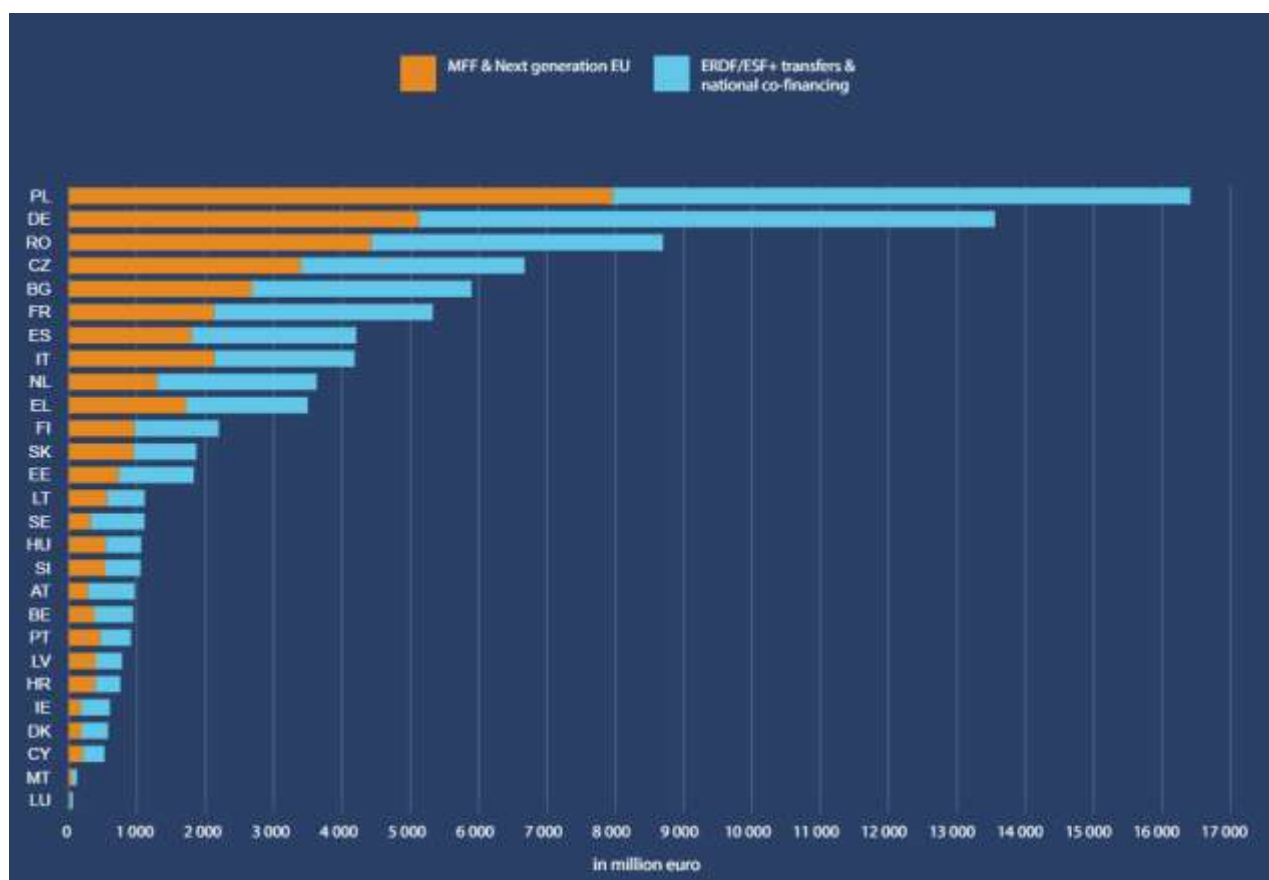
³ Pakt pro dovednosti je pro sociální partnery IndustriAll Europe a Ceemet nástrojem, který má zúčastněným stranám poskytnout příklady osvědčených postupů a prostředků, jak jednat a zintenzivnit rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace při přechodu na ekologické a digitální technologie.

>>2 MIMO JTM: DOPLŇKOVÉ ZDROJE FINANCOVÁNÍ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU ZE STRANY EU

2.1. ÚLOHA STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ EU

Podle původního návrhu Evropské komise by členské státy musely financovat spravedlivý přechod prostřednictvím povinného přerozdělení prostředků z Evropského sociálního fondu+ (ESF+) a Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), doplněného o zdroje z národních rozpočtů. Z praktického hlediska by země EU musely pro uvolnění 1 eur z JTF přerozdělit minimálně 1,5 eur a maximálně 3 eur ze svých prostředků z ERDF nebo ESF+ do JTF a dorovnat je odpovídajícím vnitrostátním spolufinancováním (podle kategorie rozvoje každého regionu⁴), se stropem nepřesahujícím 20 % národního přídělu z obou fondů. Vzhledem k částce, kterou Komise původně navrhla (40 miliard eur pro JTF), byl celkový odhad přídělu pro jednotlivé země jasný, jak ukazuje následující graf.

Příděly z JTF podle členských států v původním návrhu Komise z května 2020

Zdroj: <https://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/JTF/index.html#/just-transition-fund>

⁴ rozvinutější regiony, přechodné regiony a méně rozvinuté regiony.

Nicméně podle skutečně dohodnutého rámce se povinné přerozdělování stalo dobrovolným. **Členské státy mohou dobrovolně převádět další prostředky do JTF ze svých národních přidělů v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropského sociálního fondu plus (ESF+)**⁵. Celková převedená částka je však omezena: neměla by překročit trojnásobek národního přidělu pro JTF. V takovém případě musí být výdaje z rozpočtu EU doplněny vnitrostátním spolufinancováním v souladu s pravidly politiky soudržnosti.

EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ A FONDY SOUDRŽNOSTI

Právní předpisy zavádějí společná ustanovení pro Fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, Fond spravedlivého přechodu, Evropský sociální fond plus a Evropský fond pro námořní záležitosti a rybolov. Nástroje, na které se tyto právní předpisy vztahují, představují dohromady přibližně jednu třetinu celkového rozpočtu EU na období 2021 – 2027, tedy celkem 330 miliard eur. Regionální fondy a Fond soudržnosti představují s celkovým rozpočtem 243 miliard eur, což je přibližně čtvrtina Víceletého finančního rámce na období 2021 – 2027, nejdůležitější investiční nástroj EU.

- ▶ Interreg a Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti budou muset věnovat nejméně 30 % svých zdrojů na opatření v oblasti klimatu, oběhové hospodářství a investice do udržitelného růstu a tvorby pracovních míst, a to nezávisle na kategorii rozvoje každého regionu.

Země/regiony:	Minimální % zdrojů pro „chytřejší Evropu“	Minimální % zdrojů pro „zelenější Evropu“
Země skupiny 1 / rozvinutější regiony (poměr HNP rovný nebo vyšší než 100 % průměru EU)	-	30 %
Země skupiny 2 / přechodové regiony (poměr HNP mezi 75 – 100 % průměru EU)	40 %	30 %
Země skupiny 3 / méně rozvinuté regiony (poměr HNP nižší než 75 % průměru EU)	25 %	30 %

- ▶ Z regionálního financování EU bude vyloučeno vyřazování z provozu nebo výstavba jaderných elektráren, činnosti související s tabákovými výrobky, letištní infrastruktura (s výjimkou nejvzdálenějších regionů) a investice do fosilních paliv.
- ▶ Výjimku tvoří projekty v oblasti zemního plynu, které nahrazují topné systémy na uhlí, modernizace plynové infrastruktury, aby bylo možné používat obnovitelné a nízkouhlíkové plyny, a veřejné zakázky na ekologická vozidla. Na tyto investice lze vynaložit maximálně 0,2 % až 1,55 % národních zdrojů EFRR a FS (tyto prahové hodnoty

⁵ Rozpis rozpočtu podle zemí viz přílohy.

nezahrnují investice do čistých vozidel) v závislosti na kritériích týkajících se úrovně HNP a závislosti na fosilních palivech. Kromě toho musí být projekty, které zahrnují investice do zemního plynu, schváleny nejpozději do 31. prosince 2025, aby byly způsobilé pro financování.

- ▶ Aby mohly členské státy využít toto financování, budou muset dodržovat Listinu základních práv EU, Cíle udržitelného rozvoje OSN a Pařížskou dohodu o klimatu.

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND+

ESF+ je nový nástroj, který spojuje čtyři různé fondy: Evropský sociální fond (ESF), Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí a Evropský program pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI). Cílem ESF+ je poskytovat komplexní podporu zaměstnanosti mladých lidí, zvyšování a rekvalifikace pracovníků, sociálnímu začleňování a snižování chudoby, včetně dětské chudoby. Na období 2021 – 2027 má ESF+ rozpočet **88 miliard eur** (v cenách roku 2018)⁶. Cílem ESF+ je financovat opatření v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání a dovedností a sociálního začleňování v souladu se zásadami stanovenými v Evropském pilíři sociálních práv.

Cíle spravedlivého přechodu jsou konkrétně uvedeny jako cíl pro období 2021 – 2027: „ekologičtější, nízkouhlíková Evropa prostřednictvím zlepšení systémů vzdělávání a odborné přípravy nezbytných pro přizpůsobení dovedností a kvalifikací, zvyšování kvalifikace všech, včetně pracovní síly, vytváření nových pracovních míst v odvětvích souvisejících s životním prostředím, klimatem, energetikou, oběhovým hospodářstvím a biohospodářstvím.“ (Nařízení 2021/1057, článek 4).

2.2. MODERNIZAČNÍ FOND A INOVAČNÍ FOND A OTÁZKY PŘECHODU.

TYTO EVROPSKÉ FONDY NEJSOU SOUČÁSTÍ VÍCELETÉHO ROZPOČTU EU A JSOU FINANCOVÁNY Z VÝNOSŮ Z DRAŽEB POVOLENEK NA EMISE CO2 V RÁMCI SYSTÉMU EU ETS.

Nová směrnice EU ETS 2018/410 přijatá 14. března 2018 revidovala směrnici 2003/87/ES s cílem zvýšit nákladovou efektivnost snižování emisí a podpořit nízkouhlíkové investice a rozhodnutí (EU) 2015/1814.

Po provedení této nové směrnice o systému EU ETS budou příjmy z dražeb povolenek EU na emise CO₂, které se do konce roku 2020 odhadují na 25 miliard eur, k dispozici pro přechod na nízkouhlíkové technologie prostřednictvím dvou fondů mimo víceletý rozpočet Evropské unie:

- ▶ Evropský inovační fond
- ▶ Evropský modernizační fond

Tyto prostředky mohou být použity jako doplněk k financování investičních projektů z víceletého rozpočtu EU.

Výše těchto dvou fondů bude záviset jak na objemu dražených povolenek CO₂, tak na ceně CO₂, která v posledním roce prudce vzrostla a do začátku září 2021 se téměř zdvojnásobila na 60 eur za tunu CO₂.

Jak předpokládá nová směrnice z roku 2018, příjmy ze 450 milionů povolenek na emise CO₂ vydražených v rámci EU ETS budou v období 2020 – 2030 sloužit jako zdroj pro **Inovační fond**. Cílem inovačního fondu je vytvořit finanční pobídky pro společnosti a veřejné orgány, aby investovaly do nové generace nízkouhlíkových technologií. Vychází ze zkušeností programu NER300, současného programu EU na podporu demonstrací zachycování, využívání a ukládání uhlíku (CCUS) a technologií obnovitelných zdrojů energie, skladování energie a energeticky náročných průmyslových odvětví.

Zatímco **Evropský modernizační fond** má formální vazbu na spravedlivý přechod a jeho financování je možné pro projekty spravedlivého přechodu, **Inovační fond** nemá formální vazbu, ale může mít potenciální nebo nepřímý dopad na spravedlivý přechod, pokud by projekty technologických investic v oblasti zaměstnanosti (výzkum a vývoj, pilotní a demonstrační projekty, poté průmyslové a komerční využití) podpořily rekvalifikaci pracovníků, kteří ztratili práci v upadajících nízkouhlíkových činnostech a potřebují se věnovat novým nízkouhlíkovým činnostem vznikajícím v oblasti zaměstnanosti. Odborové organizace a sociální partneři však mohou ovlivňovat pouze Evropský modernizační fond, přičemž směrnice o ETS, kterou se tento fond zřizuje, stanoví pouze dialog se sociálními partnery o investičních projektech věnovaných spravedlivému přechodu a financovaných z tohoto fondu na úrovni členských států.

Nová směrnice o EU ETS proto stanoví, že s ohledem na možné sociální dopady požadovaných opatření a investic by členské státy EU měly příjmy z dražeb povolenek využít také k tomu, aby „přispěly ke spravedlivému přechodu na nízkouhlíkové hospodářství podporou rozvoje dovedností a přerozdělování pracovních sil v rámci sociálního dialogu s komunitami a regiony, jichž se přechod pracovních míst týká“.

Článek 10 nové směrnice proto stanoví, že příjmy z dražeb povolenek musí být použity na „podporu spravedlivého přechodu v regionech závislých na uhlíku v přijímajících členských státech, aby se v dialogu se sociálními partnery podpořila rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pracovníků, vzdělávání, iniciativy při hledání zaměstnání a zakládání nových podniků“.

MODERNIZAČNÍ FOND A JEHO VÝZVY PRO SPRAVEDLIVÝ PŘECHOD

Tento fond, který byl zřízen prováděcím nařízením (EU) 2020/1001 ze dne 9. července 2020 na období 2021 – 2030, je určen na podporu investic, zejména za účelem financování investičních projektů modernizace energetických systémů a zvyšování energetické účinnosti, v členských státech, jejichž HDP na obyvatele byl v roce 2013 nižší než 60 % průměru EU, tj. v 10 nových členských státech (východní Evropa).

Prováděcí nařízení stanoví, že „provádění modernizačního fondu by mělo přispívat k dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu podporou ekologické a sociálně spravedlivé transformace“. ... „Zelená dohoda pro Evropu“ předpokládá jako základ mechanismu pro spravedlivou transformaci územní plány spravedlivé transformace. Pokud jsou investice v rámci modernizačního fondu zaměřeny na provedení územního plánu spravedlivé transformace přijímajícího členského státu, měl by tento členský stát poskytnout informace o očekávaném příspěvu investice k tomuto plánu, aby doložil soudržnost a doplňkovost s cíli plánu.“

Nejméně 70 % finančních prostředků z Modernizačního fondu musí být použito na podporu investic do:

- ▶ Výroby a využívání elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, jakož i rozvoje dalších technologií, které přispívají k přechodu na bezpečné a udržitelné nízkouhlíkové hospodářství;
- ▶ Zlepšení energetické účinnosti, s výjimkou energetické účinnosti související s výrobou energie z pevných fosilních paliv, systémů dálkového vytápění a zateplování nebo finanční podpory pro domácnosti s nízkými a středními příjmy, které trpí energetickou chudobou;
- ▶ Skladování energie;
- ▶ Modernizace energetických sítí, distribučních sítí a posílení propojení mezi členskými státy;
- ▶ Podpory spravedlivého přechodu na nízkouhlíkové hospodářství v regionech přijímajících členských států, které jsou závislé na emisích oxidu uhličitého, na podporu přesunu pracovníků, rekvalifikace a zvyšování kvalifikace, vzdělávání a iniciativ na podporu hledání zaměstnání v dialogu se sociálními partnery.

OTÁZKY NOVÉHO LEGISLATIVNÍHO A POLITICKÉHO BALÍČKU „FIT FOR 55“

Ambicí Evropské komise v rámci nového balíčku „Fit for 55“ je výrazně zvýšit příjmy ze systému EU ETS pro tyto dva fondy, Modernizační fond a Inovační fond, a to v důsledku

rozšíření a posílení systému EU ETS podle návrhu revize směrnice o systému EU ETS z roku 2018, jejímž cílem je více než zdvojnásobit příjmy určené pro tyto dva fondy.

Modernizační fond, který je již v rámci stávajícího systému EU ETS – pokud Parlament a Rada EU přijmou návrh Evropské komise ze dne 14. července 2021 – vybaven příjmy z 2 % celkového počtu povolenek EU ETS na období 2021 – 2030, by byl navýšen dražbou dalších 2,5 % povolenek, tj. 4,5 % celkového objemu povolenek EU ETS.

Komise odhadla výši fondu na období 2021 – 2030 na 14 miliard EUR na základě průměrné ceny povolenek na emise CO₂ v roce 2021 (*viz Příloha 4 o správě fondů*).

Těchto dodatečných příjmů by využily členské státy, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 65 % průměru EU, tj. 10 nových členských států (Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovensko, Česká republika, Polsko, Chorvatsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko). Při zachování všech ostatních podmínek by tento návrh revize směrnice EU o ETS měl teoreticky více než zdvojnásobit financování projektů věnovaných spravedlivému přechodu.

NÁVRH NA ZŘÍZENÍ SOCIÁLNÍHO KLIMATICKÉHO FONDU V RÁMCI EU ETS

Komise rovněž předkládá myšlenku zřízení nového sociálního klimatického fondu, který by řešil sociální důsledky systému EU pro obchodování s emisemi v odvětví silniční dopravy a stavebnictví pro zranitelné domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy.

Zdroje tohoto nového fondu by odpovídaly 25 % očekávaných příjmů z dražeb povolenek v rámci nového systému EU ETS v období 2026 – 2032.

Tento nástroj by členským státům poskytl finanční prostředky na podporu politik a opatření na zmírnění sociálních důsledků rozšíření EU ETS, včetně dočasné podpory příjmů a opatření a investic na snížení závislosti na fosilních palivech prostřednictvím zlepšení energetické účinnosti budov, dekarbonizace jejich vytápění a chlazení – včetně integrace obnovitelné energie – a zlepšení přístupu evropských občanů k mobilitě a dopravě s nízkými nebo nulovými emisemi.

2.3. DALŠÍ NÁSTROJE MOŽNÉHO VYUŽITÍ PŘI FINANCOVÁNÍ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

EVROPSKÝ FOND PRO PŘIZPŮSOBENÍ SE GLOBALIZACÍ PRO VYSÍDLENÉ PRACOVNÍKY (EGF)

Nové nařízení⁷ o prodloužení EGF na období 2021 – 2027 rozšiřuje rozsah intervence snížením spouštěcí prahové hodnoty na 200 propuštěných pracovníků a přijetím nových pravidel způsobilosti, aby se vztahovala i na ztrátu pracovních míst v souvislosti s krizí způsobenou koronavirem a na **restrukturalizaci související s přechodem na nízkouhlíkové hospodářství a přechodem na digitální/automatizační technologie**.

⁷ Nařízení (EU) 2021/691 o zřízení *Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci pro vysídlené pracovníky (EGF)* na období 2021 – 2027.

Tento fond byl zřízen v roce 2007 EU a jeho smyslem bylo poskytnout pomoc pracovníkům, kteří přišli o práci v důsledku změn ve struktuře světového obchodu v důsledku globalizace a následně v důsledku finanční a hospodářské krize v roce 2008. Obecně platí, že EGF může být aktivován, pokud jeden podnik (včetně jeho dodavatelů a navazujících výrobců) propustí více než 200 pracovníků, a to malými a středními podniky v různých odvětvích v témže regionu nebo v určitém odvětví v jednom či více sousedních regionech. Zatímco cílem Evropského sociálního fondu+ je dlouhodobá perspektiva předvídání a řízení sociálních dopadů průmyslových změn prostřednictvím činností, jako je celoživotní vzdělávání, EGF se zaměřuje na poskytování jednorázové individuální podpory pracovníkům, která je časově omezená.

Okolnosti použití:

1- Ukončení činnosti alespoň 200 propuštěných pracovníků nebo samostatně výdělečně činných osob v podniku v členském státě za referenční období čtyř měsíců, včetně případů, kdy se toto ukončení činnosti týká jeho dodavatelů nebo navazujících výrobců.

2- Ukončení činnosti alespoň 200 propuštěných pracovníků nebo samostatně výdělečně činných osob za referenční období šesti měsíců, zejména v malých a středních podnicích, pokud všichni působí ve stejném hospodářském odvětví vymezeném na úrovni NACE Revize 2 a nacházejícím se v jednom regionu nebo ve dvou sousedících regionech vymezených na úrovni NUTS 2 nebo ve více než dvou sousedících regionech vymezených na úrovni NUTS 2, pokud je ve dvou z těchto regionů dohromady dotčeno alespoň 200 pracovníků nebo samostatně výdělečně činných osob.

3- Ukončení činnosti alespoň 200 propuštěných pracovníků nebo samostatně výdělečně činných osob za referenční období čtyř měsíců, zejména v malých a středních podnicích, kde všichni působí ve stejném nebo různých hospodářských odvětvích vymezených na úrovni oddílu NACE Revize 2 a nacházejících se ve stejném regionu vymezeném na úrovni NUTS 2.

- ▶ **Roční rozpočet EGF na období 2021 – 2027 činí 210 milionů eur.** Může financovat 60 až 85 % nákladů na projekty, jejichž cílem je pomoci propuštěným pracovníkům najít novou práci nebo založit vlastní podnik.

EGF může spolufinancovat opatření, jako jsou:

- ▶ pomoc s hledáním práce
- ▶ kariérní poradenství
- ▶ školení a rekvalifikace
- ▶ mentoring a koučování
- ▶ podnikání a zakládání podniků

PROGRAMY LIFE A HORIZON EUROPE

Tyto dva programy jsou Evropskou komisí propagovány jako potenciální doplňkový zdroj financování projektů spravedlivého přechodu. Ačkoli mezi mechanismem

spravedlivého přechodu a těmito dvěma fondy neexistuje žádná organická vazba, mohou být v jednotlivých případech užitečné.

Program LIFE je finanční nástroj Evropské komise na podporu projektů v oblasti životního prostředí a klimatu. Zaměřuje se na veřejné a soukromé subjekty a jeho cílem je podporovat a financovat inovativní projekty týkající se ochrany druhů a stanovišť, ochrany půdy, zlepšování kvality ovzduší nebo vody, nakládání s odpady nebo zmírňování změny klimatu a přechodu na energetiku či přizpůsobení se této změně. Na období 2021 – 2027 bude mít program LIFE na evropské úrovni rozpočet ve výši 5,4 miliardy eur rozdělený do 4 podprogramů: Příroda a biologická rozmanitost, Oběhové hospodářství a kvalita života, Zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně a Přechod na čistou energii.

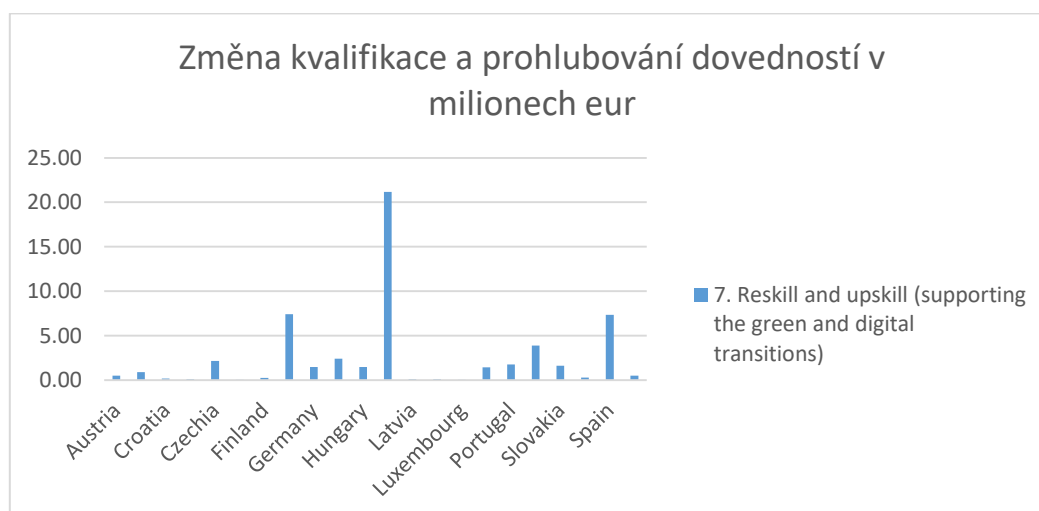
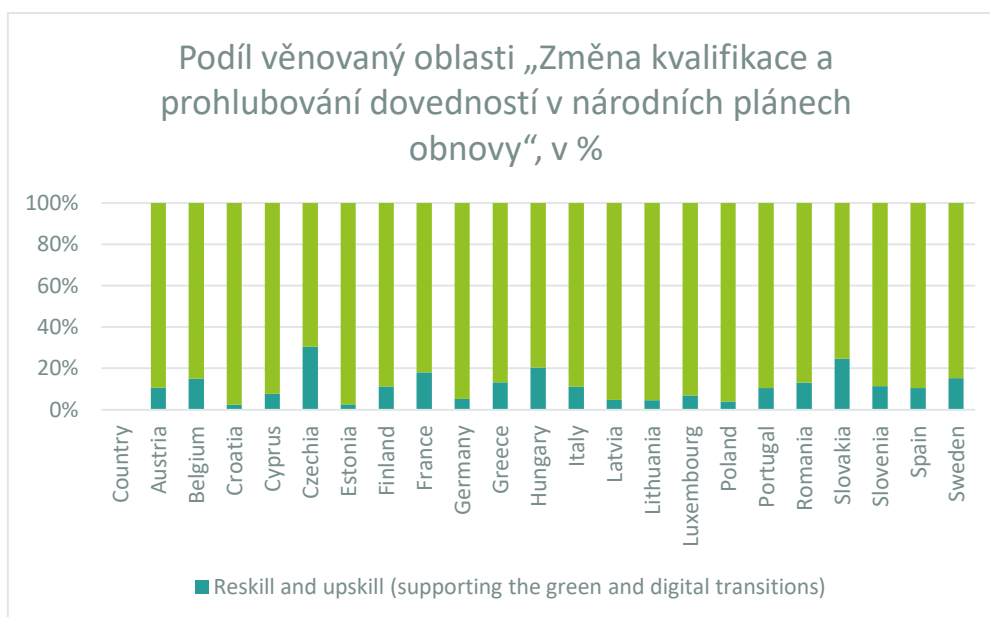
Horizon 2020 je program financování výzkumu a inovací. Jeho rozpočet na období 2021 – 2027 je stanoven na 95,5 miliardy eur (5,4 miliardy z programu NextGenerationEU). V rámci druhého pilíře – „globální výzvy a konkurenceschopnost evropského průmyslu“ (53,3 miliardy eur) – se program zaměřuje zejména na řešení změny klimatu, dosažení cílů udržitelného rozvoje OSN a podporu ekologického a digitálního přechodu.

PLÁNY PRO OŽIVENÍ A ODOLNOST

Největší složka NextGenerationEU, Nástroj pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility, RRF), poskytne granty ve výši maximálně 312,5 miliardy eur (v cenách roku 2018). V této souvislosti budou muset země EU předložit národní plány pro oživení a odolnost, v nichž popíší projekty veřejných investic, které plánují realizovat. Do 20. září bylo předloženo 25 národních plánů obnovy. Evropská komise již posoudila 19 z nich.

V současné době je obtížné odhadnout, jaký podíl národních plánů obnovy bude konkrétně určen na financování projektů nebo politik spadajících přesně do rámce spravedlivého přechodu. Nicméně první dostupné konsolidované údaje ukazují na navrhované iniciativy týkající se rekvalifikace a zvyšování kvalifikace. Níže uvedené grafy ukazují výdaje na zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci (jak v procentech příslušných národních plánů obnovy zemí, tak v objemech) ve vztahu k dalším šesti stěžejním⁸ oblastem investic a reforem navrženým Evropskou komisí (podrobný rozpis viz příloha 3).

⁸ Sedm stěžejních oblastí investic: Energie (čisté technologie a energie z obnovitelných zdrojů); Renovace (energetická účinnost budov); Dobíjení a plnění paliva (udržitelná doprava a dobíjecí stanice); Propojení (zavádění rychlých širokopásmových služeb); Modernizace (digitalizace veřejné správy); Vyšší výkon (kapacity datového cloudu a udržitelné procesory); Změna kvalifikace a prohlubování dovedností (vzdělávání a odborná příprava na podporu ekologického a digitálního přechodu).

Zdroj: Datová sada Bruegel

Grafy ukazují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi v jejich ambicích v oblasti změny kvalifikace a prohlubování dovedností. Jsou zde vnímány v kontextu digitálního a ekologického přechodu, ačkoli mnohé z navrhovaných politik nebo programů jsou průřezové a přesahují pouze tyto oblasti.

Vzájemné vazby mezi národními plány obnovy a územními plány spravedlivého přechodu budou podrobněji rozebrány v případové studii.

EVROPSKÁ BANKA PRO OBNOVU A ROZVOJ

EBRD, kterou vlastní 70 zemí, Evropská unie a EIB, je úzce propojena s EU, ale na rozdíl od EIB není sama o sobě nástrojem Společenství. Působí přibližně ve 40 zemích od jižního a východního Středomoří po střední a východní Evropu a střední Asii. Z těchto 40

zemí je 10 členských států EU (Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovenská republika, Slovinsko a Řecko⁹).

V souladu s politikou EU zahájila EBRD své vlastní „iniciativy“ v oblasti spravedlivého přechodu. Místo navrhování konkrétních přechodových fondů se banka snaží vytvořit průřezový přístup na podporu přechodu na zelenou ekonomiku:

- ▶ **Diagnostika spravedlivého přechodu:** Jako vodítko pro konkrétní intervence provede EBRD hodnocení výzev a příležitostí spojených s přechodem, které připraví ve spolupráci s klíčovými aktéry. Cílem je pilotně poskytnout cílenější podporu v malém počtu zemí a poskytnout ekvivalent územních plánů spravedlivého přechodu v zemích, které žádné plány nesestavily (tj. mimo EU). Banka se bude řídit stávajícími územními plány spravedlivého přechodu.

Zásahy EBRD na podporu spravedlivého přechodu budou založeny na **třech prioritních tématech**, kterými se budou řídit investice, politická podpora nebo technická spolupráce banky:

- ▶ **Přechod na zelenou ekonomiku:** přístup banky se zaměří na podporu subjektů s aktivy s vysokým podílem uhlíku v různých odvětvích při jejich přechodu na nízkouhlíkové hospodářství (včetně zaměření na přeměnu aktiv využívajících fosilní paliva, sanaci a obnovu půdy a další zelené investice, které vytvářejí místní pracovní místa, například v oblasti oběhového hospodářství).
- ▶ **Podpora pracovníků,** jejichž živobytí je ovlivněno procesem přechodu, bude podporovat přístup k alternativním pracovním místům prostřednictvím rekvalifikace a posilování podnikání, přičemž zvláštní pozornost bude věnována základním příčinám nerovných příležitostí.
- ▶ **Podpora regionálního hospodářského rozvoje** zaměřená na činnosti, které zajišťují zaměstnanost, podporují konkurenceschopné malé a střední podniky a větší firmy, jakož i na financování udržitelných infrastrukturních projektů.

Podle svého sdělení **EBRD začlení iniciativu spravedlivého přechodu do svých provozních procesů.** To bude zahrnovat například doplnění metodiky Banky týkající se dopadu transformace – a její analýzu v rámci příslušných odvětvových strategií a strategií jednotlivých zemí. Konkrétněji bude iniciativa EBRD týkající se spravedlivého přechodu zakotvena ve strategických směrech EBRD pro budoucnost.

ZÁVĚR

Mezi návrhem Komise a konečnými politickými dohodami byl přidělen pro mechanismus spravedlivého přechodu snížen o více než polovinu (ze 40 na 17,5 miliardy EUR). Ačkoli se v této oblasti mobilizují další finanční prostředky, zdaleka to nevyváží ztrátu příležitostí. Stále není jasné, zda národní plány obnovy zaplní tuto mezeru, ačkoli začlenění imperativu spravedlivého přechodu nebude probíhat ve všech členských státech jednotně.

⁹ Kypr byl součástí těchto zemí do roku 2020.

Skutečným problémem však zůstává nerovný přístup k fondu spravedlivého přechodu (JTF). Metodika předložená Evropskou komisí týkající se územních plánů spravedlivého přechodu je již nyní předmětem kritiky. Kromě toho si země nejsou rovny, pokud jde o finanční prostředky, které mají k dispozici. Zatímco pravidla pro přidělování prostředků v rámci JTF mají tendenci směřovat prostředky do regionů, které je nejvíce potřebují, nejbohatší země EU vyvíjejí vlastní programy podpory.

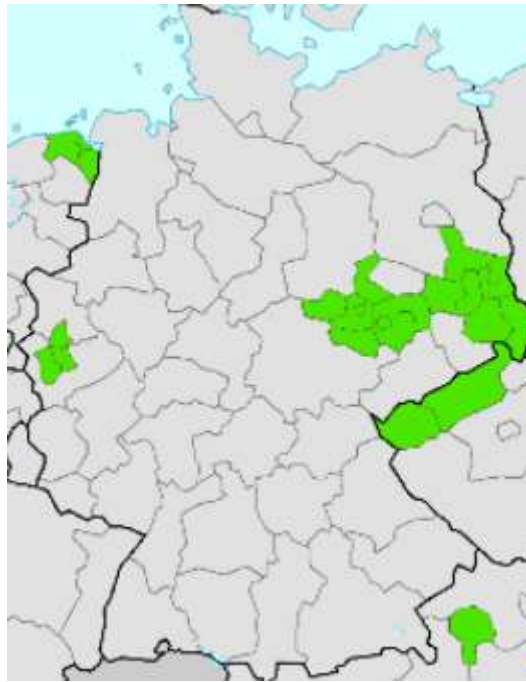
Kromě dostupných částek bude navíc při efektivním využívání prostředků hrát velkou roli politický a institucionální kontext. Například ne všechny země mají stejnou absorpční kapacitu, což může zpomalit účinnost úsilí o usnadnění konverze území. Pro srovnání, v období 2014 – 2020 se absorpční kapacita ESF v jednotlivých zemích značně lišila.

Složitost a rozdílné zdroje financování by mohly ohrozit sociální a územní soudržnost Evropské unie, pokud by dostupné finanční prostředky chyběly v méně vybavených regionech, ale byly k dispozici jiným, již dobře financovaným přechodovým regionům. Prvořadé bude konkrétní uplatňování územních plánů spravedlivého přechodu.

>>3 PŘÍPADOVÉ STUDIE PĚTI EVROPSKÝCH ZEMÍ A JEJICH ÚZEMNÍCH PLÁNŮ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

3.1. NĚMECKO

NÁVRH EVROPSKÉ KOMISE NA VYUŽITÍ JTF V NĚMECKU

Evropský semestr SWD Příloha D navrhuje tři hlavní oblasti (Revierie v němčině).

Podle dokumentu bude postupným ukončením těžby uhlí v Německu nejvíce postiženo území Lausitzer Rivier ve východním Německu. Oblast se skládá ze sedmi regionů (Elbe-Elster, Oberspreewald-Lausitz, Dahme-Spreewald, Spree-Neiße a Cottbus ve spolkové zemi Braniborsko a Bautzen a Görlitz ve spolkové zemi Sasko). V těžbě lignitu je přímo zaměstnáno 8 300 lidí. Strukturální změna by podle hodnocení Komise mohla nepřímo ovlivnit 1,24 % zaměstnaných obyvatel regionu (4 900 osob v roce 2016).

Druhou nejvíce postiženou oblastí, rovněž ve východním Německu, bude Mitteldeutsches Revier, která se skládá z osmi regionů (Lipisko, město Lipsko a Nordsachsen ve spolkové zemi Sasko a Burgenlandkreis, Saalekreis, město Halle, Mansfeld-Südharz a Anhalt-Bitterfeld ve spolkové zemi Sasko-Anhaltsko). I když je podíl přímo zaměstnaných (0,32 %, tj. 2 400 pracovníků v roce 2016) a nepřímo zaměstnaných (0,2 %, tj. 1 400 pracovníků) v lignitovém průmyslu nižší, bude Mitteldeutsches Revier čelit výzvám kvůli velmi nízkému inovačnímu a výzkumnému potenciálu a rychle stárnoucí populaci.

Konečně další postiženou oblastí bude Rheinisches Revier ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko. V těžbě lignitu je přímo zaměstnáno 8 960 osob (1,13 % pracujících v roce 2016) a nepřímo může být ohroženo 5 380 osob. Tři nejvíce zasažené regiony v oblasti revíru jsou Düren, Rhein-Erft-Kreis a Rhein-Kreis Neuss. Zde Komise uznává, že tento revír má větší schopnost přizpůsobit se změnám než ostatní dva revíry.

SOUVISLOST MEZI ÚZEMNÍM PLÁNEM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU A DALŠÍMI EVROPSKÝMI PROGRAMY

► Vnitrostátní plán Německa v oblasti energetiky a klimatu

Evropská komise vypracovala doporučující dokument k návrhu Vnitrostátního plánu Německa v oblasti energetiky a klimatu (NECP) na období 2021 – 2030. Připomínáme, že „Územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy musí být v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“, které stanoví ambice v této oblasti do roku 2030.

Přehled hlavních cílů, úkolů a příspěvků

	National targets and contributions	Latest available data	2020	2030	Assessment of 2030 ambition level
	Binding target for greenhouse gas emissions compared to 2005 under the Effort Sharing Regulation (%)	-8	-14	-38	As in ESR
	National target/contribution for renewable energy: share of energy from renewable sources in gross final consumption of energy (%)	17.4 (2019)	18%	30	Adequate (30% is the result of RES formula)
	National contribution for energy efficiency:				
	Primary energy consumption (Mtoe)	292.1 (2019)	276.6	216	Sufficient
	Final energy consumption (Mtoe)	215.5 (2019)	194.3	185	Modest
	Level of electricity interconnectivity (%)	11.4%	11.4%	Not provided	N/A

Note: Reflecting Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the Governance of the Energy Union and Climate Action.

Source: Assessment of the final national energy and climate plan of Germany, SWD (2020) 904; Eurostat where latest available data is indicated for specific years.

► Německý plán pro oživení a odolnost

Podle Evropské komise může Německo očekávat až 25,6 miliardy eur nevratné podpory z Nástroje pro oživení a odolnost. Navrhovaný plán odpovídá čisté částce 26,5 miliardy eur (bez DPH). Nezahrnuje žádosti o půjčky a je mírně vyšší než maximální finanční příspěvek. Skládá se z 10 složek seskupených do šesti tematických oblastí¹⁰: opatření v oblasti klimatu a přechodu na energetiku, digitalizace hospodářství a infrastruktury, digitalizace vzdělávání, posílení sociálního začleňování,

¹⁰ Těchto šest tematických oblastí, na které je německý Plán pro oživení a odolnost zaměřen, se liší od šesti pilířů „oblastí politiky evropského významu“ uvedených v článku 3 nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost.

posílení zdravotnického systému odolného vůči pandemiím, moderní veřejná správa a snížení překážek pro investice.

40 opatření zahrnutých do plánu pokrývá všech sedm evropských stěžejních oblastí se zvláštním zaměřením na dobíjení a doplňování paliva, modernizaci a na prvky související s vodíkem, tedy na Energie. Očekává se, že nejméně 42,4 % (10,5 miliardy eur) finančního příspěvku půjde na opatření podporující cíle v oblasti změny klimatu a nejméně 52 % plánu podpoří přechod na digitální technologie.

V souvislosti se zelenou transformací: 3,3 miliardy eur bude věnováno na dekarbonizaci hospodářství, zejména průmyslu. Jen do vodíku bude investováno 1,5 miliardy. Plán se také výrazně zaměřuje na dopravu a 5,4 miliardy eur je věnováno na ekologizaci dopravního sektoru prostřednictvím podpory elektromobilů, ekologických autobusů a železnice. Německý plán pro oživení a odolnost pomůže občanům přejít na čistá elektrická vozidla tím, že poskytne finanční podporu na nákup více než 560 000 bezuhlíkových vozidel.

UHLÍ V NĚMECKU

Spotřeba uhlí pro výrobu elektřiny v Německu rostla až do 90. let 20. století a poté od roku 2000 postupně klesala. Na konci října 2020 bylo v provozu zhruba 21 gigawattů čistého nominálního výkonu z lignitových elektráren a 23 gigawattů z černouhelných elektráren (BNetzA 2020). S rozsáhlým rozvojem obnovitelných zdrojů energie, které jsou cenově stále konkurenceschopnější, ztratily tyto elektrárny v Německu do značné míry ekonomickou životaschopnost. V této souvislosti řada provozovatelů odstavuje elektrárny před koncem jejich provozní životnosti (DIW Berlin et al. 2019). V červnu 2018 jmenovala vláda země komisi složenou z mnoha zúčastněných stran, Komisi pro růst, strukturální změny a zaměstnanost, známou také jako Uhlí komise (CC), která doporučila několik politických opatření pro úplné ukončení výroby energie z uhlí s ohledem na cíle Německa v oblasti snižování emisí skleníkových plynů a potřebu snížit a zmírnit dopady na pracovníky a regiony. Částečně na základě těchto doporučení byl v roce 2020 přijat zákon o ukončení výroby elektřiny z uhlí (CPGTA), podle kterého budou nejpozději do roku 2038 uzavřeny všechny uhelné elektrárny a lignitové doly.

Lokality uhelných a lignitových elektráren

UHELNÁ KOMISE

V červnu 2018 svolala národní vláda Uhelnou komisi. Tato iniciativa zahrnující více zúčastněných stran zahrnovala zástupce vlády, pracovníků, uhelných regionů, obchodních sdružení, ekologických skupin a výzkumných institucí. Cílem bylo společně vypracovat plán postupného ukončení provozu zbývajících uhelných a lignitových elektráren a lignitových dolů.

Národní vláda požádala Uhelnou komisi (CC), aby poskytla politická doporučení pro postupné vyřazování, která „zajistí, že Německo sníží emise co nejvíce pod svůj 40% cíl a zároveň splní své stanovené cíle bezpečnosti dodávek, cenové dostupnosti a zachování pracovních míst a přidané hodnoty a že energetický průmysl spolehlivě splní své odvětvové cíle pro rok 2030“ (BMW 2019). Dalšími klíčovými kritérii byly environmentální udržitelnost, konkurenceschopnost na trhu, sociální přijatelnost, sociální soudržnost a plánování a právní jistota. V lednu 2019 Komise zveřejnila svá konečná doporučení, včetně data postupného ukončení v roce 2038. V pozměněné podobě byla doporučení Komise přijata ve dvou zákonech, tzv. zákonech o odchodu z uhelného průmyslu: SSA a CPGTA. Uhelná komise se sešla na prvním z deseti plenárních zasedání 26. června 2018 a na závěrečném zasedání 25. ledna 2019.

CPGTA

Zákon o ukončení výroby elektřiny z uhlí (CPGTA; Kohleverstromungsbeendigungsgesetz) upravuje postupné ukončení spotřeby uhlí a lignitu v německém energetickém sektoru. Zákon rovněž definuje mechanismy podpory zaměstnanců uhelného průmyslu.

CPGTA, která byla schválena v roce 2020, stanoví postupné ukončení těžby uhlí a lignitu v energetickém sektoru do roku 2038, resp. 2035. Dřívější datum ukončení v roce 2035 může být stanoveno revizí zákona v roce 2029. V rámci CPGTA bude větší část elektráren odstavena později, než doporučila Uhelná komise, což omezí možnost splnění národních klimatických cílů.

Pracovníci elektráren spalujících uhlí a lignit a povrchových hnědouhelných dolů, kteří přijdou o práci kvůli CPGTA, budou dostávat vyrovnávací příspěvek po dobu maximálně pěti let, dokud nedosáhnou věku pro nárok na důchod. Dříve byli pracovníci v těchto dolech a elektrárnách z vyrovnávacího příspěvku vyloučeni (viz oddíl 5.6.2.2). Pouze během rychlého snižování těžby lignitu v bývalém východním Německu po sjednocení (1990 – 1996) získali pracovníci podobné výhody.

Kromě vyrovnávacího příspěvku dostávají zaměstnanci příspěvky na zdravotní pojištění. Pracovníci, kteří jsou při ukončení pracovního poměru starší 58 let, mají nárok na obě dávky. Kromě toho se nárok na podporu vztahuje pouze na ztrátu pracovních míst v důsledku CPGTA do roku 2043. Nárok na vyrovnávací příspěvek mají také zaměstnanci v dceřiných nebo partnerských společnostech, pokud pracují téměř výhradně pro hlavní dotčené společnosti. Aby měl zaměstnanec nárok na vyrovnávací příspěvek, musí k 30. září 2019 a poslední dva roky před ukončením pracovního poměru nepřetržitě pracovat pro jednu z dotčených společností. Snížení důchodu v důsledku předčasného přiznání důchodu po vyrovnávacím příspěvku lze kompenzovat platbami příslušných příspěvků od Národního úřadu pro hospodářské záležitosti a kontrolu vývozu přímo do zákonného důchodového pojištění. Tento úřad také spravuje a poskytuje uvedené vyrovnávací příspěvky. Zaměstnavatel je zodpovědný za to, že v průběhu procesu požádá o vyrovnávací příspěvky pro své zaměstnance. Výše vyrovnávacího příspěvku se vypočítá na základě důchodových nároků žadatele v zákonném a/nebo hornickém důchodovém pojištění v době ukončení zaměstnání. Stejně jako zákonné důchody se i

vyrovnávací příspěvek každoročně upravuje. Během pobírání vyrovnávacího příspěvku je možné získat další příjem, ale 30 % tohoto příjmu se započítává do vyrovnávacího příspěvku.

SSA

V roce 2020 byl přijat zákon o strukturálním posílení (Strukturstärkungsgesetz, SSA), který právně provádí většinu doporučení Uhelné komise v oblasti strukturální politiky. Cílem zákona je podpořit lignitové regiony a lokality ekonomicky závislé na uhelných elektrárnách. Stanovuje, že 14 miliard eur od národní vlády bude určeno na investice ve městech a obcích lignitových regionů. Dalších 26 miliard eur bude k dispozici od národní vlády prostřednictvím podpůrných programů (nových i stávajících) nebo v podobě infrastrukturních projektů. Období financování trvá od roku 2020 do roku 2038, ale projekty mohou být financovány i po tomto datu, pokud budou dokončeny do roku 2041.

Na realizaci programů financovaných ze SSA dohlíží koordinační výbor mezi spolkovými zeměmi (Bund-Länder-Koordinationsgremium). Zahrnuje národní vládu a lignitové spolkové země (Braniborsko, Sasko, Sasko-Anhaltsko a Severní Porýní-Vestfálsko). Národní vládu zastupuje Národní ministerstvo hospodářství a energetiky (předseda) a další příslušná ministerstva. Spolkové země zastupují vedoucí kancléřství Braniborska, Severního Porýní-Vestfálska a Saska-Anhaltska a saský ministr pro regionální rozvoj.

Hlavními složkami strukturální politiky pro uhelné regiony definované v SSA jsou:

- finanční podpora lignitových regionů,
- rozšíření stávajících a rozvoj nových podpůrných programů,
- finanční podpora pro regiony s černouhelnými elektrárnami a
- podpora neinvestičních výdajů

SSA finančně podporuje tři aktivní lignitové regiony v letech 2020 – 2038. Rozpočet ve výši 14 miliard eur bude poskytnut obcím a městům v regionech na investiční projekty zvláštního významu:

- 2020 – 2026: 5,5 miliardy eur
- 2027 – 2032: 4,5 miliardy eur
- 2033 – 2038: 4 miliardy eur

Dotace budou regionům poskytnuty až po posouzení Národním ministerstvem hospodářství a energetiky, které potvrdí, zda dosažená úroveň uzavření lignitových elektráren odpovídá částce požadované CPGTA.

Uhelné regiony obdrží dalších 26 miliard eur prostřednictvím podpůrných programů. Tato podpora pochází ze stávajících a nových národních programů. Kromě toho budou v regionech vytvořeny přímé investice do infrastruktury, zejména s cílem zlepšit propojení mezi venkovskými a metropolitními oblastmi.

Příklad projektů financovaných prostřednictvím programů (BMW, 2020)
- Zřízení nových poboček výzkumného ústavu Německého centra pro letectví a kosmonautiku (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt) v uhelných regionech (Národní ministerstvo hospodářství a energetiky).
- Finanční podpora projektů strategického obchodního a manažerského poradenství pro podniky postižené strukturálními změnami (Národní ministerstvo hospodářství a energetiky).

- Dopravní projekty (např. rozšíření dálnic a železnic, veřejná doprava a obchvaty) (Národní ministerstvo dopravy a digitální infrastruktury).
- Zřizování výzkumných ústavů a kompetenčních center (Kompetenzzentrum), což jsou instituce, které poskytují výzkum a poradenství pro podniky, obce a další organizace v konkrétních oblastech, jako je digitalizace v malých a středních podnicích (Národní ministerstvo školství a výzkumu).
- Zřízení kompetenčních center pro ochranu klimatu, Power-to-X, elektromagnetická pole a další témata (Národní ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti).
- Projekt umělé inteligence v medicíně (Národní ministerstvo zdravotnictví).
- Programy financování kultury (národní komisař pro kulturu a média).
- Kompetenční centrum pro regionální rozvoj a podporu sportu (Národní ministerstvo vnitra, výstavby a komunit).

Zdroj : <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/2020/20200827-projekte-fuer-die-kohleregionen-koennen-starten.html>

FONDY SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

Vlády spolkových zemí se obávají, že JTF neposkytne těžebním regionům další výhody, ale pomůže národní vládě financovat opatření obsažená v zákoně o strukturálním posílení. Národní ministerstvo hospodářství a energetiky potvrdilo, že vláda **neplánuje další podporu regionů prostřednictvím JTF a že tyto prostředky budou namísto toho použity na financování opatření SSA** s odůvodněním, že objem finančních prostředků SSA byl dohodnut s těžebními regiony a spolkovými zeměmi, a proto není důvod tento objem zvyšovat prostřednictvím JTF.

AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL

V roce 2020 byla oznámena jedna miliarda eur na „fond budoucnosti automobilového průmyslu“ na podporu dlouhodobé transformace v tomto odvětví, které je pro německou ekonomiku klíčové. Na regionální „transformační síť“, které mají sdružovat místní aktéry a vytvářet strategie, má být k dispozici 340 milionů eur. Dalších 340 milionů eur je určeno na rozvoj digitálních řešení. Přibližně 320 milionů eur je určeno na podporu středně velkých podniků, mimo jiné na přechod výroby na elektrické pohony a palivové články. Financovány mají být také další koncepce vzdělávání zaměstnanců. Regionální síť musí být nyní zavedeny rychle. První regiony jako Sársko, Jižní Vestfálsko a jihovýchodní Dolní Sasko jsou připraveny.

Podle odhadů jednoho institutu odejde do roku 2025 do důchodu přibližně 75 000 výrobních pracovníků v německém automobilovém průmyslu, z nichž přibližně 39 000 v současnosti pracuje přímo ve výrobě vozidel a zbytek ve výrobě dílů. Pokud však do roku 2025 poklesne výroba automobilů poháněných spalovacími motory v rozsahu, který předpokládají současné emisní předpisy, pak se přechod na elektromotory dotkne nejméně 178 000 zaměstnanců, tj. pracovníků, kteří vyrábějí skupiny výrobků přímo či nepřímo závislé na spalovacích motorech, přičemž 137 000 z nich je zaměstnáno přímo v automobilovém průmyslu. Do roku 2030 odejde do důchodu 147 000 zaměstnanců ve výrobě, z toho asi 73 000 ve výrobě vozidel; v současné době je však nejméně 215

000 pracovníků, kteří vyrábějí produkty související se spalovacími motory, z toho 165 000 přímo v automobilovém průmyslu.

Dvě třetiny největších světových ložisek uhlí se nacházejí v Sasku a Braniborsku (Německo). Zelená dohoda umožnila pěti východním spolkovým zemím nabídnout významné dotace na přilákání výrobců elektromobilů do regionu, aby se zmírnil hospodářský dopad ukončení provozu těchto zařízení. Takové iniciativy jsou vítány, aby žádný region nezůstal pozadu.

NĚMECKÉ ODBORY

Německé odbory již několik let zvyšují povědomí o nadcházející transformaci. Systém spolurozhodování umožňuje odborům posoudit přechod na místě a přispívat do diskuse na všech úrovních od samého počátku. Formálně však odborům neposkytuje možnost vetovat strategická rozhodnutí zaměstnavatelů.

Historicky zaujalo Německo obrannou pozici: chránilo pracovní místa ohrožená delokalizací. Rozpětí skutečného přechodu vedlo ke změně strategie s ofenzivnějšími kolektivními smlouvami „zaměřenými na budoucnost“. Riziko kompromisů v oblasti mezd a pracovních podmínek totiž přetrvává, protože plány na delokalizaci jsou podpořeny ekologickým přechodem.

I přes silnou odvětvovou organizaci hrozí, že pracovníci v menších podnicích v dodavatelském řetězci zůstanou pozadu. Řešení složitých problémů totiž vyžaduje silné odbory, které jsou obvykle přítomny pouze ve velkých společnostech.

V prosinci 2021 DGB zahájila projekt „Revierwende“, který podporuje činnost odborů a jejich členských svazů v průběhu strukturálních změn. Cílem projektu je zapojit je do koordinace strukturálních změn uhelných regionů prostřednictvím šesti místních kanceláří v následujících regionech: jedna v Rheinisches Revier, dvě v Lausitzer Revier, dvě v Mitteldeutsches Revier a jedna v Sársku. Tyto kanceláře jsou určeny k tomu, aby se staly prvním kontaktním místem pro dotazy týkající se strukturálních změn, které mají na tyto regiony dopad.

Podle DGB je cílem projektu:

- Přenos znalostí, vytváření sítí, práce s veřejností prostřednictvím
 - o Akcí a publikací o strukturálním designu, inovačních tématech a úspěšných přístupech (osvědčené postupy)
 - o Budování místních sítí, inovačních workshopů se zaměstnanci
 - o Výměny informací mezi regiony a zeměmi
- Poradenství, kvalifikace a školení
 - o zaměstnanců, zejména mladých kvalifikovaných pracovníků na místě, odborářů, jakož i podnikových zástupců zájmů
 - o o základech strukturálních změn, regionální a strukturální politice a obsahovém/technickém know-how

Cílem projektu je podpořit společné porozumění mezi lidmi ohledně udržitelné budoucnosti uhelných regionů a posílit sociální soudržnost. DGB například v 11 návrzích pro vládu definovala obecné cíle, kterými se musí řídit strukturální změny v Severním Porýní-Vestfálsku, přičemž ústředním bodem těchto návrhů je vytvoření:

- dobrých, tarifně vázaných a udržitelných pracovních míst v průmyslu a službách pro všechny úrovně kvalifikace,
- zajištění tvorby hodnot a fungování dodavatelských řetězců na místní úrovni,
- rozšíření státních investic, zejména v obcích,
- cenově dostupné energie pro podniky a občany
- a posílení vzdělání a kvalifikace.

Kromě projektu Rivierwend jsou IG BCE a DGB akcionáři Zukunftsagentur Rheinische Revier¹¹ (ZRR), jež předvídá projekty financované z veřejných zdrojů v regionu. Jsou také zastoupeni v dozorčí radě, kde jedná o kritériích projektů. DGB NRW organizuje pracovní skupiny mezi dotčenými odbory a regionálními řediteli DGB za účelem výměny informací a dohody o společných aktivitách.

IG Metall se také angažuje v otázce spravedlivého přechodu. Je si vědom, že dopady pocítí i průmysl mimo uhelné regiony, a proto velmi aktivně zastupuje zájmy pracovníků v automobilovém průmyslu, na které bude mít elektrifikace vozidel dopad. Například na podporu výrobců zařízení byl v roce 2020 svazem IG Metall a několika hráči z automobilového světa založen fond ve výši několika set milionů eur nazvaný Best Owner Group. Je financován soukromým kapitálem a měl by umožnit odkup malých

¹¹ řídí všechny činnosti strukturálních změn v rýnské hornické oblasti pod vedením zemské vlády.

a středních podniků, které se specializují na výrobu dílů pro vozidla na benzin nebo naftu. Cílem je pomoci malým a středním podnikům v tomto odvětví zvládnout tento významný přechod na elektrická vozidla tím, že jim poskytne kapitál. Pokud fond ještě není připraven, ukazuje to vůli odborů zvládnout přechod v jiných průmyslových odvětvích.

IG BCE a IG Metall se již řadu let podílejí na zvyšování povědomí pracovníků o zelené a digitální transformaci. Podle záznamu ze semináře, který 21. ledna uspořádal odborový svaz IndustriAll Europe, *„odbory dokázaly mobilizovat, získat dohody a zajistit, aby se podílely na řízení přechodů. V ocelářském, kovodělném a elektrotechnickém průmyslu se v kolektivních smlouvách kombinuje zkrácení pracovní doby a předčasný odchod do důchodu, aby se zajistila kvalitní zaměstnanost.“*

3.2. SLOVENSKO

Aby bylo možné překonat hlavní výzvy přechodu na klimaticky neutrální ekonomiku, zejména pokud jde o ekonomické otázky a otázky zaměstnanosti, musí být Fond spravedlivého přechodu (JTF) zřízený v rámci evropské Zelené dohody investován prioritně do území, která jsou tímto přechodem z ekonomického a sociálního hlediska nejvíce zasažena.

NÁVRH EVROPSKÉ KOMISE NA VYUŽITÍ JTF NA SLOVENSKU

Evropská komise předložila v únoru 2020 předběžné stanovisko k účinné realizaci investic z Fondu pro spravedlivý přechod na období 2021 – 2027 na Slovensku (příloha D). Tato příloha poskytuje základ pro dialog mezi Slovenskem a útvary Komise a také příslušné pokyny pro členské státy při přípravě jejich územních plánů spravedlivého přechodu, které slouží jako základ pro programování Fondu spravedlivého přechodu. Jednání stále probíhají.

Na základě této analýzy byly identifikovány dva regiony úrovně NUTS 3. Tato území jsou odůvodněna jejich závislostí na fosilních palivech (zejména uhlí a lignitu). Tato území jsou navíc vážně postižena ekonomickými a sociálními důsledky přechodu, zejména očekávanou ztrátou pracovních míst a transformací výrobních procesů průmyslových podniků s největšími nároky na emise skleníkových plynů (např. cementárny v Trenčinském kraji nebo ocelárny v Košickém kraji).

Tato dvě území jsou následující:

- **Trenčinský kraj:** čelí několika hospodářským a sociálním výzvám v souvislosti s přechodem na klimaticky neutrální hospodářství. Více než 4 000 lidí je přímo zaměstnáno v uhelných dolech v regionu Horná Nitra (okresy Prievidza a Partizánske), které tvoří dodavatelský řetězec pro uhelnou elektrárnu Nováky, jejíž uzavření je naplánováno do roku 2023 z důvodu ekologické efektivity. Slovensko totiž 12. prosince 2018 oznámilo, že rok 2023 bude posledním rokem veřejné podpory výroby elektřiny z uhlí, což v regionu vyvolalo další nejistotu a zároveň zdůraznilo potřebu plánovat jeho transformaci. Kromě toho je s těžbou uhlí nepřímo spojeno přibližně 1 000 osob. V Trenčíně je také významný výrobce cementu s vysokou uhlíkovou náročností (Považská cementárna v Ladcích).
- **Košický kraj:** v tomto regionu je hlavním zdrojem emisí CO₂ výroba oceli, přičemž největším producentem emisí CO₂ na Slovensku je společnost U.S. Steel Corporation. Uhelná elektrárna Vojany a výroba cementu v Turni a Bodvou jsou dalšími významnými zaměstnavateli v jinak poměrně hospodářsky slabém regionu.

Vzhledem k hospodářským aktivitám s vysokým podílem emisí, ale také ke koncentraci pracovních míst kolem několika málo subjektů se Komisi zdá oprávněné, aby se JTF zaměřil na tyto regiony.

KLÍČOVÁ OPATŘENÍ (PODLE NÁVRHU EVROPSKÉ KOMISE)

Na těchto územích byly identifikovány specifické investiční potřeby, které mají čelit výzvám přechodu a podpořit udržitelnou konkurenceschopnost těchto regionů:

- Investice do projektů regenerace a dekontaminace území, obnovy a přerozdělení půdy.
- Investice do výzkumných a inovačních činností a podpora přenosu pokročilých technologií.
- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Investice do zavádění cenově dostupných technologií a infrastruktury pro čistou energii, snižování emisí skleníkových plynů, energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

- Digitalizace a digitální konektivita.
- Technická pomoc – realizuje JTF.

Kromě toho byly v zájmu další podpory udržitelného regionálního a místního rozvoje identifikovány investiční potřeby. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na

- Investice do zakládání nových podniků, mimo jiné prostřednictvím podnikatelských inkubátorů a poradenských služeb.
- Investice do posílení oběhového hospodářství, včetně předcházení vzniku odpadů a jejich snižování, účinného využívání zdrojů, opětovného použití, oprav a recyklace.

Na území Trenčínského (Hornonitranský – uhelný region) a Košického kraje se očekává výrazný úbytek pracovních míst, který nemusí být plně kompenzován vznikem a rozvojem malých a středních podniků. Výjimečně, a pokud je to nezbytné pro provádění spravedlivého plánu územní transformace, by se proto mohlo uvažovat o podpoře výrobních investic ve velkých podnicích.

Kromě toho průmyslové závody v těchto regionech, které vykonávají činnosti uvedené v příloze I směrnice 2003/87/ES, zaměstnávají značný počet pracovníků a jejich činnost je ohrožena kvůli vysokým emisím skleníkových plynů. Podpora investic na snížení emisí by mohla být zvažena, pokud by vedla k podstatnému snížení emisí (výrazně pod referenčními hodnotami používanými pro bezplatné přidělování podle směrnice 2003/87/ES) a za předpokladu, že investice jsou v souladu s evropskou zelenou dohodou.

ZAMĚŘENÍ NA REGION HORNÍ NITRA (TRENČÍNSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ)

Otázku podpory transformace hornonitranského uhelného regionu již Slovensko řeší prostřednictvím akčního plánu, který bude vypracován v roce 2019. Vláda potvrdila postupné ukončení využívání uhlí pro výrobu elektřiny.

Cílem tohoto plánu, který bude posílen investičními prostředky z fondu JTF a Modernizačního fondu, je vytvořit z Horní Nitry modelový region spravedlivého přechodu prostřednictvím tří hlavních opatření:

- Dokončení a vyhodnocení projektového záměru udržitelného dálkového vytápění v Prievidzi.
- Podpora vzniku a provozu regionálního centra pro udržitelnou energetiku v Horní Nitře.
- Renovace budov a rozvodů a připojení obnovitelných zdrojů energie k systému dálkového vytápění.

VÝVOJ TJTP NA SLOVENSKU

► Územní pokrytí a částka

V současné době mají nárok na podporu z Fondu spravedlivého přechodu dva regiony (viz výše a rámeček níže).

Slovenská vláda však obhajuje zařazení třetího regionu – Banské Bystrice – kvůli její hornické historii. V tomto regionu, který se nachází mezi dalšími dvěma regiony vybranými Evropskou komisí, byla těžba v roce 2015 zastavena. Hospodářská a sociální konverze tedy již probíhá, ale měla by být podporována. *V současné době probíhají jednání s útvary Komise.*

Zdroj: Zasedání Platformy pro spravedlivý přechod, Územní plány spravedlivého přechodu: pokrok a programový výhled (15. – 17. listopadu 2021)

Bratislavský region byl přihlášen do JTF kvůli vysoké míře emisí CO₂, zejména v důsledku emisí z dopravy. Evropská komise jej však nevybrala.

Celková částka grantů poskytnutých Slovensku a regionům činí 459 milionů eur. Tyto prostředky mohou být posíleny z jiných zdrojů, jako je plán pro oživení a odolnost (6,575 miliardy eur) nebo modernizační fond.

► Pilířová struktura podpory JTF na Slovensku

Každý region má specifické pilíře, které se dále dělí na priority podle charakteristik území a investic potřebných pro jejich spravedlivý přechod.

Ekonomická diverzifikace	Udržitelné životní prostředí	Kvalitní život a sociální infrastruktura
<ul style="list-style-type: none"> • Malé a střední podniky • Digitalizace • Výzkum, vývoj a inovace • Inovativní pracovní místa 	<ul style="list-style-type: none"> • Obnovitelná energie • Vodík • Energetická účinnost • Oběhové hospodářství 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace • Sociální péče • Mladé talenty • Zlepšení zdraví

Zdroj: Zasedání Platformy pro spravedlivý přechod, Územní plány spravedlivého přechodu: pokrok a programový výhled (15. – 17. listopadu 2021)

► Účastnický postup a aktéři

Zdroj: Zasedání Platformy pro spravedlivý přechod, Územní plány spravedlivého přechodu: pokrok a programový výhled (15. – 17. listopadu 2021)

Příjemcem je Ministerstvo investic, regionálního rozvoje a informatiky, které vede proces rozvoje TJTP. Konzultanti vypracovali čtyři výstupy. Poslední z nich, „Zprávu o výzvách, potřebách a akčních plánech v nejvíce postižených územích“, zaslalo ministerstvo všem členům pracovní skupiny 10. května 2021 s termínem pro zaslání připomínek a příspěvků do 23. května 2021.

V každé zemi byly zřízeny pracovní skupiny, které zajišťují účastnický postup při navrhování TJTP: Na Slovensku práce pracovní skupiny pokračuje. Je stále uspořádána takto:

- jedna národní pracovní skupina složená z osmi ministerstev (Ministerstvo investic, regionálního rozvoje a informatiky; Ministerstvo financí; Ministerstvo hospodářství; Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny; Ministerstvo životního prostředí; Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova; Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu; Ministerstvo dopravy a výstavby).
- a čtyři regionální skupiny ve čtyřech různých regionech (Horní Nitra, Banská Bystrica, Bratislava a Košice).

Útvary Komise vyzdvihly zejména zapojení mladých lidí do přípravy TJTP jako dobrý příklad inkluze a zapojení lidí na místní úrovni do utváření transformace území. Zapojení mladých lidí do přechodu prostřednictvím online diskusí bylo zahájeno v květnu 2021.

Cílem je aktivně zapojit mladou generaci, která je budoucností těchto regionů, do navrhování priorit a potřeb. Kromě toho jsou to právě mladí lidé, kteří ponесou největší dopady důsledků transformace a negativních dopadů změny klimatu.

Průběžný proces práce s mládeží při přípravě a později při realizaci konkrétních opatření a projektů (workshopy, informační semináře atd.).

Podpora konkrétních projektů pro mladé lidi, například poskytováním malých grantů pro mladé lidi na podporu sociálních projektů v jejich místní komunitě s cílem zvýšit atraktivitu regionu.

Sociální partneři (ani odbory, ani zaměstnavatelé) však nebyli zapojeni do přípravy a tvorby TJTP, ani do žádných podobných diskusí (například žádné řádné zapojení do přípravy národního plánu obnovy: pouze on-line „informační schůzka“, ale žádné řádné konzultace v rámci tripartitního dialogu).

Odbory mají k dispozici pouze veřejně dostupné informace a informace z úrovně EU. Předložili připomínky k návrhu plánu JT a požadovali zapojení odborů, ale nedostali žádnou odpověď.

V neposlední řadě nepovažují sociální opatření navržená v plánu za dostatečná k odstranění negativních dopadů transformace v dotčených regionech.

Ekologické nevládní organizace a místní orgány jsou úřady považovány za reprezentativnější a relevantnější pro spoluvytváření těchto územních plánů spravedlivého přechodu (TJTP).

► Stav kritérií pro výběr projektů

Slovensko tyto informace nezpřístupnilo ve formální písemné podobě, ale z „neformálních“ informací vyplývá, že hlavními cíli jsou socioekonomické a environmentální dopady. Návrh TJTP rovněž navrhuje soubor ukazatelů pro hodnocení projektů. Ty nejsou dokončeny, ale mohly by být prostředkem k posílení důrazu na výsledky během realizační fáze.

Na Slovensku ministerstvo shromažďuje projekty. První skupina, shromážděná do 30. dubna 2021, zahrnuje přibližně 350 projektů s investiční hodnotou 6 miliard euro. Ministerstvo je plánuje rozdělit do tří skupin:

- Strategické projekty.
- Podpora malých a středních podniků
- Podpora inovací, vědy a obnovitelných zdrojů energie.

► Příležitosti a hrozby

Největší hrozbou zůstává nedostatek kapacit pro realizaci inovativních a ambiciózních projektů.

SOUVISLOST MEZI ÚZEMNÍM PLÁNEM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU A DALŠÍMI EVROPSKÝMI PROGRAMY

► Vnitrostátní plán Slovenska v oblasti energetiky a klimatu

Evropská komise vypracovala doporučující dokument k návrhu Vnitrostátního plánu Slovenska v oblasti energetiky a klimatu (National Energy and Climate Plan, NECP) na období 2021 – 2030. Připomínáme, že „územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy musí být v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“, které stanoví ambice v této oblasti do roku 2030.

Ve svých doporučeních ze dne 18. června 2019 Komise (mimo jiné) Slovensku vzkazuje, **aby lépe začlenilo aspekty spravedlivého přechodu, mimo jiné tím, že poskytne více podrobností o dopadech plánovaných cílů, politik a opatření na společnost, zaměstnanost a dovednosti.** Konečný

integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu by se měl zabývat dopady přechodu na obyvatele hornonitranského uhelného regionu a měl by být propojen s vládním akčním plánem přechodu pro tento region, jakož i s úpravami v dalších energeticky náročných odvětvích.

Doporučuje také Slovensku, aby dále rozvíjelo přístup k řešení problematiky energetické chudoby, a to i prostřednictvím konkrétního posouzení energetické chudoby, jak požaduje nařízení (EU) 2018/1999.

Overview of the key objectives, targets and contributions

The following table present an overview of Slovakia's objectives, targets and contributions under the Governance Regulation⁴:

	National targets and contributions	Latest available data	2020	2030	Assessment of 2030 ambition level
	Binding target for greenhouse gas emissions compared to 2005 under the Effort Sharing Regulation (ESR) (%)	-14	+13	-12	As in ESR
	National target/contribution for renewable energy: Share of energy from renewable sources in gross final consumption of energy (%)	11.5	14	18	Below 24 % (result of RES formula)
	National contribution for energy efficiency: Primary energy consumption (Mtoe)	16.1	16.4	16.2	Low
	Final energy consumption (Mtoe)	11.1	9.2	10.8	Low

⁴ Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the Governance of the Energy Union and Climate Action, amending Regulations (EC) No 663/2009 and (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council, Directives 94/22/EC, 98/70/EC, 2009/31/EC, 2009/73/EC, 2010/31/EU, 2012/27/EU and 2013/30/EU of the European Parliament and of the Council, Council Directives 2009/119/EC and (EU) 2015/652 and repealing Regulation (EU) No 525/2013 of the European Parliament and of the Council.

Zdroje: Komise EU, STATISTIKA ENERGETIKY, Energetické datové listy: Země EU28; SWD (2018)453; Evropský semestr podle zemí6; COM/2017/718; Slovenský návrh NECP.

► Slovenský plán pro oživení a odolnost

822,7 milionu eur pro Slovensko jako předběžné financování v rámci nástroje pro obnovu a odolnost (Recovery and Resilience Facility, RRF), což představuje 13 % celkového přidělu RRF pro tuto zemi. Tato první splátka umožní zahájit provádění zásadních investičních a reformních opatření.

Celkem se očekává, že Slovensko obdrží 6,3 miliardy eur v rámci grantů z RRF. Komise schválí další výplaty na základě provádění investic a reforem uvedených v plánu Slovenska pro oživení a odolnost.

Slovenský plán je součástí bezprecedentní koordinované reakce EU na krizi covid-19, jejímž cílem je řešit společné evropské výzvy, včetně ekologického a digitálního přechodu, a posílit soudržnost jednotného trhu.

RRF na Slovensku bude financovat následující opatření

- **Podpora zelené transformace:** Slovenský plán počítá s 528 miliony eur na financování rozsáhlé vlny renovací, které mají zlepšit energetickou a ekologickou náročnost nejméně 30 000 jednotek. Dále poskytuje 368 milionů eur na podporu energetické účinnosti a inovativních dekarbonizačních technologií v průmyslu.
- **Podpora digitální transformace:** Plán počítá s investicemi ve výši 102 milionů eur pro členy evropského projektu vysoce výkonné výpočetní techniky a do sítě digitálních center, která mají podnikům pomoci digitalizovat jejich procesy.
- **Posílení ekonomické a sociální odolnosti:** Plán počítá s investicemi ve výši 1,2 miliardy eur na zlepšení kvality a efektivity zdravotnických služeb, včetně renovace stávajících a výstavby nových nemocnic.

Summary of the assessment of the Slovak recovery and resilience plan

Grants: EUR 6.3 billion

116 measures: 58 reforms and 58 investments divided into 18 components

Number of milestones and targets: 97 milestones and 99 targets

Climate target: 43%

Digital target: 21%

Zdroj: Komise EU, Analýza plánu Slovenska pro oživení a odolnost (21.6.2021); KOM(2021) 339 v konečném znění.

3.3. BULHARSKO

EK NAVRHLA DVA ÚZEMNÍ PROJEKTY SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU: OBLAST „MARICA“ V PROVINCII STARA ZAGORA A OBEC BOBOV DOL V PROVINCII KYUSTENDIL.

V návaznosti na návrh Evropské komise byly v příloze D evropského semestru 2020 uvedeny předběžné názory útvarů Komise na prioritní investiční oblasti a rámcové podmínky pro efektivní realizaci investic z Fondu pro spravedlivý přechod v Bulharsku v letech 2021 – 2027.

Tyto prioritní investiční oblasti vycházejí z širší analýzy území, která čelí závažným socioekonomickým výzvám vyplývajícím z procesu přechodu na klimaticky neutrální ekonomiku EU do roku 2050 v Bulharsku a která jsou ve zprávě hodnocena.

Tato příloha poskytuje základ pro dialog mezi bulharskými veřejnými orgány a útvary Evropské komise a rovněž příslušné pokyny pro členské státy při přípravě jejich územních plánů spravedlivého přechodu, které budou tvořit základ pro programování Fondu spravedlivého přechodu. Investice z Fondu spravedlivého přechodu doplňují investice v rámci financování politiky soudržnosti, pro které byly ve zprávě o Bulharsku za rok 2019 uvedeny pokyny v podobě přílohy D.

EK navrhla dva územní projekty spravedlivého přechodu: Oblast „Marica“ v provincii Stara Zagora a obec Bobov Dol v provincii Kyustendil.

V oblasti „Marica“ v provincii Stará Zagora se nachází největší oblast těžby uhlí a uhelné elektrárny v Bulharsku. V bulharském uhelném sektoru je soustředěno přibližně 85 % pracovních míst (více než 12 500 osob), z toho přes 10 700 v dolech a přes 1 800 v elektrárnách. Odklon od výroby fosilních paliv pravděpodobně povede nejen k uzavření těžebních lokalit, ale ovlivní i zařízení vyrábějící energii. Proces efektivního a spravedlivého přechodu vyžaduje předvídaní sociálních problémů, jako je ztráta pracovních míst a snížení kvality života. Na základě tohoto předběžného posouzení se zdá být oprávněné, aby se Fond spravedlivého přechodu soustředil na tuto provincii.

Pro řešení těchto výzev spojených s přechodem byly identifikovány prioritní investiční potřeby pro diverzifikaci a modernizaci a zvýšení konkurenceschopnosti regionální ekonomiky a pro zmírnění socioekonomických nákladů spojených s přechodem. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Produktivní investice do malých a středních podniků, včetně start-upů, které povedou k diverzifikaci a přeměně hospodářství.
- Investice do výzkumu a inovací a podpora přenosu vyspělých technologií.
- Investice do digitalizace.
- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Pomoc uchazečům o zaměstnání při hledání zaměstnání.
- Aktivní začleňování uchazečů o zaměstnání.

Pro řešení výzev spojených s přechodem týkajících se udržitelnosti životního prostředí a účinného využívání zdrojů byly rovněž identifikovány související investiční potřeby. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit na investice do:

- Zavádění technologií pro cenově dostupnou čistou energii.

- Regenerace a dekontaminace lokalit, projektů obnovy půdy a změn jejího využití.
- Posílení oběhového hospodářství.

Provincie Stara Zagora čelí výzvě značného úbytku pracovních míst, který by reálně nemusel být zcela kompenzován vytvářením a rozvojem malých a středních podniků, výjimečně a v případě potřeby pro realizaci územního plánu spravedlivého přechodu by proto mohla být zvážena podpora výrobních investic ve velkých podnicích.

Obec Bobov Dol v Kjústendilské oblasti je druhou nejvýznamnější oblastí v Bulharsku, pokud jde o těžbu uhlí a výrobu energie z uhlí.

Celkově se odhaduje, že v regionu Jihozápad je v současné době přibližně 1 500 pracovních míst v činnostech souvisejících s uhlím a většina z nich se nachází v Bobově Dole. Ten již v posledních letech pocítil negativní socioekonomické dopady uzavření těžebních lokalit. V důsledku toho došlo ke zvýšení nezaměstnanosti, ale také k úbytku práceschopného obyvatelstva z důvodu nedostatku alternativních pracovních příležitostí. Na základě tohoto předběžného posouzení se zdá být oprávněné, aby Fond spravedlivého přechodu zasáhl i v této provincii.

Pro řešení těchto výzev spojených s přechodem byly identifikovány prioritní investiční potřeby pro diverzifikaci a modernizaci a zvýšení konkurenceschopnosti regionální ekonomiky a pro zmírnění socioekonomických nákladů spojených s přechodem. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Produktivní investice do malých a středních podniků, včetně start-upů, které povedou k diverzifikaci a přeměně hospodářství.
- Investice do výzkumu a inovací a podpora přenosu vyspělých technologií.
- Investice do digitalizace.
- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Pomoc uchazečům o zaměstnání při hledání zaměstnání.
- Aktivní začleňování uchazečů o zaměstnání.

Pro řešení výzev spojených s přechodem týkajících se udržitelnosti životního prostředí a účinného využívání zdrojů byly rovněž identifikovány související investiční potřeby. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit na investice do:

- Zavádění technologií pro cenově dostupnou čistou energii.
- Regenerace a dekontaminace lokalit, projektů obnovy půdy a změn jejího využití.
- Posílení oběhového hospodářství.

EVROPSKÁ KOMISE OBDRŽELA 15. ŘÍJNA 2021 OFICIÁLNÍ PLÁN BULHARSKA PRO OŽIVENÍ A ODOLNOST.

Tento plán stanoví reformy a projekty veřejných investic, které Bulharsko plánuje provést s podporou nástroje pro obnovu a zvýšení odolnosti (RRF).

Bulharsko požádalo v rámci RRF o granty v celkové výši 6,6 miliardy eur.

Bulharský plán je postaven na čtyřech pilířích.

- Inovativní Bulharsko,
- Zelené Bulharsko,
- Připojené Bulharsko,
- a Spravedlivé Bulharsko.

Plán zahrnuje opatření v oblastech, jako je dekarbonizace hospodářství, vzdělávání a dovednosti, výzkum a inovace, inteligentní průmysl, energetická účinnost, udržitelné zemědělství, digitální konektivita, sociální začleňování a zdravotní péče.

Projekty v plánu pokrývají celou dobu existence RRF až do roku 2026. Plán navrhuje projekty ve všech sedmi evropských stěžejních oblastech.

Komise posoudí, zda bulharský plán věnuje alespoň 37 % výdajů na investice a reformy podporující cíle v oblasti klimatu a alespoň 20 % na přechod na digitální technologie.

PRINCIP PARTNERSTVÍ PŘI ROZVOJI TJTP: CO TO ZNAMENÁ V BULHARSKU?

► Návrh procesu

Každá země určila ministerstvo, které je příjemcem technické pomoci EU pro vypracování TJTP. Tato ministerstva jsou rovněž pověřena dohledem nad přípravou plánů, včetně práce konzultantů najatých na podporu vypracování TJTP.

Bulharsko – Ministerstvo energetiky je příjemcem technické pomoci, kterou vykonává společnost PricewaterhouseCoopers (PwC). Tým, který vede přípravu plánu, se skládá z 15 lidí a zahrnuje mezinárodní experty PwC, zástupce ministerstev a odborníky na energetiku. Jsou mezi nimi vědci, zástupci podniků a bývalí vedoucí pracovníci v energetice, včetně dvou bývalých manažerů uhelných elektráren, kteří jsou pro zachování uhelného průmyslu.

► Stav pracovních skupin

V našem březnovém briefingu jsme zmínili, že v každé zemi byly zřízeny pracovní skupiny, které měly zajistit účastnický postup při navrhování TJTP. Tato aktualizace se zaměřuje na stav těchto pracovních skupin, které jsou klíčové pro vypracování návrhu TJTP.

V březnovém briefingu jsme se zmínili o tom, že v Bulharsku budou zřízeny pracovní skupiny, avšak o několik měsíců později stále žádné pracovní skupiny neexistují. Konzultant uspořádal několik setkání s vybranými zúčastněnými stranami z řad obcí, podnikatelů a zástupců nevládních organizací, aby získal jejich podněty.

Bulharské odborové svazy (CITUB a Podkrepa) neměly oficiální oprávnění být informovány a konzultovány konzultantem a bulharskými veřejnými orgány. Odborový svaz Podkrepa nám potvrdil, že tuto situaci považuje za nepřijatelnou.

► Stav účasti místních obyvatel na procesu a jejich porozumění tomuto procesu

V Bulharsku je účast místních obyvatel stále slabá, místní obyvatelé se do procesu významně nezapojují a tok informací je nedostatečný.

DEKARBONIZAČNÍ AMBICE TJTP

► Stav přidělování prostředků z Fondu spravedlivého přechodu do regionů

Pro Bulharsko Evropská komise nakonec schválila finanční prostředky pro následující uhelné regiony: Pernik, Kyustendil a Stara Zagora.

► Časový plán ukončení těžby uhlí v regionech

Termín ukončení těžby uhlí není stanoven; volby se budou konat 11. července 2021 a nová bulharská vláda může rozhodnout v následujícím měsíci.

- ▶ Snížení emisí CO2 do roku 2030

Bulharská vláda vyvíjí tlak na Brusel, aby vysvětlil požadavky na snížení emisí CO2. Nová vláda může zaujmout silnější postoj ke snižování emisí CO2.

- ▶ Stav kritérií pro výběr projektů

Bulharská vláda obdržela od konzultanta otázky, které se týkají vhodnosti a relevantnosti projektů, a obce rovněž obdržely od konzultanta dotazník, aby se podělily o své názory na to, která kritéria projektů jsou pro ně relevantní.

- ▶ Specifická témata pro regiony

V Bulharsku se zaměříme na alternativní zaměstnávání pracovníků s jejich plánem spravedlivého přechodu.

- ▶ Příležitosti a hrozby

Největší hrozbou v Bulharsku je snaha oligarchů získat prostřednictvím těchto plánů evropské finanční prostředky. Nedostatek skutečné diskuse o cílech spravedlivého přechodu a nedostatek skutečného zapojení místních orgánů a komunit do procesu posilují obavy, že TJTP přinesou prospěch jen několika málo osobám a zachovají status quo v uhelných regionech.

NÁVRH BULHARSKÉHO INTEGROVANÉHO VNITROSTÁTNÍHO PLÁNU V OBLASTI ENERGETIKY A KLIMATU (NECP): PŘÍPRAVA A PŘEDLOŽENÍ

V prvním kroku Bulharsko 15. ledna 2019 oznámilo Evropské komisi svůj návrh Vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu (NECP). Návrh NECP byl společně připraven Ministerstvem energetiky a Ministerstvem životního prostředí a vodního hospodářství prostřednictvím meziresortní pracovní skupiny, do níž byli zapojeni odborníci z několika ministerstev a státních úřadů. V rámci tohoto procesu bylo zvaženo několik strategických dokumentů v oblasti klimatické a energetické politiky.

Po předložení návrhu se předpokládají **konzultace** s národním parlamentem, zúčastněnými stranami a místními a regionálními orgány, ale žádné informace o úloze bulharských sociálních partnerů? Totéž se předpokládá v případě **regionální spolupráce**, přičemž návrh plánu zatím neposkytuje informace o procesu, který by vedl k promítnutí výsledků těchto konzultací do konečného plánu.

Bulharsko **oznámilo** Evropské komisi svůj **konečný** integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu (NECP) dne 9. března 2020.

Veřejná konzultace: Bulharské orgány zveřejnily návrh NECP dne 15. ledna 2019 a poskytly jej k veřejné konzultaci do 30. dubna 2019. Konečná verze NECP byla zveřejněna 21. února 2020 a plán odkazuje na řadu konferencí, kulatých stolů a fór s příslušnými zúčastněnými stranami. Podrobné shrnutí odpovědí získaných během konzultací je uvedeno ve zvláštní příloze ke konečné verzi NECP. Bulharsko předložilo shrnutí toho, jak konečný plán odráží názory veřejnosti. V neposlední řadě se podle směrnice 2001/42/ES připravuje strategické posouzení vlivů na životní prostředí (SEA).

SOUVISLOST MEZI ÚZEMNÍM PLÁNEM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU A DALŠÍMI EVROPSKÝMI PROGRAMY

- ▶ Vnitrostátní plán Bulharska v oblasti energetiky a klimatu

Evropská komise vypracovala doporučující dokument k návrhu Vnitrostátního plánu Bulharska v oblasti energetiky a klimatu (National Energy and Climate Plan, NECP) na období 2021 – 2030. Připomínáme, že „územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy musí být v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“, které stanoví ambice v této oblasti do roku 2030.

PŘEHLED HLAVNÍCH CÍLŮ, ÚKOLŮ A PŘÍSPĚVKŮ

Následující tabulka uvádí přehled cílů, úkolů a příspěvků Bulharska v rámci nařízení o správě (Nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu).

	National targets and contributions	Latest available data	2020	2030	Assessment of 2030 ambition level
	Binding target for greenhouse gas emissions compared to 2005 under the Effort Sharing Regulation (ESR) (%)	21%	20%	0	As in ESR
	National target/contribution for renewable energy Share of energy from renewable sources in gross final consumption of energy (%)	20.5	21.4	27.09	Adequate (27% is the result of RES formula)
	National contribution for energy efficiency: Primary energy consumption (Mtoe) Final energy consumption (Mtoe)	18.34 9.9	16.9 8.67	17.5 10.3	Low Very low
	Level of electricity interconnectivity (%)	7.1	11.3	15	N.A.

Sources: European Commission, Energy statistics, Energy datasheets; EU countries; European Semester by country; Bulgaria's final national energy and climate plan.

Potenciální financování Bulharska ze zdrojů EU v letech 2021 – 2027

Dostupné finanční prostředky EU, 2021 – 2027: závazky, mld. eur

Programme	Amount	Comments
Cohesion policy funds (ERDF, ESF+, Cohesion Fund)	9.8	In current prices. Includes funding for European territorial cooperation (ETC). Does not include amounts transferred to the Connecting Europe Facility.
Common agricultural policy – European Agricultural Fund for Rural Development, and direct payments from the European Agricultural Guarantee Fund.	7.7	In current prices. Commitments under the multi-annual financial framework.
Recovery and Resilience Facility	6.0	In 2018 prices. Indicative grants envelope, sum of 2021-2022 and estimated 2023 commitments. Based on the Commission's summer 2020 GDP forecasts.
Just Transition Fund	1.2	In 2018 prices. Commitments both under the multi-annual financial framework (MFF) and Next Generation EU.
Modernisation Fund	0.3	Approximation: 7/10 of the allocations of ETS allowances to provide revenue to the Modernisation Fund tentatively allocated to Member States for 2021-2030 and assuming a carbon price of EUR 20 per tonne.
ETS auction revenue	2.8	Indicative: average of actual 2018 and 2019 auction revenue, multiplied by seven. The amounts in 2021 to 2027 will depend on the quantity and price of auctioned allowances.

DOPORUČENÍ EVROPSKÉ KOMISE ZE DNE 18. ČERVNA 2019 K NÁVRHU INTEGROVANÉHO VNITROSTÁTNÍHO PLÁNU BULHARSKA V OBLASTI ENERGETIKY A KLIMATU NA OBDOBÍ 2021 – 2030

Tímto doporučuje Bulharsku:

Zvýšit úroveň ambicí pro rok 2030 na podíl obnovitelných zdrojů energie ve výši nejméně 27 % jako příspěvek Bulharska k cíli Unie pro rok 2030 v oblasti obnovitelné energie, jak je uvedeno ve vzorci v příloze II nařízení (EU) 2018/1999.

Zvýšit své ambice v oblasti snižování primární i konečné spotřeby energie s ohledem na potřebu zvýšit úsilí o dosažení cíle Unie v oblasti energetické účinnosti do roku 2030 a podpořit jej vhodnými politikami a opatřeními, které by do roku 2030 přinesly další úspory energie.

Stanovit robustní strategii diverzifikace plynu, včetně příslušných základních infrastrukturních projektů a jejich příslušných příspěvků. Podrobně popsat strategii dlouhodobých dodávek jaderných materiálů a paliva s ohledem na předpokládané rozšíření kapacity výroby jaderné energie.

Lépe začlenit aspekty spravedlivého přechodu, zejména poskytnutím podrobnějších informací o sociálních dopadech, dopadech na zaměstnanost a dovednosti plánovaných cílů, politik a opatření, a to zejména s ohledem na dopady přechodu na uhelná a uhlíková průmyslová odvětví.

Konečnému plánu by prospěla další analýza možných sociálních dopadů přechodu na nízkouhlíkové hospodářství, včetně dopadů na změny v odvětvích/průmyslu, zaměstnanost, dovednosti a odbornou přípravu. Obecně lze říci, že otázka **spravedlivého přechodu** na klimaticky neutrální ekonomiku by mohla být do dokumentu lépe začleněna, zejména s ohledem na dopady přechodu na uhelná a uhlíková průmyslová odvětví.

Dále rozvíjet přístup k řešení otázek energetické chudoby, včetně upřesnění hodnocení podle požadavků Nařízení (EU) 2018/1999.

POSOUZENÍ KONEČNÉ PODOBY BULHARSKÉHO PLÁNU NECP PRO OBDOBÍ 2021 – 2030 Z HLEDISKA SOCIÁLNÍHO DOPADU A SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU PŘEVEDENÉ EVROPSKOU KOMISÍ DNE 14. ŘÍJNA 2020.

Zpráva Evropské komise „**Posouzení konečného Vnitrostátního plánu Bulharska v oblasti energetiky a klimatu**“ (dokument SWD(2020) 901 final ze dne 14.10.2020), provedla následující posouzení sociálních dopadů a otázek spravedlivého přechodu :

Na základě konečného Vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu a investičních a reformních priorit stanovených pro Bulharsko v Evropském semestru útvary Komise vyzývají Bulharsko, aby při vypracovávání svého národního plánu pro oživení a odolnost zvažilo následující investiční a reformní opatření v oblasti klimatu a energetiky:

- Opatření na podporu strategie postupného ukončení těžby uhlí s jasným časovým závazkem a zajištění spravedlivého přechodu oblastí závislých na uhlí a lignitu, doprovázené jasnou strategií na podporu obnovitelných zdrojů energie; opatření na reformu trhu s energií;
- Opatření na podporu investic do renovace budov se zaměřením prioritně na obytné budovy s nejhoršími parametry;
- Opatření na zlepšení udržitelné dopravní infrastruktury a podporu udržitelné mobility.

„Bulharsko se částečně zabývalo doporučením lépe integrovat aspekty spravedlivého přechodu. NECP identifikuje některé z hlavních potenciálních dopadů přechodu na uhlíkově neutrální ekonomiku, avšak tyto dopady nejsou doplněny podrobnostmi ani kvantitativní analýzou. Nedostatek informací o tom, jak a kdy dojde k postupnému ukončení těžby uhlí, které je nutné k dosažení navrhovaných snížení stanovených v NECP, ztěžuje posouzení, zda je uvedený dopad způsoben dekarbonizací nebo stávajícími strukturálními problémy. Dokument rovněž zmiňuje potřebu zlepšit dovednosti obyvatelstva včetně zranitelných skupin. Analýza dovednostního aspektu však není dostatečně komplexní. Pokud jde o energetickou chudobu, NECP stále neurčitě stanoví orientační cíl a definuje robustní politiky a opatření ke snížení počtu energeticky chudých domácností.“

„Konečný plán zohledňuje aspekty spravedlivého přechodu a poskytuje informace na vysoké úrovni o sociálních dopadech přechodu na uhlíkově neutrální ekonomiku a dopadech na zaměstnanost a dovednosti. Identifikuje regiony, kde bude dopad dekarbonizace na zaměstnanost nejvýznamnější. Výzvy v oblasti zaměstnanosti se dotknou nejen uhelných regionů, ale také průmyslových center Bulharska ve všech hospodářských odvětvích s vysokou úrovní emisí skleníkových plynů. Bulharsko zatím neplánuje postupné ukončení těžby uhlí. V konečném plánu stále chybí posouzení energetické chudoby (není odhadnut počet energeticky chudých domácností ani orientační cíl pro snížení tohoto počtu). Navíc stále neexistuje definice energeticky chudých domácností. To zemi brání v přechodu na plně liberalizovaný trh a zároveň chrání ty, kteří to potřebují. Plán nicméně popisuje stávající opatření, podle kterého pobírá podporu na náklady na vytápění přibližně 250 000 osob a rodin.“

„Pokud jde o aspekty spravedlivého přechodu, plán se částečně zabývá evropskou Zelenou dohodou a závazkem Bulharska dekarbonizovat své hospodářství do roku 2050. Nezapomíná se budoucností těžby lignitu a výroby elektřiny. Zdá se, že v konečném znění NECP existuje napětí mezi cílem podpořit nízkouhlíkový hospodářský rozvoj na jedné straně a cílem plně využít domácí zdroje uhlí spolu s využitím plynu jako přechodného paliva na straně druhé.“

V NECP chybí podstatnější analýza dalšího využívání výroby elektřiny z uhlí (včetně očekávaného dopadu rostoucích cen uhlí na konkurenceschopnost uhelných elektráren a na finanční stabilitu státních podniků závislých na výrobě elektřiny z uhlí). Obecněji řečeno, ačkoli je spravedlivý přechod částečně začleněn do celého plánu, žádná část dokumentu nevěnuje dostatečnou pozornost otázce,

jak dosáhnout spravedlivého přechodu ke klimaticky neutrálnímu hospodářství, a socioekonomický dopad nelze jasně definovat.“

„Bulharsko stojí před výzvou zohlednit aspekty spravedlivého přechodu ve svém úsilí o přechod energetického systému na nízkouhlíkové zdroje. Země potřebuje zejména vypracovat komplexnější hodnocení dopadu plánovaných cílů, politik a opatření na sociální oblast, zaměstnanost a dovednosti. To platí zejména pro uhelné regiony, uhlíkově náročná a propojená průmyslová odvětví. Navrhovaná opatření ke zmírnění dopadu přechodu budou rovněž vyžadovat další podrobnosti a analýzu. V této souvislosti poskytuje mechanismus spravedlivého přechodu jako součást evropské Zelené dohody příležitost zintenzivnit úsilí zpřístupněním finanční a technické pomoci.“

Podrobné posouzení, jak byla doporučení Komise splněna:

Just transition and energy poverty	Integrate just and fair transition aspects better, notably by providing more details on social, employment and skills impacts of planned objectives, policies and measures...	Partially addressed.	The final NECP provides limited analysis of the social, employment and skills impact or of the measures proposed to mitigate the transition's impact. A thorough, detailed socio-economic analysis is expected to be developed of the consequences of the transition and the specific policies required for its implementation. It would be relevant for this analysis to also include a distributional impact assessment on households' income (including impact on housing costs) of the transition measures.
	...and particularly taking into account the impacts of the transition for coal and carbon intensive industries	Partially addressed.	The NECP touches on the impact the transition will have on coal and carbon-intensive industries. Potential job losses resulting from the decarbonisation of the coal sector are also briefly discussed. Some measures currently in progress are also mentioned, such as the decision taken by Bulgaria's National Assembly in January 2020 on accession to the EU 'Coal Regions in Transition' platform.
	Further develop the approach to addressing energy poverty issues, including by specifying the assessment as required by the Regulation (EU) 2018/1999.	Partially addressed.	Further detailed information on energy poverty is needed. This includes an estimate of the number of energy-poor households (together with a forthcoming definition), an indicative target to reduce this number, and robust policies and measures; all the more needed since Bulgaria's performance - as regards the level of certain energy poverty primary indicators used by the EU Energy Poverty Observatory - is still significantly worse than EU average (despite strong positive evolution in recent years).

PODROBNOSTI O 2 REGIONECH VYBRANÝCH EVROPSKOU KOMISÍ PRO UDRŽENÍ TJTP V BULHARSKU

Jihozápadní oblast Bulharska spadá do plánovacího regionu Jihozápad. Tato případová studie se zaměřuje na okres Pernik, jehož hlavním městem je Pernik, a na okres Kyustendil, kde se nachází obec Bobov Dol.

Pro obě obce je charakteristická těžba lignitu a hnědého uhlí⁴⁰, která se v Perníku začala rozvíjet na konci 19. století. Na dlouhá desetiletí se tato oblast stala hnacím motorem industrializace a uhelné expanze v Bulharsku. Před druhou světovou válkou a během komunistického období v Bulharsku se Pernik stal nejprůmyslovějším městem v Bulharsku, které se specializovalo na výrobu oceli, skla a strojírenství. Bobov Dol dodával většinu elektřiny potřebné pro průmysl v Perníku a jeho průmyslový růst začal po druhé světové válce.

Těžba uhlí v jihozápadní oblasti Bulharska začala v 80. letech 20. století klesat z důvodu vyčerpání zdrojů. V devadesátých letech 20. století došlo k jejímu vážnému úpadku. Již v 70. letech 20. století

začalo Bulharsko intenzivně rozvíjet svou další lignitovou oblast, Starou Zagoru v jihovýchodní části země, která má mnohem větší zásoby. To ještě více zkomplikovalo situaci v okresech Pernik a Kyustendil. Postupně od konce 90. let 20. století, s přechodem od centralizovaného plánování k tržnímu hospodářství, byla většina průmyslových podniků v Perníku a Bobově Dole privatizována a prakticky ukončila svou činnost.

V současné době je tepelná elektrárna v Bobově Dole v provozu s nízkokapacitním faktorem – přibližně 20 % instalovaného potenciálu. Koncem roku 2018 byly uzavřeny hlubinné hnědouhelné doly a počet zaměstnanců v tomto odvětví neustále klesá, protože tři stále fungující povrchové lignitové doly pracují s velmi nízkou kapacitou.

Neexistují žádné alternativní investice, které by diverzifikovaly místní ekonomiku, a odvětví průmyslu nebylo po desetiletí modernizováno.

Tento region se stává příkladem násilné transformace, která ukazuje neblahé důsledky nedostatečného plánování a ignoruje význam nového vývoje energetické a klimatické politiky.

Z energetického hlediska tvoří zásoby uhlí na území jihozápadního Bulharska přibližně 85 % hnědého uhlí a 15 % lignitu v zemi, včetně zásob dvou dalších oblastí (Sofijská oblast a Blagoevgradská oblast), v nichž byla těžba uhlí ukončena na konci 90. let 20. století. V širším regionu jihozápadního Bulharska se nacházejí dvě tepelné elektrárny – Bobov Dol v obci Bobov Dol a Republika v obci Pernik, které dodávají více tepla než elektřiny. Obě elektrárny vyrobí ročně přibližně 900 GWh, což představuje 2,5 % celkové roční výroby elektřiny v zemi.

Uhlí použité pro tuto energetickou produkci představuje pouze 5 % celkového množství uhlí vytěženého v Bulharsku.

Z hospodářského hlediska má plánovací region Jihozápad nejvyšší HDP v Bulharsku ve srovnání s ostatními pěti regiony v zemi, protože se zde nachází hlavní město Sofie. Podle Eurostatu činil HDP plánovacího regionu Jihozápad v Bulharsku v roce 2017 24,741 miliardy eur, což představuje přibližně 49 % národního HDP ve výši 51,663 miliardy eur.

V případě regionálního HDP okresů Pernik a Kyustendil je však toto číslo mnohem nižší. Z údajů Národního statistického úřadu za stejný rok vyplývá, že Kyustendil vytváří HDP ve výši 500 milionů eur, z čehož 136 milionů eur přímo souvisí s těžbou uhlí a průmyslovým odvětvím. V případě Perníku činí odpovídající částky 482 milionů eur a 140 milionů eur.

Odvětví těžby, průmyslu a výroby energie nehrají v regionální ekonomice obou okresů dominantní roli. Průmysl v Perníku tvoří třetinu místní ekonomiky, zatímco sektor služeb je dvakrát větší. Čtvrtina ekonomiky v Kyustendilu je založena na těžebním a průmyslovém sektoru, sektor služeb je však opět dvojnásobný. Oficiální statistiky dále ukazují, že primární sektor klesá a sekundární a terciární sektor v obou okresech roste. Shrňme-li tato čísla, zjistíme, že uhelný průmysl tvoří jen o něco více než 1 % hospodářství v plánovacím regionu Jihozápad.

Na úrovni obcí je situace jiná. 73 % ekonomiky obce Bobov Dol je založeno na těžbě uhlí, výrobě elektřiny a souvisejících průmyslových pododvětvích. V obci Pernik je 28 % místní ekonomiky založeno na uhlí, elektřině a pododvětvích průmyslu, ale dohromady se v obci Pernik kumuluje přibližně 48 % místní práce.

Region má potenciál pro rozvoj alternativních hospodářských činností – zejména díky svému zachovalému kulturnímu a historickému dědictví a přírodnímu prostředí, které je třetí nejbohatší na biologickou rozmanitost v EU a má vysoký podíl chráněných oblastí a lokalit soustavy NATURA 2000.

Je zde vysoký podíl lesní půdy a následná dostupnost významných lesních zdrojů, zatímco bohaté vodní zdroje, včetně hydrotermálních, jsou k dispozici pro využití v zemědělství a balneologii. Chybí však údržba těchto zdrojů a rozvoj místní ekonomiky v tomto směru a terciárního sektoru obecně.

Demografická situace v plánovacím regionu Jihozápad v Bulharsku je o něco lepší než v ostatních pěti regionech země, ale opět to neplatí pro hlavní uhelné oblasti. Například v okrese Kyustendil, kde se nachází uhelný revír Bobov Dol, se počet obyvatel za necelá dvě desetiletí snížil o téměř 30 %. V okrese Pernik došlo ve stejném období k poklesu o 8 %.

Nejčastějším stupněm dosaženého vzdělání v okresech Pernik a Kyustendil, kde je také většina zaměstnanosti v průmyslovém sektoru, je střední odborné. Oproti roku 2013 se také zvýšil počet zaměstnaných osob s vysokoškolským vzděláním, což je signál pro směřování vzdělanostní struktury potřebné pro podporu budoucího rozvoje.

► Národní kontext

Bulharsko ve svém prvním návrhu Vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu (NECP) uvedlo, že zásoby uhlí v zemi vystačí na příštích 60 let výroby elektřiny. Ve snaze zachovat status quo chce Bulharsko vytěžit všechno toto uhlí jako místní zdroj energie a tvrdí, že je nesmírně důležité pro bulharskou energetickou bezpečnost a nezávislost. Zároveň se zdá být zřejmé, že Bulharsko musí změnit svůj energetický systém závislý na uhlí, zejména v plánovacím regionu Jihozápad, kde je uhlí téměř vyřazeno, a musí zajistit, aby se místní ekonomika posunula udržitelným směrem.

Přestože se pojem „spravedlivý přechod“ stává stále více rozpoznatelným a diskuse na ministerské úrovni již začala, je patrný nedostatek dlouhodobé vize a politické vůle. Vysvětlit tento problém všem zainteresovaným stranám a dotčeným komunitám je v Bulharsku stále náročným úkolem pro veřejné činitele, kteří o něm raději veřejně nemluví.

Dalším velkým problémem je, že rozhodující činitelé se nyní soustředí na zachování uhelné a energetické struktury regionu Stará Zagora, čímž se odklánějí od negativních scénářů, které se odehrávají v plánovacím regionu Jihozápad. Proto je zásadní aktivizovat příslušné zúčastněné strany a navázat s nimi kontakt, aby se navázal konstruktivní dialog a vybudovala se důvěra v koncepci spravedlivého přechodu. Takové partnerství umožní, aby se ke koncepci spravedlivého přechodu v Bulharsku přihlásili hlavní rozhodující činitelé, jako jsou ministerstva životního prostředí, energetiky, práce a sociální politiky, hospodářství, regionálního rozvoje a financí, ale také Rada ministrů a parlament.

V této fázi bude téma spravedlivého přechodu zahrnuto do tvorby strategických plánovacích dokumentů na úrovni obcí a krajů v plánovacím regionu Jihozápad. Jedná se o plány rozvoje obcí Bobov Dol a Pernik na období 2020 – 2027 a strategické plány rozvoje Pernicka a Kyustendilska do roku 2030, pokud budou nadále připravovány.

Komunální volby, které se konaly v říjnu 2019, ukázaly, že většina rozhodujících činitelů a kandidátů se diskusi o ukončení těžby uhlí a spravedlivém přechodu vyhnula. Tímto postupem by však Bulharsko mohlo promarnit příležitost k využití potenciálu nového Fondu pro spravedlivý přechod.

Již není otázkou, zda, ale kdy Bulharsko přestane používat uhlí. Klíčovou otázkou však zůstává: Bude tento přechod plynulý a sociálně spravedlivý pro region Staré Zagory? Budou podniknuty kroky, aby bylo učiněno zadost spravedlnosti v Bobově Dole a Perníku, kde byl přechod zatím násilný? Oba

regiony jsou již desítky let závislé na uhlí a podporují hospodářský růst země na úkor veřejného zdraví, kvality života svých komunit a životního prostředí.

► Úrovně EU

V dubnu 2019 Bulharsko na poslední chvíli odstoupilo od připojení k platformě CRiT, oficiálně kvůli volbám do Evropského parlamentu a komunálním volbám. Skutečným důvodem byla skutečnost, že pro politické strany představovala velké riziko ztráty voličů ze dvou uhelných regionů v zemi, a to z důvodu citlivosti restrukturalizace uhelné energetiky, přechodu místních ekonomik na jiné hospodářské činnosti a přechodu na jiné zdroje energie, jako jsou obnovitelné zdroje.

K rozhodnutí neúčastnit se platformy přispěla i skutečnost, že koncept spravedlivého přechodu je v největším lignitovém regionu Stará Zagora stále neznámý.

Na zasedáních Rady EU se Bulharsko obvykle staví proti novým ambiciózním předpisům v oblasti klimatu, energetiky nebo životního prostředí, které se týkají dekarbonizace nebo postupného opouštění uhlí či rozšiřování obnovitelných zdrojů. Bulharští rozhodující činitelé se stále brání procesu energetické transformace v EU a myšlence, že by Bulharsko mohlo mít udržitelnou rozvojovou budoucnost v rámci Zelené dohody EU, a zároveň se připojují k politickým koalicím proti progresivní klimatické politice.

Díky procesu iniciovanému nevládními organizacemi v Bulharsku v rámci projektu „Regiony bez uhlí“ byl koncept spravedlivého přechodu zaveden do veřejné debaty a všechny zúčastněné strany se shodly na potřebě společného přístupu ke spolupráci s vládou. To bylo potvrzeno během prvního národního kulatého stolu o spravedlivém přechodu, který byl uspořádán v roce 2018 za účasti všech příslušných zúčastněných stran, jako jsou ministerstva, odbory, nevládní ekologické organizace, podniky a podnikatelské organizace.

V budoucnu se budou konat další veřejné debaty, které ovlivní rozhodovací orgány a příslušné zúčastněné strany.

► Výzvy

Pokles počtu obyvatel a zhoršení úrovně vzdělání: V okresech Pernik i Kyustendil došlo v období 2001 – 2017 k výraznému poklesu počtu obyvatel a průměrný věk obyvatel se zvyšoval rychleji než ve zbytku země. Kromě toho se zhoršuje struktura vzdělávání. Pokud se zachová současná věková a vzdělanostní struktura, budou muset budoucí investoři spoléhat především na lidi se základním a středním vzděláním, což pro ně bude představovat vážnou výzvu. Dalším problémem, který vylidňuje region, je špatná kvalita ovzduší. Hlavním zdrojem emisí tuhých znečišťujících látek v okrese Kyustendil je popílkoviště elektrárny Bobov Dol, ale emise tuhých znečišťujících látek vypouští i samotná elektrárna. Dalším masovým zdrojem registrovaného nadměrného znečištění je spalování tuhých paliv v domácnostech.

Nedostatečné přiznání potřeby spravedlivého přechodu: Chybí administrativní zapojení a rozhodování o spravedlivém přechodu. V současné době je starosta Bobova Dolu jediným, kdo se angažuje v hledání řešení. Hlavní státní aktéři na Ministerstvu životního prostředí a vodního hospodářství, Ministerstvu práce a sociálních věcí a Ministerstvu energetiky se tímto tématem na národní úrovni nezabývají.

Ceny energií v Bulharsku: Ke zvýšení cen elektřiny určitě dojde, protože cena je od roku 2010 téměř zmrazená, zatímco náklady na výrobu elektřiny se zvýšily. Dalším faktorem, který přispívá k růstu cen elektřiny, je skutečnost, že nově vznikající podniky v odvětví energetiky budou usilovat o vyšší míru návratnosti kapitálu a vyšší příjmy zaměstnanců. Pokud bude toto umělé zmrazení zrušeno a ceny

elektřiny se vyrovnají se skutečnými náklady na její výrobu, veřejná debata o spravedlivém přechodu se jistě posune směrem k ústředí.

Nízká kvalifikace pracovní síly: Pokud nebudou přijata účinná opatření ke zvýšení kvalifikační úrovně pracovní síly, nebude se moci plánovací region Jihozápad spoléhat na specializaci v technologicky vyspělých odvětvích a zavádění inovací. To omezí jeho rozvojový potenciál a negativní demografické trendy by se v budoucnu udržely nebo dokonce prohloubily. Tento typ pracovní síly je vysoce specializovaný a je třeba se přizpůsobit trhu.

Zvýšená míra propouštění v těžebním sektoru: Počet propuštěných zaměstnanců v těžebním průmyslu se v posledních letech pohybuje od 100 do 500 osob ročně.

POTENCIÁLNÍ ÚLOHA MECHANISMU EU PRO SPRAVEDLIVÝ PŘECHOD A CRIT PŘI PROVÁDĚNÍ REKONVERZE TĚCHTO DVOU UHELNÝCH DOLŮ A UHELNÝCH ELEKTRÁREN V REGIONECH.

Konkrétnější doporučení k zajištění spravedlivého přechodu na národní a regionální úrovni jsou uvedena v příslušných regionálních kapitolách. Důsledky pro politiku EU jsou podrobněji popsány níže. Přestože se zaměřuje na konkrétní politiky a iniciativy, pět výše uvedených doporučení se může a mělo by se vztahovat na všechny příslušné politiky EU.

V prosinci 2017 byla založena **platforma EU Uhlé regiony procházející transformací (Coal Regions in Transition, CRiT)**. Ta se snaží spojit všechny příslušné zúčastněné strany, aby podpořily sdílení znalostí a výměnu zkušeností z transformace v uhelných regionech EU, s cílem poskytnout přístup zdola nahoru a technickou podporu uhelným regionům, které připravují projekty transformace.

Platforma CRiT je pro EU krokem vpřed v podpoře uhelných regionů procházejících transformací. Trpí však několika problémy:

Nedostatečná transparentnost při přípravě zahájení činnosti CRiT a nejasnost jejího mandátu. Nedostatečná inkluzivita a absence konzultací se zúčastněnými stranami v pilotních regionech. V některých regionech nebyla vyhlášena transparentní výzva k předkládání projektů a projekty byly vybírány bez odkazu na jakékoli zastřešující cíle. Hrozilo, že CRiT bude odsunuta na vedlejší kolej znečišťujícími a neekonomickými „pokročilými uhelnými“ technologiemi, jako je CCS nebo CCUS, které se již na trhu neujaly.

Na žádném ze setkání se nehovořilo o cílovém datu, kdy by EU měla přestat využívat uhlí. Po intenzivním zapojení nevládních organizací a odborů lze v oblasti CRiT zaznamenat několik zlepšení. To se projevilo zejména po zřízení specializovaného sekretariátu, který poskytl podporu regionům a dodal procesům platformy na formálnosti. Zatímco týmy jednotlivých zemí zůstávaly poměrně neprůhledné – vyznačovaly se špatnou komunikací, nedostatkem formálních struktur a v některých případech vyloučením zúčastněných stran, platforma je veřejně mnohem transparentnější a přístupnější a jasněji se uvádí, že přechod by měl vést ke snížení emisí v souladu s cíli EU.

POSTOJ A STRATEGIE ODBOROVÝCH SVAZŮ V BULHARSKU SE ZAMĚŘENÍM NA ZKUŠENOSTI PODKARPATSKÉ RUSI S FINANCOVÁNÍM ÚZEMNÍCH PLÁNŮ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU.

Dne 3. srpna 2021 zaslala Podkrepa Evropské komisi (GŘ Regio, GŘ Energetika, GŘ Reformy, GŘ Zaměstnanost) a IndustriAll Europe dopis se stanoviskem ke způsobu řízení územních plánů spravedlivého přechodu v Bulharsku, v němž uvedla, proč nebyla v Bulharsku dodržena pravidla sociálního dialogu a partnerství s příslušnými zúčastněnými stranami včetně odborů stanovená nařízením (EU) 2021/1056 o zřízení Fondu spravedlivého přechodu (čl. 11 odst. 3 a čl. 18 tohoto

nařízení).

„Zelená dohoda, stejně jako pokyny EK v nedávno přijatém balíčku „Fit for 55“, vyžadují vzájemný respekt a sdílenou odpovědnost mezi účastníky spravedlivého přechodu. Jedině tak lze zaručit spravedlnost v procesu transformace a jeho úspěch. Všechny zúčastněné strany v tomto procesu si musí být rovny, včetně přístupu k informacím. Spravedlivý přechod je společná odpovědnost.

V zemích s vysokým podílem uhlí v energetickém mixu, jako je Bulharsko, bude přechod na klimatickou neutralitu vyžadovat výrazně vyšší investice a aktivní opatření v sociálním sektoru, tedy vysokou míru zapojení odborů do procesu spravedlivého přechodu.“ Tento bulharský případ vyvolává otázku, jakou roli hrají poradenské firmy pověřené Evropskou komisí a členskými státy a jaké specifikace jim byly předloženy, včetně postupů informování a konzultací se zúčastněnými stranami včetně odborů.

Odborový svaz Podkrepa vyjádřil nespokojenost zejména s nedodržováním těchto pravidel ze strany poradenské společnosti Price Waterhouse Coopers Bulgaria, PwC, jejíž úlohou, kterou ji společně pověřily Evropská komise (DG Regio) a bulharská vláda, je provádět technickou pomoc při přípravě územních plánů spravedlivého přechodu v Bulharsku a zajistit zviditelnění práce na územních plánech spravedlivého přechodu.

Nicméně bulharští sociální partneři zahájili společné iniciativy na cestě k územním plánům spravedlivého přechodu, byť tyto iniciativy nejsou brány v potaz Generálním ředitelstvím pro region EK a poradenskou společností PwC. V rámci Regionální agentury pro hospodářský rozvoj ve Staré Zagoře a Bulharské hornické a geologické komory probíhá stálá spolupráce mezi odbory, organizacemi zaměstnavatelů a akademickými a výzkumnými institucemi.

V červnu 2021 byly v Institutu pro udržitelný přechod a rozvoj na Univerzitě ve Staré Zagoře zorganizovány konzultace, kulaté stoly, probíhají diskuse o budoucnosti regionu Stará Zagora, který bude nejvíce zasažen ukončením těžby uhlí a o potřebách rozvoje vzdělávacích a rekvalifikačních programů pro horníky v Bulharsku.

A také zejména o podílu a dopadu programu výzkumu a vývoje společného podniku Palivové články a vodík 2 (FCH 2 JU) na regionální aktivity a pracovní místa. Expertní skupiny zahrnovaly zástupce zaměstnavatelů a odborů.

Podkrepa realizovala projekty na podporu zvyšování adaptability pracovníků a podniků na měnící se ekonomické podmínky v 10 hospodářských odvětvích (včetně těžby uhlí). Plány odvětví, která jsou výrazně ovlivněna přechodem na spravedlivou ekonomiku a Zelenou dohodou EU.

Před nástupem nové bulharské vlády v polovině prosince 2021 vyjádřily odborové svazy Podkrepa & Citub na několika akcích své požadavky týkající se problematiky financování TJTP:

13. října 2021 – Národní protest organizovaný Podkrepa a CITUBem na zajištění spravedlivého přechodu v bulharské energetice a uhelném hornictví, proti vysokým cenám energie a plynu (více než 40 % elektřiny v zemi se vyrábí z uhlí, postupné ukončení těžby uhlí bude mít obrovský negativní sociální dopad, masivní ztráty pracovních míst, chybí jasná perspektiva zaměstnanosti).

15. října 2021 – Po příletu výkonného místopředsedy Evropské komise Franse Timmermanse, který má na starosti evropskou Zelenou dohodu, byl na letišti v Sofii zorganizován „uvítací“ protest s cílem trvat na zajištění spravedlivého přechodu v uhelných regionech a záchraně bulharské energetiky.

Odborové svazy Podkrepa & Citub se dne 13. října 2021 sešly se zástupci Evropské komise (DG REGIO & DG REFORM) v Bulharsku, aby představily svůj postoj k územním fondům spravedlivého přechodu a projektu sociálních fondů pro klima; přičemž byly vneseny otázky: Sociální dopad přechodu na

energetiku na místní komunity / Jak se vyhnout negativním dopadům na národní ekonomiky? Společenská cena spravedlivého přechodu a jak lze zaručit, že proces přechodu bude spravedlivý ?

3.4. ŠPANĚLSKO

FOND SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU SE VE ŠPANĚLSKU ZAMĚŘUJE NA TYTO OBLASTI: ASTURIAS, LEÓN, PALENCIA, CÁDIZ, LA CORUÑA, CÓRDOBA, ALMERÍA A TERUEL.

V Příloze D Evropského semestru, která má být posuzována společně s návrhem EK na Nařízení Evropského parlamentu a Rady týkající se Fondu spravedlivého přechodu na období 2021 – 2027, o prioritních investičních oblastech a rámcových podmínkách pro účinné provádění investic z Fondu spravedlivého přechodu na období 2021 – 2027 ve Španělsku.

Tyto prioritní investiční oblasti vycházejí z širší analýzy území, která čelí vážným socioekonomickým problémům vyplývajícím z procesu přechodu na klimaticky neutrální hospodářství Unie do roku 2050 ve Španělsku, při přípravě španělských územních plánů spravedlivého přechodu, které budou základem pro programování Fondu spravedlivého přechodu určeného pro Španělsko.

Uzavřením uhelných dolů a probíhajícím vyřazováním uhelných elektráren z provozu se Španělsko zapojilo do ambiciózní strategie dekarbonizace výroby energie. Tento přechod má v dotčených oblastech významné sociální a hospodářské důsledky a dočasně zvyšuje energetickou závislost země.

Od roku 2008 zaniklo v odvětví těžby uhlí více než 8 000 pracovních míst, a to především v oblastech Asturie, Teruel (Aragonie) a León a Palencia (Kastilie a León). Na konci roku 2018 bylo ve Španělsku v provozu 14 uhelných elektráren, z toho čtyři v Asturii, čtyři v Leónu a Palencii (Kastilie a León), tři v Cádizu, Almerii a Córdobě (Andalusie), dvě v La Coruni (Galicie) a jedna v Teruelu (Aragonie), s instalovaným výkonem přibližně 10 000 MW.

V provozu a údržbě těchto elektráren pracovalo přibližně 3 300 lidí a uzavření uhelných dolů a uhelných elektráren by se nepřímo týkalo 10 000 pracovních míst.

Španělská vláda připravila strategii spravedlivého přechodu a přijala naléhavá opatření ke zmírnění dopadů. Nicméně je třeba přijmout další opatření, aby bylo možné čelit sociálním důsledkům v dotčených oblastech. Většina těchto oblastí se potýká s vylidňováním a omezenými hospodářskými aktivitami, což umocňuje negativní důsledky procesu dekarbonizace.

Pro řešení těchto výzev byly identifikovány prioritní investiční potřeby pro diverzifikaci a modernizaci a zvýšení konkurenceschopnosti regionálního hospodářství v Asturii, Leónu, Palencii, Cádizu, La Coruni, Córdobě, Almerii a Teruelu.

Strategie inteligentní specializace těchto regionů poskytují důležitý rámec pro stanovení priorit pro inovace na podporu hospodářské transformace.

Na základě tohoto předběžného hodnocení se zdá být oprávněné, aby se Fond spravedlivého přechodu zaměřil na tyto oblasti, a doplnil tak úsilí národní strategie spravedlivého přechodu. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Investice do zakládání nových firem, mimo jiné prostřednictvím podnikatelských inkubátorů a poradenských služeb.
- Investice do zavádění technologií a infrastruktur pro cenově dostupnou čistou energii, do snižování emisí skleníkových plynů, energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.
- Investice do oběhového hospodářství.
- Investice do výzkumu a inovací a podpora přenosu vyspělých technologií.
- Produktivní investice do malých a středních podniků, včetně začínajících podniků.

- Investice do regenerace a dekontaminace lokalit, obnovy půdy a projektů na změnu jejího využití.

Kromě toho byly identifikovány prioritní investiční potřeby pro zmírnění sociálních nákladů přechodu ve výše uvedených oblastech. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Pomoc uchazečům o zaměstnání při hledání zaměstnání;
- Aktivní začleňování uchazečů o zaměstnání.

Téměř všechny zbývající španělské uhelné doly, které se nacházejí ve čtyřech provinciích: Asturii, Palencii, Teruelu a Leónu, byly uzavřeny v prosinci 2018. V červenci 2020 je následovaly tepelné elektrárny, které do té doby spalovaly uhlí. Obě uzavření, která jsou výsledkem historické dohody mezi vládou, zaměstnavateli a odbory, budou znamenat zánik asi 6 700 přímých pracovních míst mezi horníky a zaměstnanci tepelných elektráren.

Pro města, jako je Fabero, kde je uhlí jediným způsobem obživy již 175 let a lidé nemají jinou možnost obživy, to představuje skutečnou katastrofu. Španělsko se stalo první zemí na světě, která v reakci na tuto situaci vypracovala Strategii spravedlivého přechodu, jejímž cílem je spravedlivě zabránit tomu, aby se tato území vylidnila, zestárla a zanikla jako uhelný průmysl.

SOUVISLOST MEZI ÚZEMNÍM PLÁNEM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU A DALŠÍMI EVROPSKÝMI PROGRAMY

► Vnitrostátní plán Španělska v oblasti energetiky a klimatu

Evropská komise vypracovala doporučující dokument k návrhu Vnitrostátního plánu Španělska v oblasti energetiky a klimatu na období 2021 – 2030. Připomínáme, že „územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy musí být v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“, které stanoví ambice v této oblasti do roku 2030.

Přehled hlavních cílů, úkolů a příspěvků

National targets and contributions	Latest available data	2020	2030	Assessment of 2030 ambition level
Binding target for greenhouse gas emissions compared to 2005 under the Effort Sharing Regulation (%)	-14%	- 10%	-26%	As in ESR. Total GHG target implies -39%
National target/contribution for renewable energy: Share of energy from renewable sources in gross final consumption of energy (%)	18,4% (2019)	20%	42%	Sufficiently ambitious (the result of the RES formula is 32%)
National contribution for energy efficiency:				
Primary energy consumption (Mtoe)	120,8 (2019)	123,4	98,5	Sufficient
Final energy consumption (Mtoe)	86,3 (2019)	87,23	73,6	Sufficient
Level of electricity interconnectivity (%)	6,5%	10%	15%	N/A

Sources: Assessment of the final national energy and climate plan of Spain, SWD (2020) 908 final; Eurostat where data is indicated for specific years.

DOHODA MEZI SOCIÁLNÍMI PARTNERY A ŠPANĚLSKOU VLÁDOU POČÍTÁ S INVESTICEMI VE VÝŠI 250 MILIONŮ EUR DO HORNICKÝCH KOMUNIT, PROTOŽE V BLÍZKÉ BUDOUCNOSTI DOJDE K UZAVŘENÍ UHELNÝCH DOLŮ V ZEMI.

Dohoda o přechodu mezi pobočkami ETUC CC. OO, UGT a USO a Národní federace těžebních podniků (Carbunion), která zastřešuje španělské soukromě vlastněné doly, a to až do roku 2027. Finanční prostředky budou v příštích pěti letech (2019 – 2023) podporovat podnikatelské iniciativy a iniciativy v oblasti čisté energie v těžebních regionech. Dohoda nabízí dřívější odchod do důchodu pro horníky starší 48 let, rekvalifikaci na ekologická pracovní místa a obnovu životního prostředí. Uzavření 10 španělských dolů do konce roku se dotkne 1 000 pracovních míst. Nyní se očekává, že se bude usilovat o podobnou dohodu ve veřejném těžebním sektoru.

S blížícím se termínem uzavření nekonkurenceschopných dolů v prosinci 2018 uzavřela španělská vláda a odborové svazy v říjnu roku 2018 dohodu, běžně označovanou jako Plan Del Carbón, na 250 milionů eur (283,65 milionu dolarů), které mají být v příštím desetiletí investovány do těžebních regionů, zahrnující programy předčasného odchodu do důchodu, rekvalifikační programy pro ekologická odvětví a rekvalifikační programy pro místní obyvatele.

Plán byl podepsán španělskou vládou, odborovými svazy Comisiones Obreras (CCOO), Unión General de los Trabajadores (UGT) a Unión Sindical Obrera (USO) a sdružením zaměstnavatelů v uhelných dolech Federación Nacional de Empresarios de Minas de Carbón (Carbounión).

Uzavření 26 nekonkurenceschopných uhelných dolů se dotklo 1 677 pracovníků a nespočtu nepřímých pracovních míst.

Evropská komise poskytla 2,13 miliardy eur v roce 2016, aby pomohla zmírnit sociální a ekonomické dopady. Do předčasného důchodu mohli odejít horníci starší 48 let, ti, kteří 25 let přispívali do fondu sociálního zabezpečení v uhelném hornictví, a ti, kteří 20 let pracovali pro dotčenou společnost. To se týkalo přibližně 60 % horníků, zatímco ostatní dostali odstupné ve výši 10 000 eur a 35 dní platu za každý rok zaměstnání.

V únoru 2019 pak Španělsko přijalo Strategický rámec pro energetiku a klima, v němž se snaží zaujmout proaktivnější a komplexnější přístup k energetické transformaci. Zahrnoval tři složky: (tehdejší návrh) Integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu na období 2021 – 2030 (INECP), návrh zákona o změně klimatu a Strategii spravedlivého přechodu.

Španělský Integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu na období 2021 – 2030 (INECP) zvýšil klimatické ambice země a zavázal se k cílům pro rok 2030, kterými jsou 23% snížení emisí skleníkových plynů oproti roku 1990, 42% podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie a 74% podíl obnovitelných zdrojů energie na výrobě elektřiny. INECP předpokládá, že splnění těchto cílů povede v roce 2030 ke zvýšení zaměstnanosti o 1,7 %, což znamená nárůst o 253 000 až 348 000 pracovních míst ročně.

Plán nicméně uznává, že ačkoli z toho bude mít celá země prospěch, některé regiony budou čelit problémům. Návrh zákona o klimatických změnách, který by pomohl dosáhnout cílů INECP, by zakázal nové projekty v oblasti fosilních paliv a vyžadoval by plány na změnu využití stávajících dolů, kterým končí licence.

Cílem Strategie spravedlivého přechodu, která bude každých pět let aktualizována, je „zajistit, aby lidé a regiony co nejlépe využili příležitostí, které tento přechod nabízí.“ Klíčovým prováděcím mechanismem Strategie spravedlivého přechodu jsou dohody o spravedlivém přechodu. Ty slouží jako integrované regionální akční plány na podporu hospodářské činnosti, diverzifikace a

zaměstnanosti v oblastech ohrožených postupným ukončením těžby uhlí, včetně časového harmonogramu jejich provádění.

Podrobně je popsán jejich pětistupňový vývojový proces, který zahrnuje určení územních hranic, na něž se dohoda vztahuje, posouzení ztráty pracovních míst, charakteristik, problémů a příležitostí v regionu a participativní proces vyjednávání, do něhož je zapojena široká škála aktérů, zejména místní orgány. Tyto dohody budou důležité zejména v komunitách, které jsou stále silně závislé na těžbě uhlí, zejména v Aragonii, Kastilii a Leónu a Asturii.

V listopadu 2020 byla většina dohod o spravedlivém přechodu ve fázi vyjednávání, které bylo plánováno na květen až říjen 2020. Ministerstvo pro ekologický přechod a demografické výzvy (MITECO) zachovává dobrou transparentnost a odpovědnost.

EVROPSKÉ A NÁRODNÍ FONDY: PODPORA SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

► Plán pro oživení, transformaci a odolnost

Směry práce a cíle spravedlivého přechodu byly zahrnuty do Plánu španělské vlády pro oživení, transformace a odolnost (PRTR), což se odráží ve složce 10 nazvané „Strategie spravedlivého přechodu“.

Tato složka, která je dotována částkou 300 milionů eur, zahrnuje 4 konkrétní investiční plány: Plán obnovy dolů, který vytvoří pracovní místa pro přebytečné pracovníky v oblasti obnovy životního prostředí, bude dotován částkou 150 milionů eur.

► Institut spravedlivého přechodu

Na podporu projektů identifikovaných v rámci Dohod o spravedlivém přechodu bude Institut spravedlivého přechodu využívat několik vlastních nástrojů podpory, jako jsou výzvy k předkládání podnikatelských projektů a malých investičních projektů, rámce podpory pro projekty v území, projekty na zlepšení komunální a infrastrukturní úrovně nebo podpora dotčených místních subjektů a další připravované nástroje.

► Podpora podnikatelských projektů a malých investičních projektů

Fond je vybaven částkou 27 milionů eur a je určen na financování podnikatelských projektů a malých investičních projektů, které vytvářejí pracovní místa a podporují alternativní rozvoj v těžebních oblastech Asturie, Kastilie a Leónu, Aragonie a Puertollana.

Dne 22. června vypršela lhůta pro podání žádostí do výzvy na rok 2021. Tato podpora je zahrnuta do akčního rámce na období 2019 – 2027 a jejím cílem je vytvářet alternativní ekonomické aktivity, které podporují tvorbu pracovních míst a udržují stávající pracovní místa, aby se podpořil nový hospodářský rozvoj v těchto územích.

► Podpora místním orgánům postiženým procesem uzavírání uhelných elektráren

V květnu loňského roku zveřejnila Nadace energetických měst (CIUDEN) rozhodnutí o udělení grantů ve výši 7 milionů eur určených místním subjektům postiženým uzavřením tepelných elektráren. Grant získalo 15 projektů navržených 11 obcemi. Realizace dotovaných akcí vytvoří přibližně 160 pracovních míst na plný úvazek a musí být realizována po dobu 24 měsíců.

► Podpora ve výši 110 milionů eur na obecní infrastrukturu

JTI na konci loňského roku poskytla přímou podporu ve výši 110 milionů eur na obnovu těžebních oblastí v autonomních společenstvích Aragón, Principado de Asturias, Castilla-La Mancha a Kastilie a León.

Financované akce jsou zaměřeny na obnovu oblastí znehodnocených důlní činností, optimalizaci spotřeby energie, zlepšení obecní infrastruktury, modernizaci průmyslových areálů a vytvoření nových center sociálních služeb.

Realizace 99 projektů, z nichž mnohé budou zahájeny v roce 2021, bude mít v krátkodobém horizontu pozitivní vliv na vytváření místní zaměstnanosti.

- ▶ **Národní státní podpora spravedlivého přechodu**

Kromě výše popsané podpory existují podpůrné nástroje dalších vládních agentur, s nimiž JTI spolupracuje na upřednostňování oblastí spravedlivého přechodu v jejich vlastních výzvách k předkládání návrhů.

- ▶ **Státní tajemník pro energetiku: Zachování přístupu k elektrické síti a vodním zdrojům po uzavření elektráren**

Jak je stanoveno v Královském zákonném dekretu č. 17/2019 ze dne 22. listopadu, na podporu nových projektů v oblastech s uzavřenými elektrárnami bude zachován přístup k vodním zdrojům a k síti. Nejlepší projekty z environmentálního, ekonomického a sociálního hlediska k nim budou mít přístup prostřednictvím výběrového řízení. Stejně tak může být voda využívána tepelnými elektrárnami použita pro nové projekty ve stejných obcích.

JTI již pracuje na nařízení, které v lednu prošlo předchozí fází veřejné konzultace a které bude definovat právní rámec na podporu evakuační přístupové kapacity těchto uzlů spravedlivého přechodu, zvýhodní vytváření alternativních ekonomických aktivit na postižených územích a podpoří povolování nových zařízení založených na obnovitelných zdrojích energie, které poskytují environmentální a sociální výhody.

- ▶ **První výběrové řízení na povolení kapacity pro přístup k uzlu Andorra (Teruel)**

Dohoda o spravedlivém přechodu pro oblast Andorra-Comarcas Mineras (Teruel) bude prvním právním nástrojem, který umožní povolit přístup k elektrické síti až do výkonu 1,3 GW. Cílem je usnadnit a podpořit instalaci nových zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, která podpoří hospodářskou a sociální obnovu tohoto území.

V červnu loňského roku prošlo výběrové řízení na povolení kapacity pro přístup k tomuto uzlu fází veřejného slyšení.

- ▶ **Strategie skladování energie a Plán pro obnovitelné zdroje vodíku**

Strategie skladování energie i Plán pro obnovitelné zdroje vodíku zahrnují úlohu, kterou může CIUDEN hrát při podpoře výzkumu, vývoje a inovačních iniciativ v těchto oblastech v oblastech spravedlivého přechodu. Cílem je podpořit inovativní energetická řešení a zároveň pověřit Nadaci Energy City, aby hrála klíčovou roli technologické a socioekonomické páky v oblastech postižených ukončením činnosti.

- ▶ **Institut pro diverzifikaci a úspory energie (IDAE)**

S cílem podpořit energetickou transformaci na územích Dohody zahrнула IDAE do svých linií pomoci na rok 2020 pro tepelná a elektrická zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, na něž je

vyčleněno 316 milionů eur, upřednostnění pomoci pro oblasti, které se právě transformují, a to prostřednictvím dodatečného bodového hodnocení návrhů nacházejících se na těchto územích.

Počet bodů se liší v závislosti na autonomním společenství a je výsledkem procesu vypracování s příslušnými autonomními vládami.

► **Fundación Biodiversidad**

Podobně Fundación Biodiversidad ve výzvách k předkládání návrhů v rámci svého programu Empleaverde („zelená zaměstnanost“) uvádí kritéria pro upřednostňování pomoci projektům v přechodových oblastech.

Cílem projektu Empleaverde, spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu (ESF), je podporovat udržitelnost hospodářských činností ve všech odvětvích.

Přispívá k podpoře zakládání podniků a kvalitních pracovních míst v hospodářských činnostech spojených se zelenou a modrou ekonomikou, k podpoře sociálních inovací s pozitivním dopadem na životní prostředí, k podpoře zakládání a růstu zelených a modrých podniků a k propojování evropských ekosystémů na podporu podnikání a zaměstnanosti v této oblasti činnosti.

Od vydání v roce 2020 budou projekty v právě přechodových oblastech upřednostňovány získáním dalších 30 bodů z celkového počtu 100 ve třech výzvách: MEJORA („zlepšení“: pro zlepšení kompetencí a kvalifikace pracovníků), IMPULSA („podpora“: podpora podnikání pro zakládání zelených a modrých podniků) a CONECTA („propojení“: na podporu propojení s evropskými podnikatelskými sítěmi).

Tímto způsobem se JTI snaží zahrnout potřeby spravedlivého přechodu průřezově do vládních opatření. Kromě toho je třeba poznamenat, že energetická transformace v územích je pouze jedním z aspektů práce, kterou je třeba rozvíjet v rámci dohod, jež musí vytvářet diverzifikované ekonomiky založené na inovativních projektech prostřednictvím jednoho nebo více klíčových projektů, které umožňují určitou inteligentní specializaci, a se sociální, environmentální a digitální infrastrukturou, aby lidé mohli zůstat na územích, která často vykazují vysoké trendy vylidňování.

PO UZAVŘENÍ UHELNÝCH DOLŮ A POKRAČUJÍCÍM VYŘAZOVÁNÍ UHELNÝCH ELEKTRÁREN ZAHÁJILO ŠPANĚLSKO AMBICIÓZNÍ STRATEGII DEKARBONIZACE VÝROBY ENERGIE V RÁMCI SPRAVEDLIVÉHO PROCESU PŘECHODU.

Tento přechod je doprovázen významnými sociálními a hospodářskými důsledky v dotčených regionech a dočasným zvýšením energetické závislosti země.

Odvětví těžby uhlí ztratilo od roku 2008 více než 8 000 pracovních míst, a to především v oblastech Asturie, Teruel (Aragonie) a León a Palencia (Kastilie a León). Na konci roku 2018 bylo ve Španělsku v provozu 14 uhelných elektráren, z toho čtyři v Asturii, čtyři v Leónu a Palencii (Kastilie a León), tři v Cádizu, Almerii a Córdobě (Andalusie), dvě v La Coruni (Galicie) a jedna v Teruelu (Aragonie), s instalovaným výkonem přibližně 10 000 MW. V provozu a údržbě těchto zařízení bylo zaměstnáno přibližně 3 300 osob a uzavření uhelných dolů a uhelných elektráren by nepřímo ovlivnilo 10 000 pracovních míst.

Španělská vláda připravila strategii spravedlivého přechodu a přijala naléhavá opatření ke zmírnění dopadů, ale je třeba přijmout další opatření k řešení sociálních důsledků v postižených oblastech. Většina těchto oblastí se potýká s vylidňováním a omezenými hospodářskými aktivitami, což umocňuje negativní důsledky procesu dekarbonizace.

Pro řešení těchto výzev byly identifikovány prioritní investiční potřeby, které mají diverzifikovat a učinit regionální ekonomiku modernější a konkurenceschopnější v Asturii, Leónu, Palencii, Cádizu, La Coruni, Córdobě, Almerii a Teruelu. Strategie inteligentní specializace těchto regionů poskytují důležitý rámec pro stanovení priorit pro inovace na podporu hospodářské transformace. Na základě tohoto předběžného hodnocení se zdá být oprávněné, aby se Fond spravedlivého přechodu zaměřil na tyto regiony, a doplnil tak úsilí národní strategie spravedlivého přechodu. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Investice do zakládání nových podniků, mimo jiné prostřednictvím podnikatelských inkubátorů a poradenských služeb.
- Investice do zavádění cenově dostupných technologií a infrastruktury pro čistou energii, snižování emisí skleníkových plynů, energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.
- Investice do oběhového hospodářství.
- Investice do výzkumných a inovačních činností a podpora přenosu pokročilých technologií.
- Produktivní investice do malých a středních podniků, včetně začínajících podniků.
- Investice do projektů sanace a dekontaminace území, obnovy a rekonstrukce pozemků.

Kromě toho byly identifikovány prioritní investiční potřeby, které mají zmírnit sociální náklady přechodu ve výše uvedených oblastech. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit na:

- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Pomoc při hledání zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání.
- Aktivní začleňování uchazečů o zaměstnání.

Stejně jako strany, i španělské odbory, ačkoli jsou velmi důležitou součástí národní politické scény, se otázkami ekologie zabývají jen málo. Vyšší strukturální míra nezaměstnanosti, než je evropský průměr, a masivní deindustrializace nepochybně zaměřily pozornost na ekonomické problémy.

V souvislosti s energetickou transformací se však odbory již několik let zasazují o „spravedlivou transformaci“, jak ji definují pokyny Mezinárodní organizace práce (MOP) z roku 2015. Zvláště ohrožena jsou pracovní místa v regionech, které jsou postiženy uzavřením uhelných elektráren a důlních pánví, ale také jaderných elektráren. Ačkoli PNIEC předpokládá v roce 2030 nárůst zaměstnanosti o 1,6 %, v době, kdy se uzavírá mnoho tepelných elektráren, je neméně palčivý problém profesní konverze pracovníků v elektrárnách, kterých se plány na uzavření týkají, a ekonomické konverze dotčených regionů.

V roce 2020 dosáhly odbory a vláda dohody o spravedlivém přechodu, která se po připojení EDP k dohodě v březnu 2021 nyní vztahuje na všechny španělské tepelné elektrárny. Vláda se zejména zavazuje předložit plán na podporu vzdělávání a profesní integrace pracovníků v elektrárnách a pomocných profesích, a sladit plány vzdělávání s potřebami nových uchazečů z tohoto odvětví.

Vzhledem k míře shody mezi zúčastněnými stranami se vláda pyšní „jedinečným paktem na světě“ (Miteco, 24/03/2021). Součástí dohody je návrh „dohod o spravedlivém přechodu“, které by měly na úrovni kantonů (comarcas) navrhnout plány přechodu zaměstnanosti a zachování hospodářské činnosti. Dnes existuje dvanáct úmluv o spravedlivém přechodu a podle poslední aktualizace z listopadu 2020 bylo v nejméně postižených regionech předloženo 1 534 návrhů a nápadů: Aragón, Asturie, Kastilie-León, Andalusie a Kastilie la Mancha (Miteco, 2020).

V rámci iniciativy Uhelné regiony procházející transformací, kterou Evropská komise zahájila v roce 2017, byla Asturie vybrána jako jeden z regionů, kterému bude poskytnuta technická pomoc. Na rozdíl od ostatních regionů žádná ze společností provozujících asturské uhelné elektrárny nenavrhl plán přechodu pro zaměstnance v době uzavření elektráren v červnu 2020.

3.5. ITÁLIE

ÚZEMNÍ ZPŮSOBILOST FONDU SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU V ITÁLII

V návaznosti na návrh Evropské komise předkládá Evropský semestr SWD přílohu D předběžný názor Komise na prioritní investiční oblasti a rámcové podmínky pro efektivní realizaci investic z Fondu pro spravedlivý přechod v Itálii v letech 2021 – 2027.

Tyto prioritní investiční oblasti vycházejí z širší analýzy území, která čelí vážným socioekonomickým výzvám vyplývajícím z procesu přechodu na klimaticky neutrální hospodářství Unie do roku 2050 v Itálii a která jsou ve zprávě hodnocena.

Tato příloha poskytuje základ pro dialog mezi Itálií a útvary Komise a také příslušné pokyny pro členské státy při přípravě jejich územních plánů spravedlivého přechodu, které budou tvořit základ pro programování Fondu spravedlivého přechodu. Investice z Fondu spravedlivého přechodu doplňují investice v rámci financování politiky soudržnosti, pro které byly ve zprávě o stavu Itálie v roce 2019 uvedeny pokyny v podobě přílohy D.

Itálie je čtvrtým největším producentem emisí skleníkových plynů v EU a její energetický sektor se na celkových emisích skleníkových plynů podílí nejvíce, v roce 2017 to bylo 56 %. Hlavními zdroji emisí skleníkových plynů v Itálii jsou uhelné elektrárny a výroba železa a oceli.

ZVLÁŠTNÍ POZORNOST SI ZASLUŽÍ DVĚ OBLASTI, TARANTO A SULCIS IGLESIENTE (CARBONIA-IGLESIAS NA JIHOZÁPADĚ SARDINIE).

Ve funkční městské oblasti Taranto (provincie Taranto), kde se nachází jedna z největších oceláren v Evropě a jedna ze tří největších uhelných elektráren v Itálii, je velké průmyslové znečištění způsobeno skleníkovými plyny, ale také dalšími znečišťujícími látkami a částicemi. Tato oblast je ekonomicky silně závislá na ocelárně, která zaměstnává cca 10 000 zaměstnanců, a dalších cca 10 000 lidí pracuje v podpůrných podnicích. Tato pracovní místa jsou ohrožena. Silná závislost oblasti na fosilních palivech představuje obrovskou dekarbonizační výzvu a vyžaduje velké úsilí při podpoře integrované strategie přechodu, která by doprovázela dlouhodobý přechod Taranta k ekonomickým alternativám a dalšímu rozvoji ocelářského klastru.

Na základě tohoto předběžného posouzení se zdá být oprávněné, aby se Fond spravedlivého přechodu zaměřil na tuto oblast.

Pro řešení těchto problémů byly identifikovány prioritní investiční potřeby, aby se ekonomika této oblasti stala modernější a konkurenceschopnější. Klíčová opatření Fondu spravedlivého přechodu by se mohla zaměřit zejména na:

- Investice do zavádění technologií a infrastruktur pro cenově dostupnou čistou energii, energetickou účinnost a obnovitelné zdroje energie, a to i v průmyslových závodech s vysokými emisemi skleníkových plynů s cílem snížit emise.
- Investice do regenerace a dekontaminace lokalit, obnovy pozemků a projektů na změnu jejich využití.
- Investice do zakládání nových firem, mimo jiné prostřednictvím podnikatelských inkubátorů a poradenských služeb, s ohledem na Strategie inteligentní specializace.
- Produktivní investice do malých a středních podniků.
- Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků.
- Pomoc uchazečům o zaměstnání při hledání zaměstnání.
- Aktivní začleňování uchazečů o zaměstnání.

V Sulcis Iglesiente (provincie Carbonia-Iglesias) by měl poslední italský uhelný důl Monte Sinni postupně ukončit těžbu uhlí do roku 2025. Zaměstnává 350 zaměstnanců a jeho výroba neustále klesá. Oblast se již nyní vyznačuje vysokým podílem starších obyvatel, malým počtem mladých absolventů, vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí (35,7 %), nízkým příjmem na obyvatele a celkově nízkou kvalitou života.

To přináší problémy spojené s přechodem a vyvolává související investiční potřeby. Na základě tohoto předběžného posouzení se zdá být oprávněné, aby Fond spravedlivého přechodu zasáhl i v této oblasti.

SOUVISLOST MEZI ÚZEMNÍM PLÁNEM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU A DALŠÍMI EVROPSKÝMI PROGRAMY

► Vnitrostátní plán Itálie v oblasti energetiky a klimatu

Evropská komise vypracovala doporučující dokument k návrhu Vnitrostátního plánu Itálie v oblasti energetiky a klimatu (NEKP), který se vztahuje na období 2021 – 2030. Připomínáme, že „územní plány spravedlivého přechodu“ vypracované členskými státy musí být v souladu s „Vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu“, které stanoví ambice v této oblasti do roku 2030.

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ Z POSOUZENÍ PLÁNU ITÁLIE PRO OŽIVENÍ A ODOLNOST EVROPSKOU KOMISÍ (SWD, 22.06.2021) A ZOHLEDNĚNÍ PLÁNŮ SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU.

PŘEHLED HLAVNÍCH CÍLŮ, ÚKOLŮ A PŘÍSPĚVKŮ

	National targets and contributions ²²	Latest available data	2020	2030	Assessment of 2030 ambition level
	Binding target for greenhouse gas emissions compared to 2005 under the Effort Sharing Regulation (%)	-19 (2019)	-13	-33	As in ESR
	National target/contribution for renewable energy: Share of energy from renewable sources in gross final consumption of energy (%)	18,1 (2019)	17	30	Sufficiently ambitious (29% is the result of RES formula)
National contribution for energy efficiency:					
	Primary energy consumption (Mtoe)	145 (2019)	158	125,1	sufficient
	Final energy consumption (Mtoe)	115 (2019)	124	130,8	sufficient
	Level of electricity interconnectivity (%)	8,8	8	10	n.a.

Dokument Návrh PROVÁDĚCÍHO ROZHODNUTÍ RADY o schválení posouzení plánu Itálie pro oživení a odolnost {COM(2021) 344 final}

Odhaduje se, že dodatečný růst HDP vyvolaný Plánem bude značný a bude dále podpořen vedlejšími účinky. Projekce předpokládají, že všechny granty a polovina půjček požadovaných v rámci nástroje pro oživení a odolnost, jakož i zdroje dostupné v rámci programů REACT EU, Horizont, InvestEU, Fond pro spravedlivý přechod, Rozvoj venkova a RescuEU budou použity na financování dodatečných veřejných výdajů a zejména veřejných investic (v celkové výši přibližně 144 miliard eur).

Zatímco v krátkodobém horizontu převažují poptávkové efekty prostřednictvím zvýšených veřejných investic, ve střednědobém horizontu se očekává, že vyšší investice zvýší veřejný základní kapitál s pozitivním dopadem na HDP. Značná část odhadovaného dopadu na růst je způsobena vedlejšími účinky, které se projevují v důsledku synchronizovaného a celoevropského programu reforem a investic. Makroekonomické dopady uvedené v plánu zohledňují další opatření, která mají být financována z vnitrostátních zdrojů, což povede k celkovým výdajům ve výši přibližně 183 miliard eur.

Očekává se, že přibližně 62 % těchto zdrojů bude použito na veřejné investice. Ačkoli výsledky projekcí nejsou přímo srovnatelné kvůli rozdílným předpokladům o příslušných výdajích, centrální projekce obsažené v plánu předpokládají vyšší efektivitu veřejného kapitálu než analýza Komise. Ačkoli se tato vyšší účinnost zdá být v zásadě dosažitelná, vyžaduje účinné a řádné provádění a vysokou produktivitu investičních stimulů. Proto jsou tyto odhady zatíženy rizikem negativních dopadů.

Plán má potenciál vyvolat značné účinky na zaměstnanost a zvýšit účast pracovní síly, zejména žen. Významné účinky poptávky vyvolané Plánem pravděpodobně prospějí trhu práce. Dlouhodobý dopad na nabídku pracovních sil a potenciální růst by měla mít trvalá opatření obsažená v Plánu, která mají usnadnit vstup žen na trh práce, jako je lepší nabídka pečovatelských zařízení.

Programy zaměřené na zvyšování a rekvalifikaci zaměstnaných i nezaměstnaných pracovníků a iniciativy na zvýšení zaměstnatelnosti mladých lidí by navíc měly ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zvýšit celkovou produktivitu práce.

PROBLEMATIKA SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU V ITALSKÉM NECP

Itálie hodlá Nástroj využít k posílení výroby čistého vodíku v souladu se stěžejními projekty *Energie a Dobíjení a plnění paliva*. Itálie hodlá do roku 2030 pokrýt 2 % poptávky po energii vodíkovými technologiemi a instalovat 5 GW výkonu z elektrolýzy.

Z 10 miliard eur, které jsou do roku 2030 zapotřebí k dosažení těchto cílů, Plán počítá s investicemi ve výši 3 miliard eur do elektrolyzérů, výroby vodíku na brownfieldech (tzv. „vodíkových údolích“), experimentálního využití vodíku v těžko využitelných průmyslových odvětvích a také do vlaků a nákladních vozidel na vodíkový pohon. Tyto investice jsou doplněny daňovými pobídkami na podporu vodíku a opatřeními na zjednodušení a snížení regulačních překážek pro zavádění vodíku, zejména systémy záruk původu vodíku a zřízením čerpacích stanic podél dálnic. Itálie rovněž hodlá zajistit, aby její desetiletý plán zavádění byl koordinován s provozovateli přenosových soustav ostatních členských států.

V oblastech, jako je Taranto, může Fond spravedlivého přechodu později doplnit investice RRF do výroby „čisté oceli“ na bázi vodíku o zvyšování a rekvalifikaci pracovníků v ocelářství.

Zelená transformace pomáhá dosáhnout růstu, který je odolný, inkluzivní a udržitelný. Investice do obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti, vodního hospodářství a ochrany životního prostředí mají přispět k udržitelnosti a boji proti změnám klimatu. Celkem 70,9 miliardy eur z Plánu je vyčleněno na zelené investice a je určeno na zvýšení tempa přechodu na ekologickou ekonomiku. Tyto investice se v dlouhodobém horizontu vrátí díky úsporám pohonných hmot a nízké úrovni znečištění plynoucí z nízkoemisních technologií a moderní, inteligentní a čisté infrastruktury. Kromě toho Plán nabízí nové příležitosti pro exponované podniky a domácnosti, zejména ve zranitelných regionech a komunitách, k zajištění spravedlivého přechodu.

Plán je v zásadě v souladu s cíli a prioritami uvedenými v návrhu Vnitrostátního a územního plánu spravedlivého přechodu.

Pilíř „Zelená transformace“ zahrnuje investice do zlepšení nakládání s odpady a reformu modelu oběhového hospodářství. Reformy v oblasti nakládání s odpady a oběhového hospodářství, pokud budou dobře provedeny a doprovázeny posílením místních investičních kapacit, by mohly významně přispět k soudržnosti a konvergenci, neboť se zaměřují na vytvoření vnitrostátních plánovacích nástrojů, které by překlenuly rozdíly mezi jednotlivými regiony a zlepšily vnitrostátní průměr při dosahování vnitrostátních cílů a cílů EU v tomto odvětví.

Reformy a investice obsažené v Plánu řeší potřeby zelené transformace a zároveň poskytují tolik potřebnou podporu inovativním prvkům přechodu, jako jsou vodík, obnovitelné zdroje energie na moři a skladování.

V případě výroby vodíku jsou synergie s Plánem spravedlivého přechodu v Plánu zkoumány pouze rámcově. Mezi další významná opatření, která jsou v souladu s prioritami EU v oblasti transformace, patří zlepšení udržitelnosti zemědělsko-potravinářského řetězce, vytváření zelených komunit, zvýšení podílu energie vyrobené z obnovitelných zdrojů (OZE), zlepšení výkonnosti elektrické sítě, podpora alternativních paliv a inteligentní mobility a podpora snižování znečišťujících druhů dopravy. Očekává se, že tato opatření vytvoří nová pracovní místa pro místní pracovní sílu a řadu nových příležitostí k růstu.

Návrh NECP obsahuje cíl postupného **ukončení využívání uhlí k výrobě elektřiny do roku 2025** ve prospěch skladby zdrojů elektřiny založené na rostoucím podílu obnovitelných zdrojů energie a ve zbývajících částech na plynu. Tento cíl však není podložen podrobným a konkrétním akčním plánem pro jeho realizaci. V návrhu NECP se jako cíl pro Itálii uvádí „úplná dekarbonizace do roku 2050“, ale není jasné, zda se to týká odvětví energetiky nebo celého hospodářství.

SPRAVEDLIVÝ PŘECHOD V ITALSKÉM NÁRODNÍM PLÁNU PRO OŽIVENÍ A ODOLNOST A FOND SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

PNIEC (Integrovaný národní energetický a klimatický plán)¹² je jedním ze dvou hlavních nástrojů, které Itálie vytvořila pro plánování a řízení svého dekarbonizačního úsilí, a spadá do rámce nařízení EU 2018/1999,²⁶ kterým byl zřízen systém Správy energetické unie, jenž vyžaduje, aby členské státy předkládaly národní plány s podrobným popisem své strategie a politiky k dosažení stanovených cílů do roku 2030 v oblastech včetně energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů a snižování emisí CO₂, jakož i energetické bezpečnosti.

Itálie zahájila veřejnou konzultaci s cílem definovat druhý důležitý strategický dokument, a to Dlouhodobou strategii snižování emisí skleníkových plynů, která podrobně popisuje plány země na dekarbonizaci s výhledem do roku 2050 a která byla konečně přijata a předána EU na začátku roku 2021.

Dlouhodobá strategie snižování emisí uhlíku i PNIEC mají být aktualizovány v návaznosti na schválení a spuštění legislativního balíčku „Fit for 55“ ze strany EU, který navrhla Evropská komise v červenci 2021, a také poté, co Itálie předložila svůj Národní plán pro oživení a odolnost (NRRP)¹³ – nezbytného pro přístup k nástroji pro NextGenerationEU – v květnu téhož roku.

v roce 2021 italská vláda přejmenovala Zákonem dekretem 22/2021¹⁴ Ministerstvo životního prostředí a ochrany půdy a moře na Ministerstvo ekologického přechodu a vytvořila meziresortní výbor pro ekologický přechod (CITE), jehož cílem je schválit Plán ekologického přechodu. Návrh Plánu, jehož hlavním principem je dosažení klimatické neutrality do roku 2050 a snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030, byl předložen Parlamentu, který jej schválil.

Prvním významným politickým dokumentem, v němž se hovoří o spravedlivém přechodu, je PNIEC 2019¹⁵, kde se pozornost soustředí především na důsledky ukončení těžby uhlí, které Plán předpokládá, a na jeho možné dopady na povolání a dovednosti.

Odhaduje se, že některá pracovní místa, jako například více než 3 800 přímých a nepřímých pracovních jednotek (ekvivalentů plného pracovního úvazku) využívaných od roku 2017 při výrobě elektřiny v uhelných elektrárnách, mohou být ohrožena. V této souvislosti a „s cílem zajistit spravedlivý přechod na novou energetiku“ PNIEC slibuje, že postupné ukončování těžby uhlí bude doprovázeno opatřeními na ochranu zaměstnanců, která zajistí rozvoj jejich

¹² MiSE, 2020. Integrovaný národní plán v oblasti energetiky a klimatu.

<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2019/10/14/19G00125/sg>

¹³ MEF, 2021. Národní plán pro oživení a odolnost. <https://www.mef.gov.it/en/focus/The-National-Recovery-and-Resilience-Plan-NRRP/>

¹⁴ Decreto Legge 1. března 2021, č. 22. <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2021;22>

¹⁵ MiSE, 2020. Integrovaný národní plán v oblasti energetiky a klimatu. <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2019/10/14/19G00125/sg>

zaměstnanosti a rekvalifikaci, jakož i opatřeními na boj proti chudobě a nerovnosti a na ochranu jejich místních oblastí.

Předpokládá se několik opatření na různých frontách, včetně regulačních (prostřednictvím zákonů na ochranu pracovníků dotčených ukončením těžby uhlí), institucionálních (posílením dialogu mezi národními a místními institucemi a mezi institucemi a zástupci pracovníků) a podnikatelských (prostřednictvím zapojení zaměstnavatelů a pracovníků do projektů rekvalifikace, včetně těch, které jsou podporovány veřejnými politikami).

Kromě toho PNIEC na základě studie provedené s pomocí speciálně vytvořené skupiny odborníků, do níž se zapojilo ministerstvo hospodářského rozvoje (MiSE), podniky a profesní sdružení v odvětví a odbory, identifikuje řadu pracovních dovedností a „pracovních míst budoucnosti“, po nichž bude během přechodu na energetiku a zelenou energii vysoká poptávka, a slibuje zřízení fondu pro rekvalifikaci v oblastech, kde se nacházejí uhelné elektrárny.

Jak však upozornila Evropská komise ve svém „Posouzení konečného znění italského národního energetického plánu“, celkově Evropská komise posoudila, že aspekty spravedlivého přechodu a energetické chudoby byly v plánu PNIEC řešeny pouze částečně.

NRRP s kumulativním rozpočtem 235,12 miliardy eur, který je rozdělen do šesti hlavních „Misí“, představuje tři průřezové prioritní oblasti intervence zdůrazňující sociální aspekt obnovy a nových přechodů, a to rovnost žen a mužů, mládež a územní rovnováhu. Ze šesti Misí je pátá – s rozpočtem 27,6 miliardy eur, což představuje 12 % celkového rozpočtu plánu – zcela věnována „začleňování a soudržnosti“.

Pátá Mise NRRP podrobně popisuje řadu opatření, která bude vláda provádět v oblasti politiky práce s cílem usnadnit účast pracovníků na trhu práce, včetně vytvoření národního programu pro zajištění zaměstnatelnosti pracovníků („Programma Nazionale per la Garanzia Occupabilite dei Lavoratori (GOL)“), který umožní vytvořit personalizované cesty rekvalifikace pracovníků a také lépe pomáhat uchazečům o zaměstnání při jejich hledání.

Koncept a praxe spravedlivého přechodu se začíná více prosazovat v nedávno schváleném italském Národním plánu pro oživení a odolnost (NRRP).

Itálii bylo přiděleno 1,030 miliardy z celkových 17,5 miliardy z Fondu JT – k této částce má být přidáno národní spolufinancování ve výši přibližně 1,2 miliardy¹⁶, které by země mohla získat po schválení svých Územních plánů spravedlivého přechodu ze strany EU. V souladu s doporučením Evropské komise¹⁷ Itálie určila oblast Sulcis Iglesiente a oblast Taranto jako příjemce svého podílu z Fondu s ohledem na „vysokou závislost těchto dvou oblastí na těžebním průmyslu a průmyslu náročném na emise uhlíku“ a jejich významnou zvláštní

¹⁶ Chiellino, G. a Fotina, C., 2021. In Autunno i Piani per Taranto e il Sulcis. <https://www.ilsole24ore.com/art/in-autunno-piani-taranto-e-sulcis-AEfE9zT>

¹⁷ EC, 2020. Pracovní dokument útvarů Komise Zpráva o zemi Itálie 2020, příloha D. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584543810241&uri=CELEX%3A52020SC0511>.

potřebu podpory prostřednictvím integrovaných finančních zdrojů s cílem snížit významné socioekonomické dopady způsobené přechodem na klimaticky neutrální hospodářství¹⁸.

Ministerstvo pro jižní a územní soudržnost, také prostřednictvím svých technických struktur (Odbor pro územní soudržnost a Agentura pro územní soudržnost) a s podporou Evropské komise, se chystá vypracovat územní plány pro spravedlivý přechod a byla zahájena veřejná konzultace s cílem shromáždit návrhy od aktérů občanské společnosti (včetně nevládních organizací a odborových svazů), které by byly začleněny do plánů jejich předložení EK¹⁹.

Ve druhém pololetí roku 2021 se diskutovalo o třech možnostech rozdělení finančních prostředků, zejména pokud jde o oblast Taranto (region Apulie):

- Zásahy do výrobního procesu s cílem snížit závislost na uhlí.
- Rozvíjet v cílové oblasti výrobu čisté energie se zaměřením na vodík, což by mělo umožnit i zpětné začlenění pracovníků, kteří v důsledku přechodu ztratili své předchozí zaměstnání.
- Vypracovat kompenzační opatření pro environmentální a sociální rekvalifikaci území.

POSTOJ A STRATEGIE ITALSKÝCH ODBOROVÝCH SVAZŮ K ÚZEMNÍM PLÁNŮM SPRAVEDLIVÉHO PŘECHODU

Jak uvádí CGIL, zdá se, že italská vláda neaktivovala v těchto otázkách žádný účastnický postup s organizovanou občanskou společností, ani nevyjednávala se sociálními partnery, aby zhodnotila sociální dopady ekologického přechodu a dopady na zaměstnanost a čelila jim, ani aby určila opatření a zásahy nezbytné k využití pozitivních příležitostí rozvoje nových udržitelných dodavatelských řetězců a vytváření nových kvalitních a udržitelných pracovních míst. CGIL uvedla, že se na těchto otázkách podílela pouze sporadicky, a to pouze některými ministerstvy a bez celkového a systematického plánu konzultací, přestože v tomto smyslu podala opakované žádosti společně s CISL a UIL.

Navzdory existujícím potížím se společnosti CGIL podařilo prosadit změnu právních předpisů o Správě NRRP, která má zajistit, že v budoucnu budou probíhat systematictější konzultační procesy.

Nová norma totiž stanoví, že odbory musí být zapojeny do stálého stolu pro hospodářské, sociální a územní partnerství s poradní funkcí v záležitostech a otázkách souvisejících s prováděním NRRP.

Kromě toho bude muset každá správa odpovědná za intervence plánované v NRRP prostřednictvím národního memoranda o porozumění mezi vládou a nejrepresentativnějšími sociálními partnery pravidelně vést odvětvová a územní jednání o investičních projektech a jejich hospodářských a sociálních dopadech na výrobní a průmyslové řetězce, jakož i o jejich

¹⁸ 7 Chiellino G. a Fotina C., 2021. In Autunno i Piani per Taranto e il Sulcis. <https://www.ilsole24ore.com/art/in-autunno-piani-taranto-e-sulcis-AEfe9zT>

¹⁹ Ministro per il Sud e la Coesione Territoriale. Fondy spravedlivého přechodu. Il Piano Italiano. <http://www.ministropersud.gov.it/it/approfondimenti/just-transition-fund/il-piano-italiano/>

přímých a nepřímých dopadech také v jednotlivých územních oblastech a na odvětvové reformy.

CGIL vyzývá a usiluje o zlepšení účasti italské občanské společnosti na NRRP a na formulování politik a plánů pro spravedlivý a poctivý přechod a bude i nadále monitorovat a informovat o pokrocích a nedostacích v tomto ohledu prostřednictvím podpory svých italských členů a partnerů²⁰.

Na základě těchto skutečností CGIL, CISL a UIL společně argumentovaly, že na realizaci 6. Mise PNRR (Zdraví) a 5. Mise (Začleňování a soudržnost)²¹ by mělo být vyčleněno nejen více prostředků, ale také že všechny intervence, které Plán předpokládá, včetně intervencí na podporu podniků, by měly být spojeny s řadou zásadních podmínek, jako např.:

- Zvýšení zaměstnanosti mladých lidí a žen.
- Vyrovnávání sociálních a územních nerovností počínaje Jihem.
- Uplatňování kolektivních smluv podepsaných nejreprezentativnějšími odborovými organizacemi na národní úrovni.
- Záruky transparentnosti a zákonnosti a protiklad nehlášené práce a logiky maximální slevy ve výběrových řízeních.
- Investice do otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Podobné názory na PNRR zazněly také na ekologicko-sociálním fóru, které se konalo v Miláně ve dnech 28. až 30. září 2021 – ve stejné době, kdy probíhaly přípravné práce na COP – a které uspořádala Koalice pro otevřenou platformu pro klima, podporovaná hnutím Fridays for Future, k níž se připojila CGIL a různé další nevládní organizace a ekologická sdružení. Ve svém závěrečném „Prohlášení pro budoucnost“²² Ekofórum totiž zdůraznilo, že „zdroje plánů pro oživení a odolnost po pandemii, včetně PNRR, nasazené po celém světě, jsou jedinečnou příležitostí k urychlení spravedlivého přechodu odstraněním dopadů na zaměstnanost a sociální dopady (zvyšování cen, boj proti energetické chudobě, právo na mobilitu atd.) a zajištěním blahobytu lidí.

Jejich hlavním cílem však musí být konkrétní, účinné a cílené investice, musí počítat se sociálními a environmentálními podmínkami, nesmí být rozptýleny na financování falešných „zelených“ řešení, na greenwashing podniků nebo dokonce jako alibi pro restrukturalizaci podniků, která zaručuje zisk podnikům a dividendy akcionářům za cenu obětování pracovních práv, a musí být doprovázeny odpovídajícími běžnými zdroji a daňovou reformou v environmentálním a sociálním smyslu, která je redistributivní a progresivní a zaměřená na rovnost a sociální spravedlnost.“

²⁰ Chiellino G. a Fotina C., 2021. In Autunno i Piani per Taranto e il Sulcis. <https://www.ilsole24ore.com/art/in-autunno-piani-taranto-e-sulcis-AEfE9zT>

²¹ CISL, 2021. Piano Nazionale Ripresa e Resilienza. Cgil Cisl e Uil incontrano Speranza. „Importanti le proposte e gli obiettivi illustrati dal Ministro. Chiediamo pi risorse a sanit e sociale“ <https://www.cisl.it/notizie/in-evidenza/piano-nazionale-ripresa-e-resilienza-cgil-cisl-e-uil-incontrano-speranza-importanti-le-proposte-e-gli-obiettivi-illustrati-dal-ministro-chiediamo-piu-risorse-a-sanita-e-sociale/>

²² Koalice otevřených platform pro klima. Dichiarazione per il Futuro. http://climateopenplatform.org/dichiarazione_futuro/#services-section

Italské odborové organizace také vyzvaly italskou vládu, aby respektovala závazky přijaté v rámci Slezské deklarace solidarity a spravedlivého přechodu (dohoda z 24. konference smluvních stran o změnách klimatu v Katovicích)²³, a zaručila participativní proces s velkým zapojením všech sociálních partnerů, a to jak ve fázi definování priorit a projektů spojených se spravedlivým přechodem, tak ve fázi jejich monitorování a hodnocení. Vyzvaly také k víceúrovňovému dialogu s cílem přijmout Vnitrostátní plán spravedlivého přechodu.²⁴

>>4 CO SE MŮŽEME DOZVĚDĚT Z TĚCHTO PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ?

Prostřednictvím těchto pěti případových studií (Německo, Bulharsko, Španělsko, Itálie, Slovensko) jsme byli schopni zhodnotit jak styčné body a společné problémy, tak i problémy specifické pro každou zemi.

4.1. OMEZENÍ ÚZEMNÍHO PŘÍSTUPU K FINANCOVÁNÍ

Rozhodnutí Evropské komise zaměřit se na územní rozsah projektů spravedlivého přechodu financovaných z fondů EU vyvolává otázku účinnosti této metody s ohledem na odvětvové otázky (ohrožená odvětví a odvětví s příležitostmi, vítězové a poražení klimatických politik pro dekarbonizaci odvětví činnosti v členských státech EU). Mechanismus spravedlivého přechodu je územně zaměřen na regiony s vysokou uhlíkovou náročností a těžební průmysl. I širší rozsah druhého a třetího pilíře mechanismů musí být přínosem pro území identifikovaná v územních plánech spravedlivého přechodu.

Na první nepříznivý účinek tohoto přístupu již rozsáhle upozornil odborový svaz IndustriAll Europe: volba zaměřit se na konkrétní odvětví (těžební průmysl) a na malé regiony vybrané na základě jejich emisí skleníkových plynů vede k poměrně úzkému rozsahu spravedlivého přechodu. Nezahrnuje další ohrožená odvětví. Ukázkovým příkladem je automobilový průmysl: přechod na elektrická vozidla bude mít obrovský dopad na zaměstnanost v každém kroku hodnotového řetězce výroby spalovacích motorů. Nicméně toto odvětví nespadá přímo do působnosti mechanismu spravedlivého přechodu.

Lze namítnout, že omezený rozpočet by měl být zaměřen tak, aby měl významný dopad, a zabránilo se tak nadměrnému rozptýlení podpor. Plošná kritéria, jako jsou emise skleníkových plynů a počet pracovníků v dotčených odvětvích, však nedokážou postihnout složitost a rozsah problémů, s nimiž se cílové regiony potýkají. Jak ukazuje případová studie, Bulharsko se potýká s významnými problémy v některých obcích, které jsou extrémně závislé na těžebním odvětví, slabou diverzifikací hospodářství a velkou potřebou odborné přípravy v kombinaci se slabým rámcem odborné přípravy a zapojením místních orgánů. V Trenčínském a Košickém kraji na Slovensku hrozí bez vytvoření jiného typu aktivit výrazný úbytek pracovních míst. V německém Rheinisches Revier jsou též problémy značné, avšak rozmanitost průmyslové základny v regionech a rámec vzdělávání nejsou srovnatelné. Na druhou stranu, slovenský případ ilustruje rozdíl v hodnocení potřeb, protože vláda bojuje za to, aby byly do TJTP zahrnuty i regiony Banské Bystrice, bývalého hornického regionu, který stále čelí velkému problému rekonverze, kterou Evropská komise prozatím odmítá.

²³ 2019, Slezské deklarace solidarity a spravedlivého přechodu. <https://cop24.gov.pl/presidency/initiatives/just-transition-declaration/>.

²⁴ CGIL, CISL a UIL, 2020. Una Giusta Transizione. Il Benessere della Persona, la Giustizia Sociale, la Salvaguardia del Pianeta per una Transizione Verde dell'Economia.

To vede k dalšímu bodu, na který upozorňují případové studie: rozdílné schopnosti (nebo ochota) členských států mobilizovat dodatečné zdroje. Platí to zejména při srovnání iniciativy v Německu a Španělsku a v případě Slovenska a Bulharska. Návrh mechanismů spravedlivého přechodu a způsobu přidělování zahrnuje úpravu hrubého národního příjmu a diferencovaná pravidla spolufinancování, aby se další evropské prostředky směřovaly do nejméně rozvinutých členských států. To však zdaleka nemusí nutně vyrovnat rozdíl v kapacitě státního rozpočtu na financování spravedlivého přechodu. Německo, které je vzhledem k velikosti svého uhelného sektoru jedním z hlavních příjemců JTF, se prostřednictvím Strukturstärkungsgesetz (SSA) zavázalo poskytnout 14 miliard eur a dalších 26 miliard eur prostřednictvím podpůrných programů do roku 2038 (do tohoto financování jsou však zahrnuty i některé prostředky EU). Španělsko také mobilizuje různé zdroje financování prostřednictvím různých programů. Na druhou stranu Bulharsko podobné systémy nevypracovalo, jak je uvedeno v Posouzení konečného Vnitrostátního plánu Bulharska v oblasti energetiky a klimatu“ (dokument SWD(2020) 901 final ze dne 14.10.2020), kde Komise požaduje „*Opatření na podporu strategie postupného ukončení těžby uhlí s jasným časovým závazkem a zajištění spravedlivého přechodu oblastí závislých na uhlí a lignitu*“. Rozdíl ve „finanční síle“ národních rozpočtů a ochotě vlád by mohl „in fine“ vytvořit významný rozdíl v dopadu na zdroje na financování spravedlivého přechodu.

Plán „NextGenerationEU“ a „Plán pro oživení a odolnost“ ukazují také velmi odlišné ambice, pokud se podíváme na finanční závazky v oblasti rekvalifikací a zvyšování kvalifikace (obojí souvisí s ekologickým a digitálním přechodem). Slovensko se zdá být v této oblasti ambicióznější, neboť jí věnuje téměř 25 % svého plánu (Německo 5 %, Itálie 10 %). Nevypovídá to však nic o účinnosti a síle národního rámce pro rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace, který již funguje.

Ukazuje to totiž další omezení územního přístupu, protože to vyvolává otázku operační účinnosti sociálních akčních plánů a podpůrných opatření k zajištění rekvalifikace dotčených pracovníků. Například systémy sociální podpory a odborného vzdělávání jsou regionalizovány v zemích, jako je Německo, Španělsko a Itálie, ale ne na Slovensku a v Bulharsku.

4.2. ZAPOJENÍ ODBORŮ

Zaznamenali jsme překážky, které brání tomu, aby odborové organizace hrály roli v informačních a konzultačních postupech TJTP. Zapojení odborů se v jednotlivých zemích výrazně liší.

V Německu a ve Španělsku byly odbory do určité míry zapojeny do řízení TJTP. Kromě toho jsou začleněny do důležité struktury, která předpokládá projekty financované v rámci spravedlivého přechodu EU (například zapojení DGB a IG BCE do Zukunftsagentur Rheinische Revier) nebo v případě dohod o spravedlivém přechodu ve Španělsku.

Na opačném konci spektra se nachází Bulharsko a Slovensko. V obou zemích byly odbory kromě protestů odsunuty stranou jakýchkoli konzultací. V případě Bulharska Podkrepa podnikla skutečné iniciativy, aby byla vyslyšena Evropskou komisí a regionálními veřejnými institucemi, ale zůstala většinou ignorována.

Itálie vykazuje střední cestu, která však může být považována za neuspokojivou. Úloha odborů byla omezena na to, že byly informovány o projektech TJTP, ale nebyly s nimi skutečně a formálně konzultovány. Jejich společná snaha o zapojení do formálních a pravidelných konzultací o italském Národním plánu pro oživení a odolnost ukazuje, že zapojení sociálního hnutí do přípravy a

uplatňování iniciativ spravedlivého přechodu, a to jak územních, tak odvětvových, není samozřejmostí.

Na základě těchto případů by se mohl ukázat systémový problém v procesu, který Evropská komise zavedla při vývoji, monitorování, provádění a hodnocení projektů TJTP. Na většině konzultačních kol organizovaných k TJTP, většinou organizovaných externí poradenskou firmou (v případě Bulharska PwC), byla účast odborů odepřena a zastoupení organizované občanské společnosti bylo ponecháno téměř výhradně na ekologických nevládních organizacích.

V případě Německa nebo Španělska je lepší zapojení odborových svazů způsobeno jejich počáteční a již existující integrací do národního a/nebo regionálního politického rámce, který se zabývá otázkou spravedlivého přechodu, spíše než přímou vazbou na provádění územních plánů spravedlivého přechodu.

Na úrovni evropských institucí byla realizace TJTP svěřena GŘ Regio bez zapojení GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování. Pokud má první z nich skutečně zkušenosti s řízením regionálních fondů EU, nemusí mít dostatečnou kulturu, návyky a dovednosti k zapojení odborů do výběru, realizace a hodnocení projektů.

4.3. MNOŽSTVÍ PROSTŘEDKŮ, KTERÉ VEDOU KE SLOŽITOSTI A VYVOLÁVAJÍ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SPRÁVY

TJTP vyvolávají otázku limitů financování spravedlivého přechodu zejména svou schopností mobilizovat veškeré dotčené evropské fondy, do nichž je zapojeno více subjektů, které je mají na starosti, jako jsou fondy EIB, EBRD a fondy EU ETS (modernizační fond, inovační fond).

Podle Evropské komise lze na financování spravedlivého přechodu mobilizovat většinu prostředků EU. Seznam je dlouhý: Nástroj pro obnovu a odolnost (RRF), Sociální fond pro klima, Mechanismus spravedlivého přechodu, včetně Fondu spravedlivého přechodu, Evropský sociální fond plus (ESF+), Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, Evropská pomoc pro obnovu pro soudržnost a území (REACT-EU), InvestEU, ERASMUS+, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci pro vysídlené pracovníky, program LIFE, program Horizont Evropa, Modernizační fond a Fondy společné zemědělské politiky.

Proto je velmi obtížné odhadnout částku, která bude určena na financování spravedlivého přechodu, protože kromě TJTP není na financování spravedlivého přechodu přímo vyčleněno nic, a to ani bez zahrnutí národních iniciativ. Kromě územních plánů spravedlivého přechodu nebyl v institucích EU vypracován žádný jiný komplexní přístup k otázkám spravedlivého přechodu. Kromě toho, co bude zahrnuto do TJTP, není žádná jiná oblast, ať už odvětvová nebo regionální, pevně zacílena.

V této fázi je systém řízení, který by zajistil soudržný a koordinovaný přístup ke všem těmto finančním prostředkům na spravedlivý přechod, nejasný, ne-li přímo chybí. Evropská komise ve svém doporučení k zajištění spravedlivého přechodu na klimatickou neutralitu v souvislosti se „Zelenou dohodou“ a Evropským rámcem sociálních práv stanovila hlavní směry, ale jako většina právně nevynutitelných přístupů bude obtížně proveditelná. Příští Evropský semestr by mohl poskytnout určitý monitoring těchto pokynů, jakmile je Rada projedná a přijme.

Dalším problémem, který by mohl zkomplikovat dopad financování, je míra čerpání finančních prostředků EU členskými státy, pokud nebude zavedeno řádné řízení. Schopnost země čerpat finanční prostředky EU je totiž spojena s její schopností včas zahajovat iniciativy, k nimž je zavázána. Částečně je to dáno dobou na vypracování, schválení a realizaci iniciativ a různými kontrolami, které mají zajistit správné využití finančních prostředků EU. Pomalá realizace a nízké čerpání prostředků EU jsou významným problémem, který však není nový.

Kromě opakujících se problémů, které byly zaznamenány v předchozích víceletých finančních rámcích, však velikost NGEU a Nástroje pro oživení a odolnost přináší další problémy a vyvolává otazník nad tím, zda peníze z různých fondů mohou být skutečně vyplaceny podle plánu. Například Itálie a Španělsko, dva největší očekávaní příjemci NGEU, pokud jde o částky v eurech, patří z hlediska čerpání prostředků EU k nejhorším. V období 2014 – 2020 Španělsko vyčerpalo pouze 39 % prostředků, které mu náležely z evropských strukturálních a investičních fondů, zatímco Itálie se 40 % patří rovněž k nejpomalejším²⁵. Mohlo by to přidat další omezení pro efektivní financování spravedlivého přechodu.

²⁵ Darvas, Z. (2020) „Budou země Evropské unie schopny absorbovat a dobře utratit finanční prostředky bloku na obnovu?“

PŘÍLOHA

PŘÍLOHA 1 – Seznam regionů – územní plány spravedlivého přechodu

		Name of regions/ areas covered
	AT	Östliche Obersteiermark, Traunviertel
	BE	Toumai, Mons, Charleroi
	BG	Maritsa, Bobov Dol
	CY	Vassilikos, Dhekelia
	CZ	Moravskoslezsky, Ustecky, Karlovarsky
	DE	Elbe-Elster, Oberspreewald-Lausitz, Dahme-Spreewald, Spree-Neiße, Cottbus, Bautzen, Görlitz, Leipzig, the City of Leipzig, Nordsachsen, Burgenlandkreis, Saalekreis, the City of Halle, Mansfeld-Südharz, Anhalt-Bitterfeld, Dören, Rhein-Kreis Neuss, Rhein-Erft-Kreis
	DK	Northern Jutland
	EE	Northeastern
	ES	Asturias, León, Palencia, Cádiz, A Coruña, Córdoba, Almería, and Teruel
	EL	Kozani, Kastoria, Florina (<u>Western Macedonia</u>), Megalopolis, Heraklion, Lasithi, Rethimno, Chania (<u>Crete</u>) and <u>Aegean Islands</u> (Lesvos, Samos, Chios, Rhodes, Mykonos)
	FI	Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
	FR	Nord, Bouches-du-Rhône
	HR	Sisak-Moslavina, Istria
	HU	Heves, Baranya
	IE	Midland
	IT	Taranto, Sulcis-Iglesiente
	LT	Kaunas, Telsai, Siatuliai
	LU	Esch sur Azette, Rumelange

	LV	Vidzeme, Latgale
	MT	Grand Harbour Port, FreePort
	NL	East Groningen, Delfzijl, surroundings and rest of Groningen
	PL	Katowice, Bielsko-Biala, Tychy, Rybnik, Gliwice, Bytom, Sosnowiec, Konin, Walbrzych
	PT	Alentejo Litoral, Medio Tejo, "Concelho" of Matosinhos
	RO	Hunedoara, Gorj, Dolj, Galați, Prahova and Mureș
	SE	Noxrbotten, Västerbotten
	SI	Zavaska, Savinjska
	SK	Trencin, Kosice

Přehled investic: Pokyny k Fondům spravedlivého přechodu na období 2021 – 2027 pro jednotlivé členské státy (příloha D):

https://ec.europa.eu/info/files/2020-european-semester-overview-investment-guidance-just-transition-fund-2021-2027-member-state-annex-d_fr

PŘÍLOHA 2

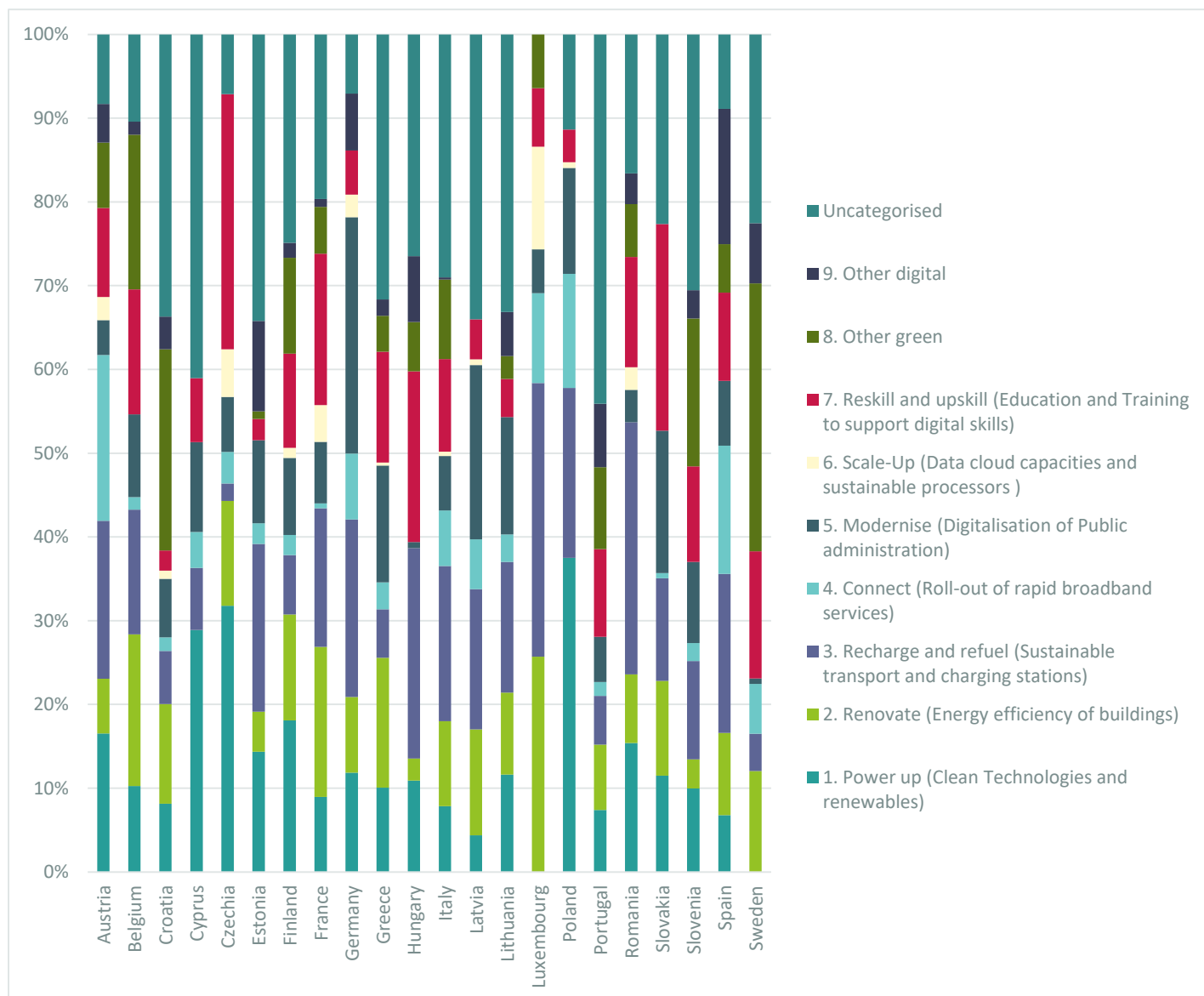
**Breakdown of Cohesion Policy allocations
per Member State (current prices)**

	ESF+	ERDF	CF	of which transferred to the CEF	ETC	Total allocation
Belgium	1 168	1 152	-	-	369	2 689
Bulgaria	2 625	5 741	1 656	390	134	10 157
Czechia	2 701	10 426	8 327	1 962	306	21 761
Denmark	120	141	-	-	254	515
Germany	6 527	10 913	-	-	1 005	18 445
Estonia	503	1 693	1 073	253	57	3 325
Ireland	508	396	-	-	291	1 195
Greece	5 845	11 452	3 955	932	127	21 379
Spain	11 153	23 540	-	-	683	35 376
France	6 675	9 070	-	-	1 090	16 835
Croatia	1 983	5 356	1 547	364	184	9 069
Italy	14 535	26 615	-	-	935	42 085
Cyprus	222	467	233	55	37	959
Latvia	711	2 493	1 359	320	49	4 612
Lithuania	1 136	3 464	1 856	437	82	6 539
Luxemburg	15	15	-	-	29	58
Hungary	5 507	13 360	3 404	802	255	22 526
Malta	124	474	216	51	23	838
Netherlands	414	506	-	-	373	1 293
Austria	394	537	-	-	216	1 147
Poland	14 913	47 417	12 145	2 861	560	75 034
Portugal	7 497	11 497	4 447	1 048	136	23 577
Romania	8 239	17 070	4 628	1 090	367	30 305
Slovenia	727	1 538	940	221	74	3 279
Slovakia	2 404	8 117	2 110	497	220	12 852
Finland	605	888	-	-	160	1 653
Sweden	707	863	-	-	351	1 920
<i>Technical assistance</i>	345	760	129	-	31	1 265
<i>Transnational cooperation</i>	197	-	-	-	-	197
<i>Interregional innovation investments</i>	-	564	-	-	-	564
<i>European Urban Initiative</i>	-	564	-	-	-	564
<i>Interregional cooperation</i>	-	-	-	-	564	564
Total	98 500	217 087	48 026	11 286	8 960	372 573
	26,4%	58,3%	12,9%		2,4%	100,0%

(In million EUR, current prices)

PŘÍLOHA 3

Rozdělení národních RRP podle stěžejních oblastí investic Evropské komise

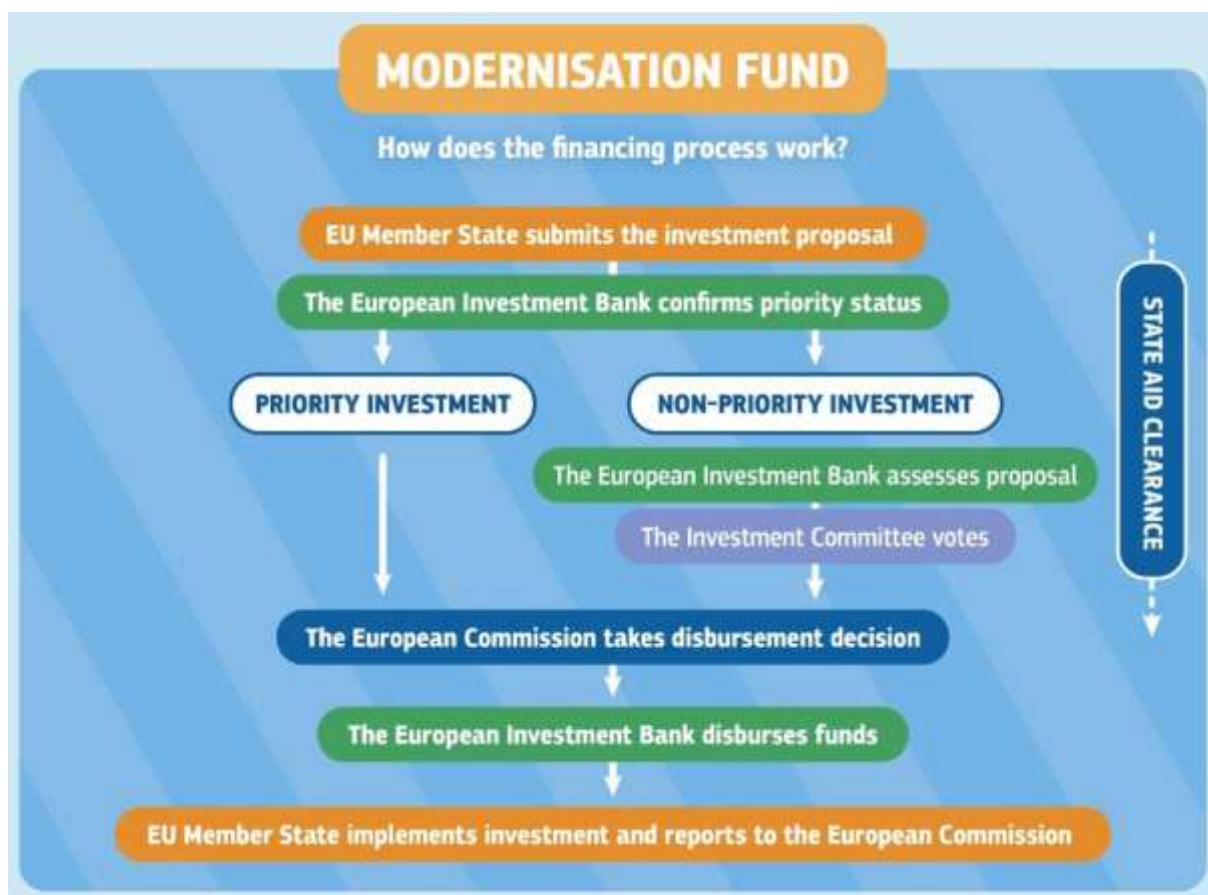

Zdroj: Datová sada Bruegel

Ostatní zelené, ostatní digitální a nezařazené projekty se týkaly všech projektů, které nespádají pod definici stěžejních oblastí (např. sociální začleňování nebo výzkum).

PŘÍLOHA 4

SPRÁVA MODERNIZAČNÍHO FONDU: ROZDĚLENÍ ROLÍ MEZI EVROPSKOU KOMISÍ, EIB A INVESTIČNÍM VÝBOREM.

Za provoz Modernizačního fondu odpovídají přijímající členské státy. EIB hraje důležitou roli, neboť zajišťuje, aby byly povolenky draženy v souladu se zásadami a podmínkami stanovenými v nové směrnici. Je také zodpovědná za správu příjmů. EIB přiděluje příjmy členským státům na základě včasného rozhodnutí Evropské komise o platbě, které musí být v souladu s doporučeními investičního výboru.

Pro Modernizační fond byl zřízen Investiční výbor. Skládá se z jednoho zástupce každého přijímajícího členského státu, Evropské komise, EIB a tří zástupců volených ostatními nepřijímajícími členskými státy na dobu pěti let. Předsedá mu zástupce Evropské komise. Zástupce členských států EU, který není členem výboru, se může účastnit jeho zasedání jako pozorovatel.

Až 70 % nákladů na investici předloženou členským státem, která nespadá do oblastí uvedených v odstavci 2, může být hrazeno z prostředků Modernizačního fondu za předpokladu, že zbývající náklady jsou financovány soukromými právními subjekty.

Investiční výbor posuzuje technickou a finanční životaschopnost investičního projektu, včetně výsledného snížení emisí CO₂, a vydává doporučení.

Výbor se snaží přijímat svá doporučení na základě konsensu. Pokud Investiční výbor není schopen dosáhnout konsensu ve lhůtě stanovené předsedou, rozhoduje prostou většinou.

Pokud EIB financování investice neschválí, může být doporučení přijato pouze dvoutřetinovou většinou všech členů výboru. Tyto akty a doporučení se zveřejňují.

Odborové organizace a sociální partneři mohou zasahovat v rámci národních orgánů pro dialog s členskými státy, které se chystají podat žádost o podporu z Modernizačního fondu s rozměrem spravedlivého přechodu.

Přijímající členské státy podávají Evropské komisi každoročně zprávu o investicích financovaných z Modernizačního fondu. Tato zpráva se zveřejňuje.

Investiční výbor každoročně podává Komisi zprávu o svých zkušenostech s hodnocením investic. Do 31. prosince 2024 bude muset Evropská komise s ohledem na zjištění investičního výboru přezkoumat oblasti projektů, na které se vztahuje nová směrnice 2018, a základ, na němž Investiční výbor vydává svá doporučení.